

(7)

Η ΠΑΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Έφυγα από τὰ Γιάννενα τὴν πρωτομαγιά τοῦ 1882 καὶ γύρισα στὴς 10 Μαρτίου 1913, δηλαδὴ ὕστερα ἀπὸ τριάκοντα ἕνα χρόνια παρὰ πενήντα μιά μερὰ. Έφυγα ἀμούστακο παιδί καὶ γύρισα μ' ἄσπρα μαλλιά καὶ μὲ μισὸν αἰῶνα χρόνια στὴν ράχη μου. Έφυγα ἀπὸ τὴ φυλακὴ κρυφά καταδικασμένος σὲ θάνατο, ὡς ἐπαναστάτης, ἀφοῦ πλήρωσε ὁ πατέρας μου χίλιες λίρες στὸν Χασάν-Ταχοῖν-μπέη, ποῦ εἶταν ἀρχηγὸς τῆς Χωροφυλακῆς στὰ Γιάννενα. Ὁ Χασάν-Ταχοῖν-μπέης αὐτὸς εἶναι ὁ Χασάν-Ταχοῖν-πασσάς, ποῦ παρέδωκε τὴ Θεσσαλονίκη στὸν Διάδοχο Κωνσταντῖνο, τὸν σημερινὸν ἐνδοξο Βασιλεῖά μας, ποῦ εἶναι γεμάτη ἡ Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν προσωπικότητά του καὶ ἀπὸ τὴ δόξα του. . .

Βλέπετε γράφω ἱστορία καὶ ὄχι μυθιστόρημα.

Πῶς βγῆκα ἀπὸ τὴ φυλακὴ μὲ τὴν θυσία τῶν χιλίων λιρῶν εἶναι καὶ αὐτὸ ἀκαίρια ἱστορία καὶ περιορίζομαι ν' ἀναφέρω δυὸ ὀνόματα, ποῦ ἐχρησίμευσαν γιὰ νὰ πάρῃ ὁ τότε μπέης καὶ σήμερὰ ἐκπτωτος πασσάς τὲς χίλιες λίρες τοῦ πατέρα μου, τὸν Μάνθο Στύλο, ἕναν κουτσὸ βλαχοζαγορίσιο, ἀπὸ τὸ Φλαμπουράρι, ποῦ εἶταν δεξὶ χεὶρ τοῦ Ἀπόστολου Μαργαρίτη, τοῦ πρώτου σπορέα τοῦ Ρουμενισμοῦ στὴν Μακεδονία, καὶ τὸν Χαρίση Γύρα ἀπὸ τὴ Ζίτσα. Ὁ πρῶτος πέθανε, ὁ δεύτερος ζῇ ἀκόμα ὀγδοηκοντάχρονος γέροντας μ' ἀγγόνια καὶ δίγγωνα, εὐτυχισμένος, ποῦ ἔζησε καὶ εἶδε τὸ Ἑλληνικὸ στὸ χωριὸ του.

Βλέπετε, τὸ ἐπαναλαμβάνω, γράφω ἱστορία καὶ ὄχι μυθιστόρημα. Ἀλλὰ μὴ φοβῆσθε, ἡ ἱστορία μου αὕτη εἶναι μικρὴ, καὶ δὲν θὰ σᾶς ἀπασχολήσῃ πολὺ.

Ἄλλη ἱστορία εἶναι πάλι πῶς ἔφυγα ἀπὸ τὴ φυλακὴ, διότι Χασάν-Ταχοῖν-μπέης ἐπῆρε τὲς χίλιες λίρες ὅχι νὰ μὲ ἀθωώσῃ ἀπὸ τὴν κατηγορία, ἀλλὰ νὰ μοῦ διευκολύνῃ τὴν φυγὴ ἀπὸ τὴν φυλακὴ.

Τὴν παραμονὴ τῆς φυγῆς μου ἦρθε ὁ πατέρας μου (θεὸς σωθῆς τον) στὴ φυλακὴ γιὰ νὰ μοῦ εἰπῇ ὅτι τὰ πάντα εἶναι κανονισμένα καὶ ἅμα θὰ παρουσιάζονταν ἡ κατάλληλη ὥρα θάβγαίνα ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Λίμνης, ἀπ' ἐκεῖ θὰ μ' ἐπαιρνε

μιὰ φελούκα καὶ θὰ μ' ἐβγαζε στὴν Γαστρίτσα, κι' ἀπ' ἐκεῖ πάλι θὰ διευθύνονουν πρὸς τὰ ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα καὶ θάμπαινα στὸ Ἑλληνικό.

— Ἀκουσε, παιδί μου! (μοῦ εἶπε ὁ πατέρας μου). Ἴσως ἀκούς τὴ φωνή μου γιὰ ὑστερνὴ φορὰ. Δὲν λυπᾶμαι οὔτε γιὰ τὰ χροῖματα, ποῦ ἔδωκα γιὰ νὰ βγῆς ἀπ' ἐδῶ μέσα, οὔτε γιὰ τὴν στέρησή σου, ποῦ φεύγεις καὶ μοῦ ρημάξεις τὸ σπίτι. Λυπᾶμαι, ποῦ δὲν ἔγινε καὶ ἡ καϊμένη ἡ Πατρίδα μας Ἑλληνικό, σὰν ποῦ ἔγινε ἡ Θεσσαλία. Ἀκουσε παιδί μου! Ἐσὺ ὀνατέλλεις κι' ἐγὼ δύνω. Ἐσὺ πηγαίνεις στὸ Ἑλληνικό κι' ἐγὼ μένω στὸ Τούρκικο. Ἐσὺ θὰ ἰδῆς ἀργὰ ἢ γλήγορα τὸ Ἑλληνικό στὴν Πατρίδα μας, ἐγὼ ὁμως ὄχι.

— Μὴ λές ἔτσι, πατέρα! (τοῦ εἶπα) Μὴ φοβᾶσαι! Θὰ ἰδῆς καὶ σὺ στὴν Πατρίδα μας τὸ Ἑλληνικό.

— Ἑλληνικό ἡ Πατρίδα μας θὰ γείνη μιὰ φορὰ (μοῦ ἀπάντησε) ἀλλὰ δὲν θὰ ζήσω νὰ τὸ ἰδῶ ἐγώ. Θὰ περάσουν χρόνια πολλά, εἴκοσι, τριάντα γιὰ νὰ γείνη Ἑλληνικό αὐτὸς ὁ τόπος. Μπορῶ νὰ ζήσω ἐγὼ τόσα χρόνια;

— Μὴν ἀπελπίζεσαι ἔτσι, πατέρα!

— Ἀκουσε, παιδί μου! Αὐτοῦ στὴν Ἑλλάδα, ποῦ θὰ πᾶς μὲ τὸ καλό, σ' ἐξορκίζω νὰ μὴ πάψης ποτὲ νὰ ἐργάζεσαι καὶ νὰ προσπαθᾷς γιὰ τὴ σκλαβωμένη Πατρίδα μας! Νὰ μὴ γυρίσης ποτὲ ἐδῶ πέρα ὅσο ποῦ εἶναι Τούρκικο. Καὶ νὰ σοῦ δώκω χάρη ὁ Σουλτᾶνος, πάλι νὰ μὴν ἔλθῃς! Μοῦ τὸ ὀρκίζεσαι;

— Σοῦ τὸ ὀρκίζομαι νὰ μὴν ἔρθω.

— Ὅπως κι' ἂν ἔρθουν τὰ πράγματα, τούρκικη θέση νὰ μὴ δεχτῆς καὶ τούρκικο ψωμί νὰ μὴ φᾶς! Μοῦ τ' ὀρκίζεσαι;

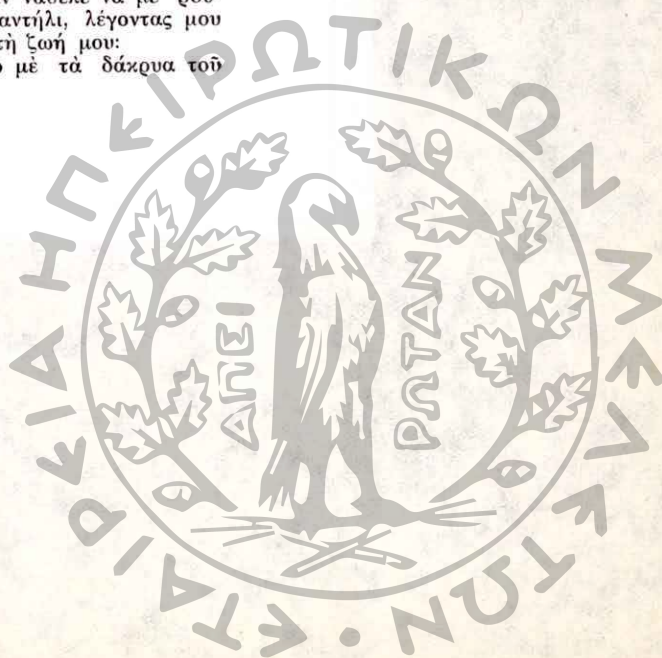
— Σοῦ τ' ὀρκίζομαι νὰ μὴ δεχτῶ τούρκικη θέση καὶ νὰ μὴν φάγω τούρκικο ψωμί.

— Θέλω ἀκόμα κι' ἔναν ὑστερνὸν ὄρκο σου: Ὅταν γένῃ Ἑλληνικό ἡ Πατρίδα μας, βασιλειᾷς νὰ γένῃς ἀλλοῦ ν' ἀφήσης τὰ πάντα, καὶ ν' ἄρθῃς μὲ τὰ παιδιά σου ν' ἀνοίξῃς τὸ ἐρημαγμένο σπίτι σου, ἐκεῖ πέρα στὸ χωριό, ποῦ γεννηθήκαμε ὅλοι, νὰ κάνῃς ἓνα ἐφταπάπαδο μνημόσυνο ἀπάνω στὸν τάφο μου καὶ στοὺς τάφους ὅλων τῶν πατέρων μας, ποῦ ἔζησαν μὲ τὸν μεγάλο πόθο στὴν καρδιά νὰ ἰδοῦν τὸν τόπο μας ξεσκλαβωμένον κι' ἐλεύθερο κι' ἀπέθαναν χωρὶς νὰ ἰδοῦν ἐλευθερίᾳ καὶ νὰ φωνάξῃς τρεῖς φορὲς ἀπάνω στοὺς τάφους μας: «Πατέρα καὶ πατέραδες μου! ἔγινε ἡ Πατρίδα μας Ἑλληνικό!» Μοῦ τ' ὀρκίζεσαι, παιδί μου;

— Σοῦ τ' ὀρκίζομαι μ' ὅλη μου τὴν ψυχὴ, πατέρα μου!

Ὑστερα σφούγγισε τὰ δακρυσμένα μάτια του μ' ἓνα μεταξένιο μαντήλι, μὲ φίλησε δυνατὰ-δυνατὰ, σὰν νὰ θελε νὰ μὲ ρουφήσῃ, καὶ μῶδωκε τὸ δακρυοποτισμένο μαντήλι, λέγοντας μου τὰ ὑστερνὰ του λόγια, ποῦ ἔχω ἀκούσει στὴ ζωὴ μου:

— Πάρε αὐτὸ τὸ μαντήλι τὸ ποτισμένο μὲ τὰ δάκρυα τοῦ

πατέρα σου. Κρατάει μέσα του τόν πόνο μου αυτό τὸ μαντήλι, καὶ φύλαξέ το ὡς ποῦ ζῶ ἐγώ, κι' ὅταν μάθῃς ὅτι ἀπέθανα, ἂν σέ βαραίνῃ, κάψ' το!

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια ὁ πατέρας μου, μὲ ξαναφίλησε καὶ βγήκε ἀπὸ τὴ φυλακὴ, κι' ἀπὸ τότε δὲν τὸν ξανάειδα, κι' οὐδὲ ξανάκουσα τὰ λόγια του! ἀλλὰ δὲν περνοῦσε μέρα, ποῦ νὰ μὴν τὰ θυμῇ, καὶ νὰ μὴν αἰστάνωμαι φωτιά στὴν καρδιά μου μέσα γιὰ τὸν πόνο τῆς σκλαβωμένης Πατρίδας μου.

Τὴν ἄλλῃ μέρα πρωΐ, ποῦ γιώρταζαν τὴν πρωτομαγιά ὅσοι δὲν εἶταν φυλακισμένοι, τὰ χρυσὰ κλειδιά ποῦ εἶχε φτιάσει ὁ πατέρας μου μὲ τὲς χίλιες λίρες, ποῦ ἔδωκε στὸν Χασάν Ταχσίν μέσον τοῦ κουτσοῦ Μάνθου Στύλου ἀπὸ τὸ Φλαμπουράρι τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ τοῦ Χαρίση Γύρα ἀπὸ τὴ Ζίτσα, μοῦ ἄνοιξαν τὴ φυλακὴ καὶ σὲ τρεῖς ὥρες περνοῦσα τὸ Διπόταμο κι' ἔμπαίνα στὸ Ἑλληνικό. Μόλις πέρασα τὸ ποτάμι, ἔπεσα καὶ φίλησα τὸ χῶμα τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδας μας, κλαίοντας, κι' ἐστεῖλα στὸν πατέρα μου τὸ ἀκόλουθο δίστιχο:

«Ἐγλύτωσα ἀπὸ τῆς Σκλαβιάς τὸ φοβερὸ τὸ στόμα,
καὶ μ' ἀναστεναγμοῦς φιλῶ τῆς Λευτεριάς τὸ χῶμα» (1)

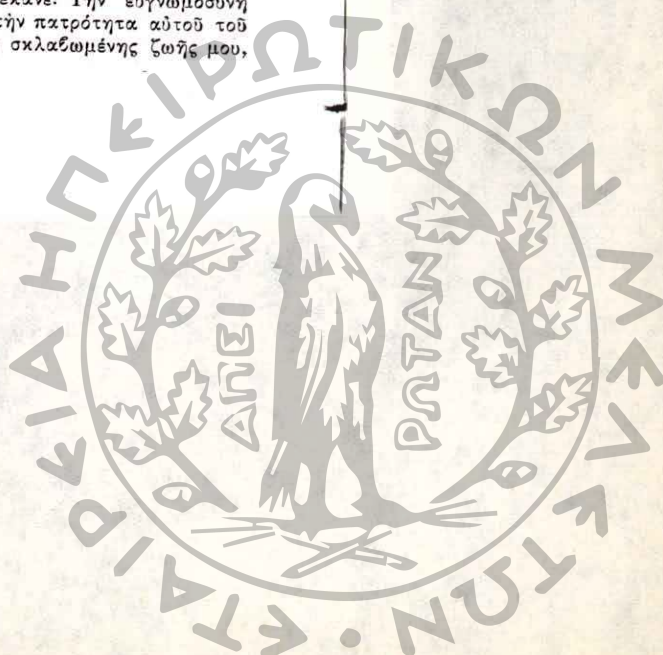
Πέρασαν ἀπὸ τότε χρόνια δέκα, κ' ἓνα γράμμα γραμμένο ἀπὸ φιλικὸ χέρι, μοῦ ἀγγέειλε τὸν θάνατο τοῦ πατρός μου. Πέθανε ὁ καίμενος, ὅπως τὸ προαισθάνονταν, χωρὶς νὰ ἰδῇ τὸ Ἑλληνικό.

Ὁ φίλος Δημήτριος Πασχίδης, δάσκαλός μου στὰ μικρά μου χρόνια καὶ τώρα πατὰς, μοῦ ἔγραψε λεπτομέρειες τοῦ θανάτου του:

«Ἀπέθανε στὴν ἀγκαλιά μου μὲ τ' ὄνομά σου στὸ στόμα του. Τὰ ὅστερά του λόγια εἶταν νὰ σοῦ γράψω ὅταν ἔρθῃς νὰ τοῦ κάνῃς τὸ ἐφταπάπαδο μνημόσυνο καὶ νὰ τοῦ φωνάξῃς στὸ τάφο ἐπάνω, «Πατέρα ἔγεινε Ἑλληνικὸ ἡ Πατρίδα μας», Τόση πεποίθιση εἶχε ὅτι θὰ γένη μὴ μέρᾳ Ἑλληνικὸ ὁ τόπος μας.

Ὑστερα ἀπὸ πέντε χρόνια εἶχαμε τὸν ἐλληνοτουρκικὸν πόλεμο τοῦ 1897. Ἐφτασα μὲ τὸ ντουφέκι σὺν χέρι ὡς τὰ Πέντε Πηγάδια, καὶ γύρισα πίσω στὴν Ἀρτα καὶ στὴν Ἀθήνα. Δὲν

(1) Τὸ εἶχα λησμονήσει αὐτὸ τὸ δίστιχο καὶ μοῦ τὸ θύμησε ὁ φίλος μου κ. Νατσιδης, μεγαλέμπορος τῶν Ἰωαννίνων, ὁ ὁποῖος τὸ διατήρησε ἀπὸ τότε πρὸς τὴν μνήμη του ὡς δικό μου διότι τότε εἶχε λαϊκὸ καὶ τὸ τραγουδοῦν ὅλοι μὲ τὰ γνωστὰ γιαννιώτικα δίστιχα, χωρὶς νὰ γνωρίζουν ποιὸς τὸ ἔκανε. Τὴν εὐγνωμοσύνη μου στὸν κ. Νατσιδῆ, ποῦ μοῦ διέσωσε τὴν πατρότητα αὐτοῦ τοῦ διστίχου, ποῦ ἀποτελεῖ ἓνα κομμάτι τῆς σκλαβωμένης ζωῆς μου, καὶ τὸ ἀγαπῶ πολὺ-πολύ.

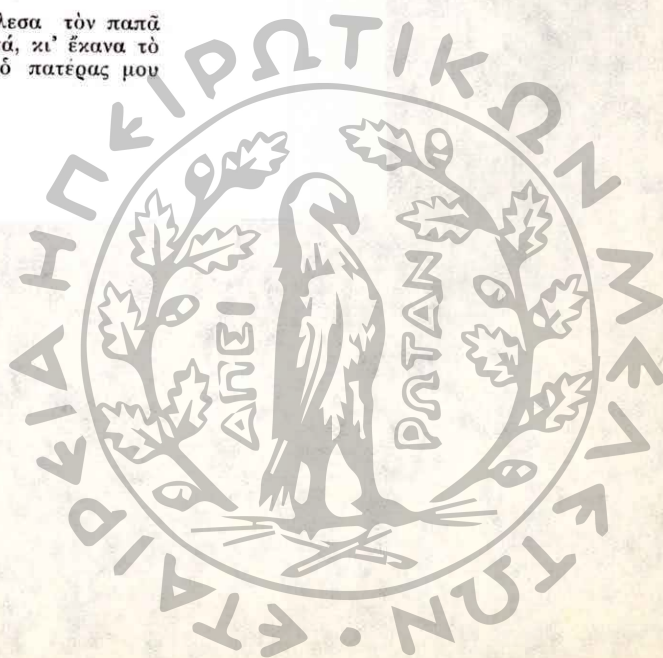
είταν τυχερό τότε να κάνω το έφταπάπαδο μνημόσυνο απάνω στον τάφο του πατέρα μου. Την ώρα, που γυρίζαμε από τα Πέντε Πηγάδια με την απελπισιά στην καρδιά, είπα μέσα μου: — Ποιός ξέρει για πόσα χρόνια γύρισε πίσω ή ημέρα, που θα κάνω το έφταπάπαδο μνημόσυνο απάνω στον τάφο του πατέρα μου. Δυστυχισμένος άνθρωπος και ζωντανός και πεθαμένος!

Κύλησαν από τότε τα χρόνια γρήγορα, σαν να είχαν τρόχαλα και κατακυλούσαν από την κορυφή κανενός ψηλού βουνού γλήγορα-γλήγορα. Στά 1908 έγινε το ψευτοσύνταγμα των Νεοτούρκων, όλοι οι φυλακισμένοι βγήκαν από της Τούρκικες φυλακές, και γενική αμνηστία εδόθηκε σ' όλους, όσοι κατηγοριούνταν για πολιτικά και μη πολιτικά εγκλήματα. Τερός πόθος έφτέρωσε μέσα στην καρδιά μου να γυρίσω στην Πατρίδα μου, αφού δεν είχα κανένα φόβο να τιμωρηθώ, αλλά δεν τό αποφάσισα. Θυμήθηκα τα ύστερά τα λόγια του πατέρα μου, που μου είπε στη φυλακή την παραμονή της φυγής μου, να μη γυρίσω στην Πατρίδα, αν δεν γένη Έλληνικό. Είχα όμως ανάγκη να πάω στην Πόλη να γλυτώσω τα πατρικά μου κτήματα, που μου τα είχε δημεύσει ή Τουρκιά λίγα χρόνια πριν. Με την συνδρομή ισχυρών Έλλήνων τα γλύτωσα, ύστερα από τεσσάρων ετών κόπους, την πρωτομαγιά του 1912. Μου έκανε έντύπωση ή σύμπτωση της πρωτομαγιάς του 1882, που εγλύτωσα από την φυλακή και της πρωτομαγιάς του 1912, που γλύτωσα τα πατρικά μου κτήματα! Πώς πέρασαν τα τριάντα χρόνια! Κι' άλλη σύμπτωση πλειό περιεργη, που την παρέτρεξα χρονολογικώς: Στις 27 του Απριλίου του 1912, ημέρα, που με είχε συλλάβει ο Χασάν Ταχσίν - μπέης με τα όργανά του στο χωριό μου στά 1882, συνάντησα τον Χασάν Ταχσίν, που δεν τον είχα ξαναϊδεί από τότε και την ίδια μέρα, μ' έπιασε ή Τουρκική Αστυνομία και μ' έρριξε στη φυλακή κι' αν δεν τύχαινε να περάση ο Ταλαάτ μπέης, ο γνωστός νεότουρκος Υπουργός, ποιός ξέρει ποιά θα ήταν ή τύχη μου!

Αυτές οι δυό αί συμπτώσεις μου γέννησαν στη καρδιά τό προαίστημα ότι γλήγορα θα γύριζα στην Πατρίδα. Τόν Οχτώβριο του ίδιου έτους 1912 εκηρύχτηκε ο Έλληνοτουρκικός πόλεμος και στις 10 Μαρτίου του 1913, δηλαδή ύστερα από τριάντα ένα χρόνια παρά πενήντα μιá μέρα έμπαινα στα Γιάννινα, σαν άγνωστο πρόσωπο, χωρίς να γνωρίζω κανένα και χωρίς να με γνωρίξη κανένας! Ξέρεις τι θα ειπή τριάντα ένα χρόνια;

Έμεινα λίγες μέρες στα Γιάννινα, κι' ύστερα βγήκα στο χωριό μου να ιδώ τόν τόπο, που γεννήθηκα, κι' ένοιωσα πρώτη φορά μου τόν άνθρωπο, και να κάνω το έφταπάπαδο μνημόσυνο.

Την πρώτη Κυριακή, που μās ήρθε έπροσκάλεσα τόν πατᾶ Δημήτρη Πασχίδη κι' άλλους έξη παπάδες, έφτά, κι' έκανα τό έφταπάπαδο μνημόσυνο, όπως μου τό διέταξε ο πατέρας μου

στή φυλακή τὴν παραμονὴ τῆς πρωτομαγιάς τοῦ 1882.
 "Ὑστερα ἀπὸ τὴν λειτουργίαν βγήκα μὲ τοὺς ἑπτὰ παπᾶδες
 ἱεροφορεμένους ὅλους καὶ μὲ τὰ κηριὰ καὶ τὰ θυμιατὰ στὰ χέ-
 ρια καὶ ρίξαμε τρισάγιο ἀπάνω στὸν τάφο τοῦ πατέρα μου, κι'
 ἅμα τελείωσε τὸ τρισάγιο κι' ὅλο τὸ χωριὸ ἔλεγε τὸ «Θεὸς
 σχωρὲς τὸν!» ἐγὼ ἐφώναξα μ' ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου:
 — «Πατέρα ἐγένετ' Ἑλληνικὴ ἡ Πατρίδα μας! Πιὲ το καὶ στοὺς
 ἄλλους πατεράδες μας νὰ χαροῦν κι' αὐτοί!»

Ἀργυρόκαστρο 1914

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ Α. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ

Ο ΕΡΗΜΙΤΗΣ

Ἐρημίτη στὲς τρύπες τῶν βουνῶν,
 Ἐέρεις ποιὸς ἦναι ἐσένανε ὁ μισθός,
 Ὅπου ἀτόφυγες βέλη πειρασμῶν,
 Νὰ σώσης τὴν ψυχὴν σου ἐρημικῶς;
 Εἰν τοῦ στρατιώτη ἐκείνου ποῦ κ' ἐκεῖός
 Ἀπόφυγε τὰ βέλη τῶν ἐχθρῶν,
 Γιὰ νὰ σώσῃ τὴ ζωὴν του φευκτικῶς.
 Δειλιῶν κ' ἐκεῖός, καθὼς καὶ σὺ δειλιῶν.
 Ἐῖσασθε ὅμοιοι, καὶ ὅμοια θὰ σᾶς κρίνῃ
 Ἐσένα ἔρῃσκε ἀνάξις ἡ θεία,
 Κ' ἐκεῖόνε ἡ κοσμικὴ Δικαιοσύνη.
 Σ' ἐσᾶς δὲν βλέπω διαφορὰ καμμία.
 Ὑπεύθυνοι κ' οἱ δύο ἐγκληματίες,
 Καὶ μόνον γιὰ δύο διάφορες δειλίες.

Η ΜΥΓΕΣ

Γιατί τες μύγες δὲν τὲς βᾶστα ὁ Θεῖός
 Γιὰ τὴν κακηγορισμένην Κόλασήτου;
 Τόπος ἐρμηδιώτερος ἐκεῖός
 Γιὰ τὴ μεγάλη θεία ἐγδίκησήτου.
 Ὡς καὶ τοῦτος ὁ κόσμος εἰν κακός,
 Ἀλλὰ καὶ πρὶν νὰ γίνῃ ἡ ἀπόφασήτου,
 Νὰ τιμωρεῖται ὅλος χοντρικῶς;
 Καὶ μήπως ὅλοι φταῖνε οἱ κάτοικοίτου!
 Ὡ θεῖμου, θεῖμου, κάμε ψυχικό
 Βγάλτες, γιὰ νὰ ἀναπνεύσωμε λιγάκι,
 Ρίξτετε σὲ κανέναν σου βυθό,
 Στὸν Ἄδη, ὅπου εἶναι οἱ Βρικολάκοι
 Μ' ἂν ἐπιμένῃς νὰν τὲς θές ἐδῶ,
 Ρίξτετε καὶ ἐνὶ σπῆτι τοῦ Μακράκη.

είταν τυχερό τότε να κάνω το έφταπάπαδο μνημόσυνο άπάνω στον τάφο του πατέρα μου. Την ώρα, που γυρίζαμε από τα Πέντε Πηγάδια με την άπελπισιά στην καρδιά, είπα μέσα μου:

— Ποιός ξέρει για πόσα χρόνια γύρισε πίσω ή ήμερα, που θα κάνω το έφταπάπαδο μνημόσυνο άπάνω στον τάφο του πατέρα μου. Δυστυχισμένος άνθρωπος και ζωντανός και πεθαμένος!

Κύλησαν από τότε τα χρόνια γρήγορα, σαν να είταν τρόχαλα και κατρακυλούσαν από την κορυφή κανενός ψηλού βουνού γλήγορα-γλήγορα. Στα 1908 έγεινε το ψευτοσύνταγμα των Νεοτούρκων, όλοι οι φυλακισμένοι βγήκαν από της Τουρκικες φυλακές, και γενική άμνηστεία έδόθηκε σ' όλους, όσοι κατηγοριώνταν για πολιτικά και μη πολιτικά έγκλήματα. Τερός πόθος έφέτερωσε μέσα στην καρδιά μου να γυρίσω στην Πατρίδα μου, άφου δέν είχα κανένα φόβο να τιμωρηθώ, αλλά δέν το άποφάσισα. Θυμήθηκα τα ύστερνά τα λόγια του πατέρα μου, που μου είπε στη φυλακή την παραμονή της φυγής μου, να μη γυρίσω στην Πατρίδα, αν δέν γένη Έλληνικό. Είχα όμως άνάγκη να πάω στην Πόλη να γλυτώσω τα πατρικά μου κτήματα, που μου τα είχε δημεύσει ή Τουρκιά λίγα χρόνια πριν. Με την συνδρομή ισχυρών Έλλήνων τα γλύτωσα, ύστερα από τεσσάρων έτών κόπους, την πρωτομαγιά του 1912. Μου έκανε έντύπωση ή σύμπτωση της πρωτομαγιάς του 1882, που έγλύτωσα από την φυλακή και της πρωτομαγιάς του 1912, που γλύτωσα τα πατρικά μου κτήματα! Πώς πέρασαν τα τριάντα χρόνια! Κι' άλλη σύμπτωση πλειό περιεργη, που την παρέτρεξα χρονολογικώς: Στές 27 του Άπριλίου του 1912, ήμερα, που με είχε συλλάβει ο Χασάν Ταχσίν - μπέης με τα όργανά του στο χωριό μου στα 1882, συνάντησα τόν Χασάν Ταχσίν, που δέν τόν είχα ξαναϊδεί από τότε και την ίδια μέρα, μ' έπιασε ή Τουρκική Άστυνομία και μ' έρριξε στη φυλακή κι' αν δέν τύχαινε να περάση ο Ταλαάτ μπέης, ο γνωστός νεότουρκος Υπουργός, ποιός ξέρει ποιά θα είταν ή τύχη μου!

Αυτές οι δυό 'αι συμπτώσεις μου γέννησαν στη καρδιά το προαίστημα ότι γλήγορα θα γυρίζα στην Πατρίδα. Τόν Όχτώβριο του ίδιου έτους 1912 εκηρύχτηκε ο Έλληνοτουρκικός πόλεμος και στές 10 Μαρτίου του 1913, δηλαδή ύστερα από τριάντα ένα χρόνια παρά πενήντα μιά μέρα έμπαينا στα Γιάννινα, σαν άγνωστο πρόσωπο, χωρίς να γνωρίζω κανένα και χωρίς να με γνωρίζη κανένας! Ξέρεις τι θα ειπή τριάντα ένα χρόνια;

Έμεινα λίγες μέρες στα Γιάννινα, κι' ύστερα βγήκα στο χωριό μου να ιδώ τόν τόπο, που γεννήθηκα, κι' έννοίωσα πρώτη φορά μου τόν άνθρωπο, και να κάνω το έφταπάπαδο μνημόσυνο.

Την πρώτη Κυριακή, που μās ήρθε προσκάλεσα τόν παπά Δημητρη Πασχίδη κι' άλλους έξη παπάδες, έφτά, κι' έκανα το έφταπάπαδο μνημόσυνο, όπως μου το διάταξε, ο πατέρας μου

στη φυλακή τὴν παραμονὴ τῆς πρωτομαγιάς τοῦ 1882.
 Ὑστερὰ ἀπὸ τὴν λειτουργίαν βγήκα μὲ τοὺς ἐφτά παπᾶδες
 ἱεροφορεμένους ὅλους καὶ μὲ τὰ κηριὰ καὶ τὰ θυμιατὰ στὰ χέ-
 ρια καὶ ρίξαμε τρισάγιο ἀπάνω στὸν τάφο τοῦ πατέρα μου, κι'
 ἅμα τελείωσε τὸ τρισάγιο κι' ὅλο τὸ χωριὸ ἔλεγε τὸ «Θεὸς
 σ' ἡμᾶς τὸν!» ἐγὼ ἐφώναξα μ' ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου:
 — «Πατέρα ἔγεινε Ἑλληνικὴ ἡ Πατρίδα μας! Πέ το καὶ στοὺς
 ἄλλους πατεράδες μας νὰ χαροῦν κι' αὐτοί!»

Ἀργυρόκαστρο 1914

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

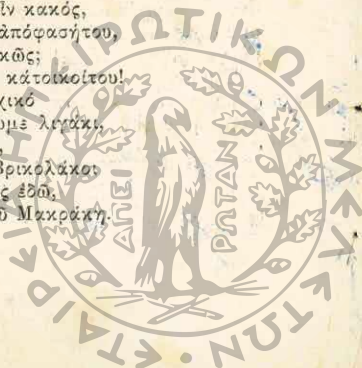
ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ Α. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ

Ο ΕΡΗΜΙΤΗΣ

Ἐρημίτη στὰς τρύπες τῶν βουνῶν,
 Ἐέρεις ποῖός ἦναι ἐσένανε ὁ μισθός,
 Ὅποδ' ἀπόφυγε βέλη πειρασμῶν,
 Νὰ σώσης τὴν ψυχὴν σου ἐρημικῶς;
 Εἰν τοῦ στρατιώτη ἐκείνου ποῦ κ' ἐκειὸς
 Ἀπόφυγε τὰ βέλη τῶν ἐχθρῶν,
 Γιὰ νὰ σώσῃ τὴ ζωὴν τοῦ ψευκτικῶς.
 Δειλιῶν κ' ἐκειὸς, καθὼς καὶ σὺ δειλιῶν.
 Εἴσασθε ὅμοιοι, καὶ ὅμοια θὰ σὰς κρίνῃ
 Ἐσένα θρῆσκε ἀνάξιε ἡ θεία,
 Κ' ἐκειόνε ἡ κοσμικὴ Δικαιοσύνη.
 Σ' ἐσὰς δὲν βλέπω διαφορὰ καμμία
 Ὑπεύθυνοι κ' οἱ δύο ἐγκληματίες,
 Καὶ μόνον γιὰ δύο διάφορες δειλίες.

Η ΜΥΓΕΣ

Γιατί τέσ μύγες δὲν τέσ ἄστα ὁ Θεὸς
 Γιὰ τὴν κακηωρισμένην Κόλασήτου;
 Τόπος ἁρμοδιώτερος ἐκειὸς
 Γιὰ τὴ μεγάλη θεία ἐγδίκησήτου
 Ὡς καὶ τοῦτος ὁ κόσμος εἰν κακός,
 Ἀλλὰ καὶ πρὶν νὰ γίνῃ ἡ ἀπόφασήτου,
 Νὰ τιμωρεῖται ὅλος χοντρικῶς;
 Καὶ μήπως ὅλοι φταῖνε οἱ κάτοικοίτου!
 Ὡ θέμου, θέμου, κάμε ψυχικό
 Βγάλτες, γιὰ νὰ ἀναπνεύσωμε λευκά,
 Ρίξετες σὲ κανέναν σου βυθό,
 Στὸν Ἀδὴ, ὅπου εἶναι οἱ Βρικολάχοι
 Μ' ἂν ἐπιμένῃς νὰν τέσ θές ἐδῶ,
 Ρίξ' τες κάψε στὸ σπῆτι τοῦ Μακράκη.

④

« κὶ ὁ ποιητὴς ὡρᾷ ὁ θάνατος. »

ε.ψ.μ.

ΝΕΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Τὸ
Ἑλληνικὸν Διήγημα

ἩΤΟΙ

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΔΙΗΓΗΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΝΕΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

[ΜΕΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ]

ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

50—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—50

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

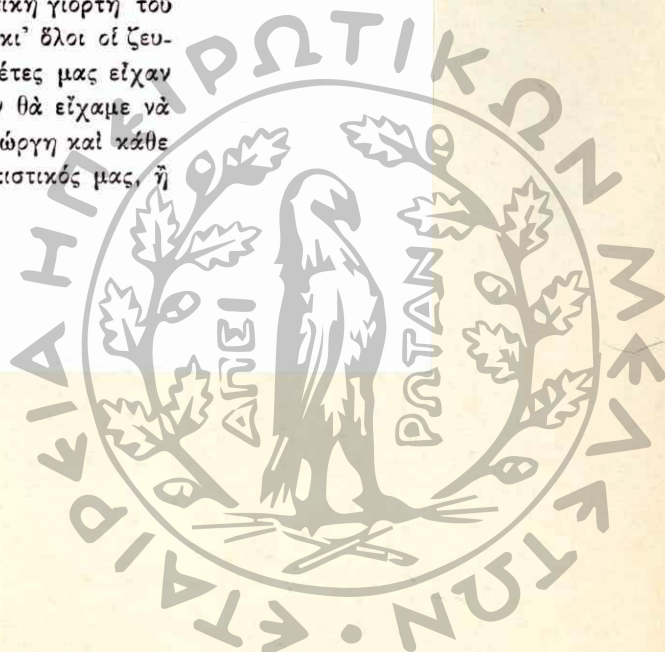
[Έγεννήθη τῷ 1862 ἐν Σουλίῳ τῆς Ἡπείρου. Ποιητής, δημοσιογράφος καὶ λόγιος. Συνέγραψε πλείστα ὅσα ἔργα φιλολογικά, ἱστορικά, πολιτικά καὶ ἄλλα. Ἐξέδωκεν εἰς ἴδια τεύχη τὰ ἑξῆς :

«Διηγήματα τῆς Στάνης» (1907)— «Τῆς ξενιτιάς» (1899)— «Θεσσαλικά» (1900)— «Τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου» (1901)— «Ἡρωϊκά»— «Τοῦ σπιτιοῦ μου»— «Τοῦ χωριοῦ μου», ἐπίσης καὶ «Ἡπειρωτικά παραμῦθια». Πλὴν τῶν διηγημάτων τούτων ἔχει ἀνέκδοτον σειρὰν καὶ ἄλλων, ἡθογραφικῶν ἢ ἱστορικῶν, ἀναγομένων εἴτε εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἴτε εἰς τὰ ἥθη, τοὺς θρύλους καὶ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν τῆς Ἡπείρου. Ἐξεπόνησε τὰ δράματα «Γιὰ τὴν τιμὴν» (1905)— «Ἀγῶνες τοῦ Σουλίου»— «Χριστὸς καὶ Μωαμέτης»— «Ἡ καταστροφὴ τοῦ Γαρδικίου»— «Ἡ κυρὰ Φροσύνη» καὶ «Ἀντίοχος καὶ Στρατονίκη. Ὡσαύτως συνέγραψε καὶ τὰ «Ἐθνικὰ Τραγούδια»—τὰ ἡσιόδεια ποιήματα «Ὁρες», τὸ ἐπικὸν «Ἀγάπη», τὸ λυρικὸν «Καῦμοί».—Ἐπίσης ἐφιλοπύνησεν ἐθνολογικάς καὶ ἱστορικάς μελέτας, ἐν αἷς : «Ἡ δύναμις τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Ἡπείρῳ» (1903)— «Ἡπειρος καὶ Ἀλβανία» (1907)— «Ἡ Ἡπειρος γεωγραφικῶς καὶ ἐθνολογικῶς» (1907)— «Ἱστορία τῆς Ἡπείρου ἀπὸ τῶν ἀρχ. χρόνων»].

Κ' ΟΠΟΙΟΝ ΕΥΡΗ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

ΕΞΗΜΕΡΩΝΕ τοῦ "Αἰ-Γεωργιοῦ, κι' ὅλοι εἴχαμε χαρὰ καὶ πανηγύρι στὸ σπίτι, πρῶτα-πρῶτα γιατί ἦταν ἡ γιορτὴ τοῦ στρατιώτη καθαλλάρη μας "Αἰγίου ποῦ σκέπαζε μὲ τὰ φτερά του ἄλλη γιορτὴ πλεῖο γλυκεῖα ἀκόμα, τὴν ὀνομαστικὴ γιορτὴ τοῦ Βασιλεῖα μας· δεύτερα, γιατί ὅλοι οἱ πιστικοί μας κι' ὅλοι οἱ ζευγίτες μας κι' οἱ βάλμαδες μας, κι' οἱ λοιποὶ ὑπηρέτες μας εἶχαν δηλώσει ὅτι θὰ ἔμεναν στὴν δούλεψή μας καὶ δὲν θὰ εἴχαμε νὰ περάσωμε κάμμια συγκίνηση, γιατί κάθε "Αἰ-Γεώργη καὶ κάθε "Αἰ Δημήτρη ποῦ ἦταν νὰ ξερρογιαστῇ κανένας πιστικὸς μας, ἢ

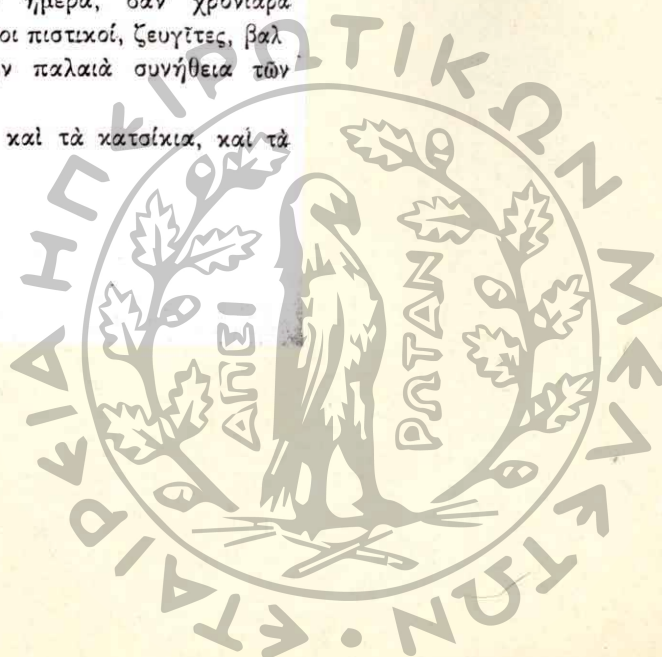

νά ξεμιστωθῇ κἀνένας ζευγίτης μας ἢ κἀνένας ὑπηρέτης μας, ὅλο τὸ Σπίτι εἶχε θαρρεῖα λύπη, καὶ δάκρυζε ὁ πατέρας μου, καὶ δάκρυζε ἡ μάνα μου, κι' ἐγὼ ἔκλαιγα ποῦ ἐχάναμε ἀπ' ἀνάμεσά μας ἕναν δουλευτὴ μας· τρίτα, γιὰ τ' ἦταν πασκαλόγιορτα ἀκόμα, ζύγωνε ἡ "Ανοιξη στὴν ἀκμὴ της, φούντωναν τὰ δένδρα καὶ τὰ κλαριά, δάσευαν καὶ ψήλωναν τὰ χόρτα, ἀνοίγαν τὰ χιλιοχαριτωμένα, ὠριόπλουμα καὶ πολύχρωμα λουλούδια καὶ φτερούγιζαν, τρελὰ ἀπ' τὴ χαρὰ τους, πέρα-δῶθε κι' ἀνω-κάτω διάφορα πουλιά καὶ λαλοῦσαν ὡμορφα καὶ προπάντων τ' ἀηδόνια κι' οἱ κοῦκοι, τὰ πλειὸ χαριτωμένα σύμβολα τῆς πανώρηας ἐποχῆς· καὶ ἀκόμα, γιὰ τὴ περιμέναμε νάρθοῦν κῆτι πατρικοὶ φίλοι, Ἀρβανίτες, γιὰ ν' ἀνανεώσωμε τὴν ἰταλὶὰ φιλίᾳ μὲ καινούργια βλαμιά, δηλαδὴ ἀδερφοποίηση.

Ἦταν νάρθοῦν οἱ θλάμηδες τοῦ πατέρα μου Ἄγος Βασιάρης ἀπὸ τὸ Βασιάρι, μὲ τὸ παιδί του, τὸν Βεῖζη· ὁ Σουλεϊμάν Μαρῖνος ἀπὸ τὸ Λιμπόχοβο, μὲ τὸ παιδί του, τὸν Μοῦρτο· ὁ Γιάχος Μπούζης, ἀπὸ τὸ Μπούζι, μὲ τὸ παιδί του, τὸ Ταφίλη· ὁ Ἀμποῦλμπέης Σελίμης, ἀπὸ τὸ Δέλβινο, μὲ τὸ παιδί του, τὸ Μέμο καὶ ὁ Ἀμποῦλ-Ντέμος, ἀπὸ τοὺς Φιλιᾶτες, μὲ τὸ παιδί του, τὸν Τζαφέρη, ὅλοι ἕνας κι' ἕνας στὴν τιμὴ, στὴν μπέσσα καὶ στὴν γενιά—ἀρίνω πλειὰ τὴν παλληκαριά καὶ τὰ καλὰ φερσίματα. Ὁ λόγος δὲ ποῦ θᾶρχονταν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἑξακουσμένοι μπέηδες κι' ἀγάδες μὲ τὰ παιδιά τους ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ἦταν ὅτι ὅλοι αὐτοὶ εἶχαν ἀνταμωθῇ μὲ τὸν πατέρα μου στὰ Γιάννινα, πρὶν τὴν Πασκαλιά, κι' εἶχαν ρίξει λαχνὸ σὲ ποῖο σπίτι νὰ μαζευτοῦν γιὰ τὴν καινούργια τὴν βλαμιά, κι' ὁ λαχνὸς ἔπεσε στὸ δικό μας.

Ὁ πατέρας μου γυρίζοντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, παράγγειλε στὸ κοπάδι νὰ τοῦ στείλουν δυὸ ἀρνιά καὶ δυὸ κατοίκια, ἀπὸ τὰ πλειὸ διαλεχτά, ἄλλα γιὰ τὸ σουβλί, κι' ἄλλα γιὰ τὸ μαγεῖρεμα, χῶρια τὰ γάλατα, τὰ τυριά, καὶ τὰς γαλατοτυρόπηττες, ποῦ θὰ ἔμπαιναν στὸ τραπέζι, γιὰτί, ἐξὸν τοὺς φίλους, ποῦ περιμέναμε, θὰ παρακάθονταν στὸ τραπέζι ἐκείνη τὴν ἡμέρα, σὰν χρονιάρα μέρα ποῦταν, κι' ὅλοι οἱ ἑξαασυμφωνημένοι πιστικοί, ζευγίτες, βαλμᾶδες κι' ὑπηρέτες τοῦ Σπιτιοῦ, κατὰ τὴν παλαιὰ συνήθεια τῶν παππούδων μας.

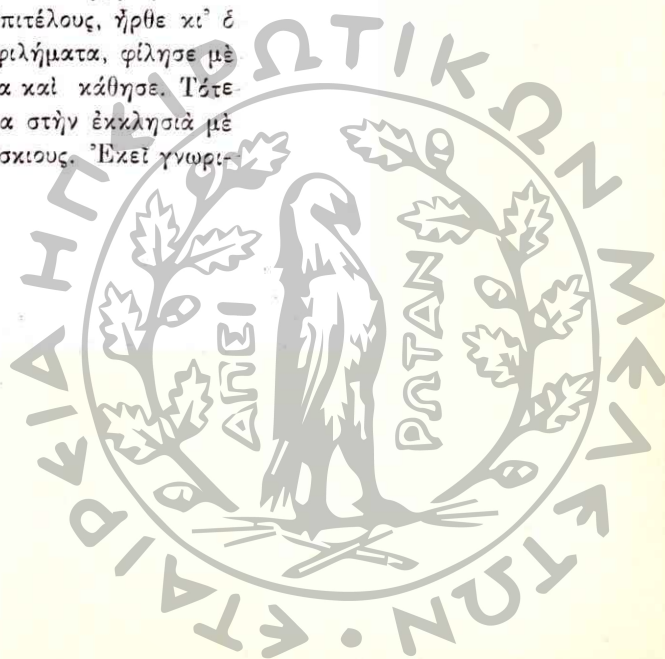
Πρὶν σφάξῃ ὁ πατέρας μου τ' ἀρνιά καὶ τὰ κατοίκια, καὶ τὰ

γδάρη, (ἦταν φοβερός ὁ μακαρίτης σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς δουλειᾶς: μπορούσε νὰ σφάξῃ δέκα κριάρια καὶ νὰ τὰ γδάρῃ σὲ μιὰ ὥρα-δλα!) εἶχαν φτάσει οἱ φίλοι οἱ Ἀρβανίτες, ποὺ περιμέναμε, ἄλλοι καθάλλα σ' ἄλογα περήφανα κι' ὠμορφοσελωμένα, κι' ἄλλοι σ' ἀψυχὰ χοντροκάπουλα μουλάρια, ποὺ ρέμπονταν κανεὶς νὰ τὰ κυττάξῃ. Ἡ μάνα μου κι' ἐγὼ τοὺς ὑποδεχτήκαμε πρῶτοι μὲ τοὺς ὑπηρέτες καὶ τοὺς ὠδηγήσαμε μὲ μεγάλες φιλοφροσύνες καὶ τιμὲς στὸ μεγάλο τὸ δοξάτο. Τὸ εἶχαμε στρωμένο μὲ χαλιά, ποὺ τὰ εἶχε φερμένα ὁ πατέρας μου ἀπὸ τὰ βάρη τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐγὼ ἤμουν τότε δέκα ἐπτὰ χρονῶν καλλιγράφι μὲ πρῶτῃ σω-ματικῇ ἀνάπτυξη καὶ πολὺ μεγάλη πνευματικῇ γιὰ τὰ μισοῦργια μέρη μας σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ἀλλὰ καὶ τὰ παιδιὰ τῶν φίλων δὲν ἦταν μικρότερα μου στὴν ἡλικία, ἀλλ' ἦταν ἀγράμματα, παρὰκαλλόμενα μ' ἐμένα, γιατί μόνον ἀνάγνωση, γραφὴ κι' ὀλίγη ἀριθμητικὴ γνώριζαν, κι' αὐτὰ στὴν δική μας τὴν γλῶσσα, τὴν Ἑλληνική, ἐνῷ ἐγὼ εἶχα τελειωμένο, πές, τὸ γυμνάσιο, κι' ἐγνώριζα, ἐξὸν ἀπὸ τὰ ἑλληνικά μου, καὶ γαλλικά καὶ ἀγγλικά καὶ τούρκικα, πρᾶγμα, ποὺ ἦταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ σπάνιο στὸν τόπο μας, τὸν λεγόμενον Καραμπεριά. Ἐκεῖνα φοροῦσαν κάτασπρες πολυλάγκιολες φουστανέλλες, ἄσπρες φλοκάτες, κι' ἄσπρες σκούφιες στὸ κεφάλι, κόκκινα τελατινένια τσαρούχια στὰ ποδάρια, κόκκινο τελατινένιο σελάχι στὴν μέση, ὅπου φώλιαζαν ἀπὼνα ζευγάρια ἀσημένια πιστόλια, καὶ πλευρὰ τοῦ σελαχιοῦ, ἀπάνω στὰ νεφρά, κρέμονταν περίτεχνα δουλεμένες φλωροκαπνισμένες παλάσκες, κι' ὀλόγουρα στὸ τελατινένιο ζωνάρι, ποὺ συγκρατοῦσε τὸ σελάχι στὴν μέση, ἀσημένιες τοκάδες πολὺ ὠμορφες, ἐνῷ ἐγὼ φοροῦσα ἀπλὰ φράγκικα καὶ φαίνονταν μπροστὰ τοὺς ὡς τέλεια ἀντίθεσή τους.

Ὡς πού νῆρθῃ ὁ πατέρας μου, ποὺ καταγέγονταν ἀκόμα στὴν ἐτοιμασίαν τῶν σφαγαριῶν, οἱ φίλοι μ' ἐρωτοῦσαν διάφορα πράγματα, προπάντων πολιτικά, κι' ἔδειχναν κάποια ἐκπληξὴ γιὰ ὅσα τοὺς ἀπαντοῦσα ἐγὼ, τὸ ἀμούστακο παιδί. Ἐπιτέλους, ἦρθε κι' ὁ πατέρας μου, τοὺς ἐχαίρετσε μὲ σταυρωτὰ φιλήματα, φίλησε μὲ πατρικὴ ἀγάπη καὶ τὰ παιδιὰ τοὺς στὰ μάτια καὶ κήθησε. Τότε ἐγὼ πῆρα τὰ πέντε παιδιὰ καὶ βγήκαμε πέρα στὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὰ πολλὰ τὰ δένδρα καὶ τοὺς πλατυοὺς τοὺς ἴσκιους. Ἐκεῖ γνωρι-

στήκαμε καλύτερα, και μιλήσαμε γι' ἄρματα και για παλληκαριές. Ήταν και τὰ πέντε παιδιά ἠθικά, κι' αναθρεμμένα μέσα στ' ἄρματα και στὲς ἐνδοξες οἰκογενειακὲς παραδόσεις και στὴν παλληκαριά. Ὅλες μας ἡ ἐμιλίες στρεφογύριζαν ἀπάνω-ἀπάνω σ' ἡρωϊκά κατορθώματά μας, κι' ἐνῷ ἐγὼ δὲν ἐδειχνα καμιὰ περιέργεια και κἀνένα θαυμασμὸ γιὰ ὅσα κατορθώματά τους μοῦ διηγῶνταν, ἐξεναντίας αὐτοὶ ἐθαύμαζαν γιὰ ὅ,τι τοὺς διηγόμουν ἐγὼ πὼς μιὰ νύχτα κυνήγησα καμιὰ δεκαριά κλέφτες, ποὺ ἦρθαν νὰ μᾶς πατήσουν τὰ κοπάδια· πὼς πέρασα τὸ ποτάμι θολὸ και κατεβασμένο ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη γιὰ νὰ γλυτώσω ἕναν ποῦ κιντύνευε νὰ πνιγῇ· πὼς ἐσκότωσα ἕναν λύκο λυσσιασμένον, ποῦ εἶχε ριχτῇ ἀπάνω μου νὰ μὲ ξεσκίση· και πὼς πήγαινα στὰ Γιάννινα γιὰ дуόμιση ὥρες ἀπὸ ἐκεῖ, ποὺ στεκόμαστε, ἐνῷ ἡ ἀπόσταση εἶναι ἑξή ὥρες ἀκέρειες. Ὑστερα ρίξαμε στὸ «σημάδι», πηδῆξαμε «τὲς τρεῖς», και ρίξαμε «τὸ λιθάρι». Καὶ στὰ τρία τᾶγωνίσματα δὲν ἔπεσα κάτω. Τότε γύρισε ἕνα παιδί ἀπὸ τὰ πέντε, ὁ Ταφίλης τοῦ Γιάχου Μπούζη, και μοῦ εἶπε συγκινητικά :

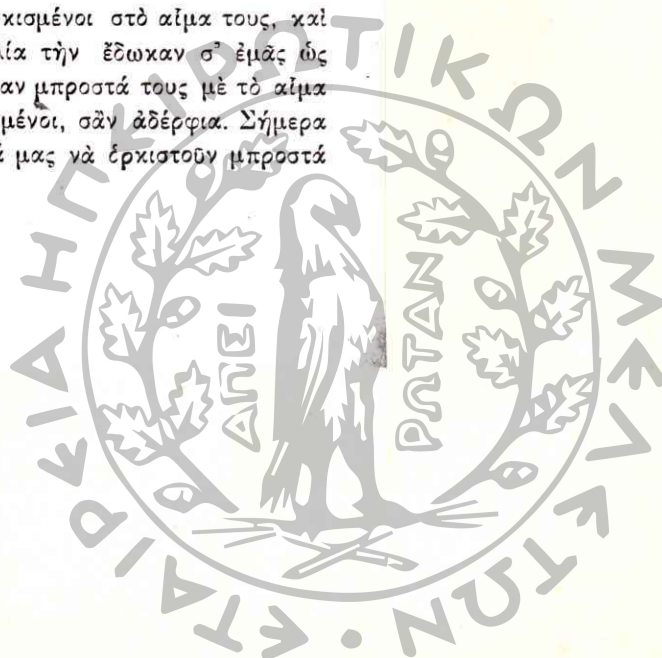
—Νὰ χαρῆς ὅ,τι ἀγοπᾶς ! Πέταξε ἀπὸ πάνω σου αὐτὰ τὰ διαολοφράγκικα, γιὰτὶ δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω μ' αὐτὰ, και φόρεσε τὲς φουστανέλλες σου, σὰν και μᾶς ! Εἶν' ἁμαρτία νὰ μὴ φορᾶς φουστανέλλες !

Τὸ κατάλαβα κι' ἐγὼ ὅτι ἦμουν μιὰ μεγάλη ἀνορθογραφία ἀνάμεσα τους, και γυρίζοντες στὸ σπίτι, φόρεσα ἀμέσως τὲς φουστανέλλες μου, και τοὺς ἔειπα νὰ εὐχαριστηθοῦν ὅσο δὲν μποροῦσε νὰ γένῃ πλείότερο.

Σὲ λίγο στρώθηκε τὸ τραπέζι πλούσιο σὲ φαγητά, σὲ πιστὰ και σὲ καλὴ καρδιά κι' ἀγάπη, και καθήσαμε νὰ φᾶμε, λέγοντας τὲς συνηθισμένες εὐχές.

Ὑστερα ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἔλαβε τὸν λόγο ὁ Ἅγιος Βασιάρης, ὡς γεροντότερος, κι' εἶπε :

—Οἱ πατερᾶδες μας ἦταν φίλοι ὠρκισμένοι στὸ αἷμα τους, και στὴν φιλία τους. Αὐτῇ τους τὴν φιλία τὴν ἔδωκαν σ' ἐμᾶς ὡς κληρονομιά μας, κι' ἐμεῖς ὠρκιστήκαμαν μπροστὰ τους μὲ τὸ αἷμα μας και ζήσαμεν τόσον καιρὸ ἀγαπημένοι, σὰν ἀδέρφια. Σήμερα ἀξιωνόμαστε νὰ βάλουμε και τὰ παιδιά μας νὰ ἐρκιστοῦν μπροστὰ

μας μετ' τὸ αἷμα τους, ὅτι θὰ διατηρήσουν ἀλέρωτη τὴν πατρικὴν
φιλία ὡς πού νά πεθάνουν...

Ἐμεῖς τὰ παιδιὰ σηκωθήκαμε ἀμέσως ὀρθὰ καὶ σταυρώσαμε τὰ
χέρια.

Μᾶς ἐρώτησε ὁ πατέρας μου :

— Ὅρκιζετε ;

— Ὅρκιζόμεστε !

Ἀπκνήσαμε καὶ οἱ ἕξη μ' ἓνα στόμα.

Ἀμέσως τότε ὁ Ἀδδοῦλ-Ντέμος ἔβγαλε ἀπὸ τὸ σελάχι τοῦ ἑνα-
μικρὸ καὶ μυτερὸ κοφτερὸ μαχαίρι καὶ ἄνοιξε τοῦ καθενὸς μας τὴν
φλέβα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ, ἀκριβῶς ἐκεῖ ποῦ κλειεῖ ὁ ἀναγκώνας
ἀπὸ τὴν μέσση τὴν μεριά, καὶ ἐκίνησεν τὸ αἷμα μας. Τότε ἐτεντώ-
σαμεν ὅλοι μας τὰ αἱματωμένα χέρια μας ἀπάνω σὲ μιὰ ἄσπρη
λεκάνη ὅπου ἔσταζε τὸ αἷμα τοῦ καθενὸς μας, καὶ ἀνακατεύτηκαν
μαζὶ καὶ τὰ ἕξη τὰ αἵματα καὶ ἔγειναν ἓνα. Μετ' αὐτὸν τὸν τρό-
πον ἐγενήκαμε ἀδερφοποιοὶ—βλάμηδες. Οἱ γονεοὶ μας μᾶς ἐφι-
λησάν στὴν ἀράδα καὶ μᾶς εὐκλήθησαν τὸ «ἀσπρόσωποι» (φακε-
μπάρδα). Τέλος, φιληθήκαμε καὶ ἔμεῖς συναμεταξύ μας, φιλήσαμε
τὰ χέρια τῶν γονέων μας καὶ ἀνταλλάξαμε ἄρματα γιὰ ἐνθύμιο
τῆς ὀρκωμοσίας μας.

— Τὸ γαῖμα ! Τὸ γαῖμα !

Φώναξε ἡ μάνα μου.

Ὁ Γιάχος Μπούζης τῆς ἔδωκε τὴν λεκάνη μετ' τὸ αἷμα, καὶ ἡ
μάνα μου τὸ ἔχουσε πηχτὸ-πηχτό, ὅπως ἦταν, καὶ κόκκινο-κόκ-
κινο σ' ἓνα μεταξένιο μαντήλι, τὸ κομπόδεσε, καὶ ἀφοῦ σταυροκο-
πήθηκε, ἀνέθηκε στὸ σκαμνί, γιὰ νὰ φτάσῃ, καὶ τ' ἀπόθεκε μέσα
στὸ εἰκονοστάσι, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τ' Ἀϊ-Γεωργιοῦ.

Ὅστερα ἀπ' αὐτὴν τὴν τελετὴ τῆς βλαμιάς, πήραμε οἱ βλάμηδες
τ' ἄρματα μας καὶ μεταβλήκαμε στὴν πλατεῖα τῆς ἐκκλησιάς, κα-
θήσαμε στ' ἀγνάντια καὶ ἀρχίσαμε νὰ λέμε διάφορες ὁμιλίες.

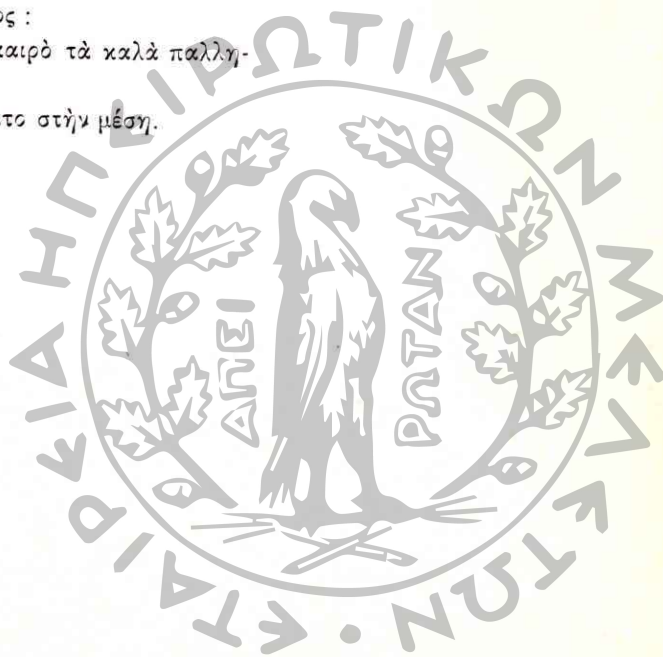
Ἀπ' ὁμιλία σ' ὁμιλία μᾶς λέγει ὁ Μοῦρτος :

— Ἐέρετε πῶς γέγονταν βλάμηδες ἄλλον καιρὸ τὰ καλὰ παλλη-
κάρια ;

— Ἐέρω (τοῦ εἶπα). Γέγονταν μετ' τὸν θάνατο στὴν μέση.

Οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν.

— Πῶς μετ' τὸν θάνατο στὴν μέση ;

—Πῶς γέγονταν ἄλλο καιρό ; Ἐρώτησαν.

—Μὲ τὸν θάνατο στὸ τεψί, ἀπάνω στ' ἀναμμένα κάρβουνα, στὴ μέση στὸ τραπέζι, σὰν ἀρνὶ τοῦ φούρνου, κι' οἱ βλάμηδες, γύρα-γύρα τραγουδώντας . . .

Τοὺς εἶπε ὁ Μοῦρτος, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ πάλε δὲν καταλάβαιναν.

Τότε τοὺς ξανάειπε ὁ Μοῦρτος :

—Ὅπως γενήκαμε ἐμεῖς σήμερα βλάμηδες, ὦρ' ἀδέρφια ! γέ-
νονται κι' οἱ μυλωνάδες ! . . . Γέγονται κι' ἡ γυναῖκες !

Τότε πετιέται ἀπὸ πάνω ὁ Σελίμης τοῦ Ἀθντούλ-μπέη καὶ μᾶς λέγει :

—Ἄν εἶν' ἔτσι, τότε ἐγὼ βγαίνω ἀπὸ τὴν σημερινὴ βλαμιά !

—Κι' ἐμεῖς βγαίνομε !

Εἶπαν κι' οἱ ἄλλοι οἱ τέσσερες.

—Θέλετε λοιπὸν, (τοὺς εἶπα ἐγὼ) νὰ γένωμε βλάμηδες μὲ τὸν θάνατο στὴν μέση ; Πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι ἕνας ἀπ' ὅλους μας θὰ σκοτωθῇ καὶ τὸ μόνον, ποὺ ἔχουν νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι, εἶναι νὰ τὸν κλάψουν σὰν ἀδερφός, μὲ τὲς φλοκάτες κατσιούλα.

Τότε ὁ Βεῖζης τοῦ Ἀγρου εἶπε :

—Ὅποιος φοβάται τὸν παλιοθάνατο εἶναι γυναῖκα !

—Πάρ' τὸν λόγο σου πίσω ! (τοῦ εἶπα) καὶ μὴν προσβάλλης ἔτσι τὲς μάννες μας καὶ τὲς ἀδελφές μας, καὶ τὲς γυναῖκες, ποὺ θὰ πάρωμε αὐριο. Εὐλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ πέρα τὸ βουνό ; Ἐκεῖ ἐπο-
λέμησε στὰ 1854 ἡ γυναῖκα ἡ μάννα μου, μαζὶ κι' ἄλλες γυναῖ-
κες ἀπ' αὐτὰ τὰ χωριά μου, μὲ τὸν Σουλεϊμάν Ταχήρη, δυὸ ἀκέ-
ριες ὥρες καὶ τὸν τσάκισαν . . . Κι' ἡ μάννα σου, ἂν βρισκόνταν
στὴν θέση τῆς δικῆς μου, τὸ ἴδιο θάκανε, εἶμαι βέβαιος . . .

—Ἐχεις δίκιο (μοῦ εἶπε ὁ Βεῖζης). Συμπάθησέ με. Ἀλήθεια, ἡ
παλληκαριά δὲν ξέρει ἄντρες καὶ γυναῖκες . . .

—Ἡ Τζαβέλαινα καὶ ἡ Λένη τοῦ Μπότσιαρη (εἶπε ὁ Τζαφέρης
τοῦ Ἀθντούλ-μπέη Ντέμου) ὅπως λὲν καὶ τ' ἀρβανίτικα τὰ τρα-
γούδια, κι' ὅλες ἡ Μουλιώτισσες, δὲν πολέμησαν, σὰν ἀξία παλλη-
κάρια, καὶ δὲν σκότωσαν τόσους δικούς μας Ἀρβανίτες, τὸν καιρό,
ποὺ πολεμοῦσε τὸ Σοῦλι ὁ Ἀλῆ-πασιᾶς ;

Τότε ὁ Μέμος τοῦ Ἀθντούλ-μπέη Σελίμη, γιὰ νὰ μᾶς κόψῃ τὴν
παρέκβαση, μᾶς εἶπε :

—Γιατί χάνετε ἄδικα τὰ λόγια σας ; Εἶπαμε ὅτι ἡ σημερινὴ

βλαμιά μας εἶναι ἀνάξια γιὰ μᾶς . . . εἶναι πρόστυχη . . . Τὴν κάνουν ὅποιοι . . . θέλετε λοιπὸν ἀντρειωμένη βλαμιά, σὰν τούτη, ποὺ μᾶς λέει ὁ Μουρτος κι' ὁ φίλος μας ἐδῶ ; (δείχνοντας ἐμένα). Ἐμπρὸς νὰ τὴν κάνωμε . . . Ὅποιος δὲν θέλει, μπορεῖ νὰ τραδη-
χτῇ . . .

— Νὰ τραδηχτῇ ! εἶπε κι' ὁ Τζαφέρης.

— Ἀνάλαβε τώρα ἐσὺ τὰ χρειαζούμενα (μοῦ εἶπε ὁ Βεΐζης τοῦ Ἄγου Βασιάρη) γιὰ νὰ τελειώσῃ τὸ γληγορότερο αὐτὴ ἢ δουλειά !
Θέλω νὰ τὸν ἀντικρύσω μιὰ ὥρα γληγορότερα αὐτὸν τὸν παλιο-
θάνατο καὶ νὰ τοῦ δείξω ὅτι δὲν ἀχνίζω μπροστά του !

— Μὴν βρίζῃς τὸν θάνατο ; τοῦ εἶπε ὁ Μέμος, νὰ μὴ σὲ κάνῃ
καὶ τὰ κλείσῃς σήμερα μιὰ γιὰ πάντα !

— Σταθῆτε ἐδῶ ἐσεῖς (τοὺς εἶπα) κι' ἐγὼ φροντίζω γιὰ ὅλα.

Πετάχτηκα στὸ σιμώτερο σπίτι τοῦ χωριοῦ κι' ἐφώναξα ἀπὸ
τὴν πλοκαριά τὴν νοικοκυρά :

— Χριστοδουλίνα ! Χριστοδουλίνα !

— Ὅρσε !

Μοῦ ἀπολογήθηκε μιὰ φωνὴ καὶ βγήκε ἔξω ἡ Χριστοδουλίνα.

— Φέρε μου (τῆς εἶπα) ἀμέσως στ' ἀγνάντια τὸ στρόγγυλο τὸ
τραπέζι σας, κι' ἕνα τεψί γεμάτο ἀναμμένα κάρβουνα. Γλήγορα !

Γύρισα πίσω στοὺς φίλους μου, καὶ σὲ λίγο ἦρθε ἕνα κορίτσι
τῆς Χριστοδουλίνας μὲ τὸ τραπέζι καὶ μὲ τὸ τεψί γεμάτο ἀναμ-
μένα κάρβουνα ἀπάνω στὸ τραπέζι.

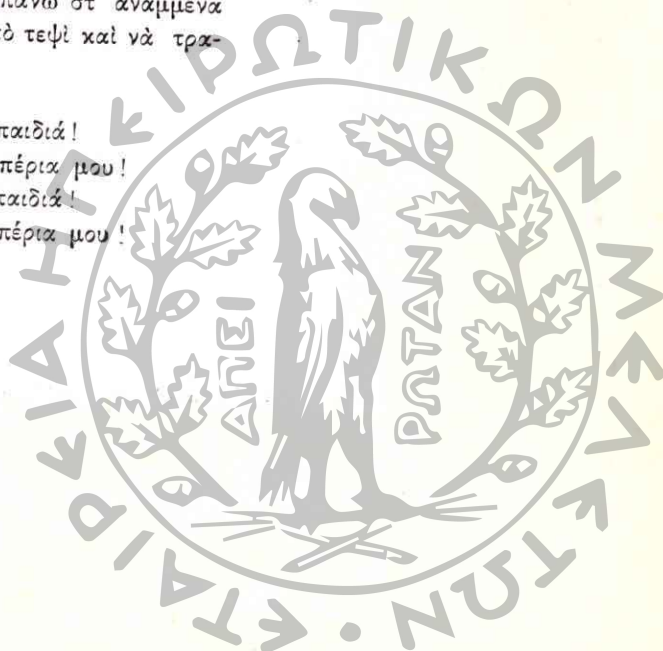
— Τί τὰ θέλετε αὐτὰ ὅλα ; μ' ἐρώτησε τὸ κορίτσι.

— Τὰ κάρβουνα (τῆς εἶπα) τὰ θέλομε ν' ἀνάψωμε φωτιά, τὸ
τεψί νὰ βάλωμε τὰ σηκώτια τοῦ ἀρνιοῦ, ποὺ θὰ σφάξωμε σὲ λίγο,
καὶ τὸ τραπέζι νὰ φᾶμε τὸ ἀρνί, δταν θὰ τὸ ψήσωμε.

Φεύγοντας τὸ κορίτσι, καθήσαμε καὶ οἱ ἔξι γύρα στὸ τραπέζι,
ἔβαλε ὁ Μουρτος τὴν γεμισμένη πιστόλα του ἀπάνω στ' ἀναμμένα
κάρβουνα, κι' ἀρχίσαμε νὰ στρέφωμε ζερδιά τὸ τεψί καὶ νὰ τρα-
γουδοῦμε τὸ ἐπιθανάτιο τραγοῦδι :

« Χαίρεστε νὰ χαίρωμαι,
« Κι' ὅποιον εὖρη ὁ θάνατος,
« Ὅλοι νὰ τὸν κλάψωμε,
« Σὰν γλυκὸ μας ἀδερφό,

μωρὲ παιδιά !
ντουλμπέρια μου !
μωρὲ παιδιά !
ντουλμπέρια μου !

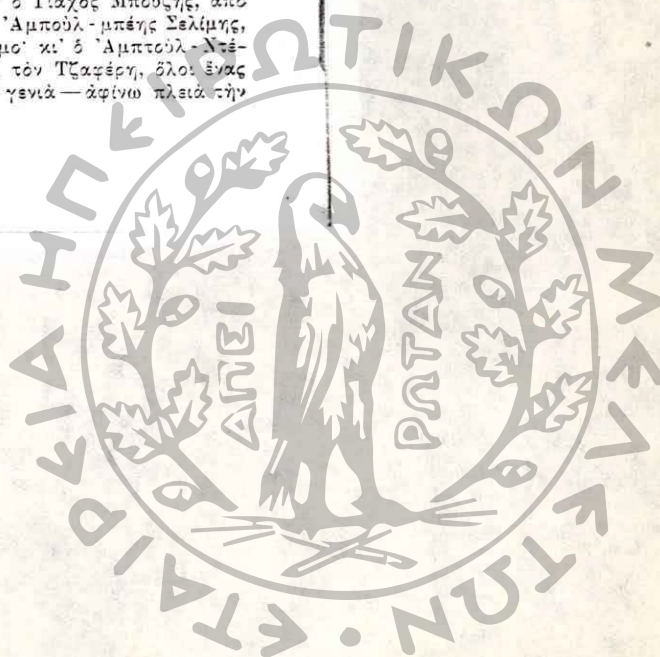
ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΚΙ' ΟΠΟΙΟΝ ΕΥΡΗΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

ΕΗΜΕΡΩΝΕ του "Αϊ-Γεωργίου, κι' όλοι είχαμε χαρά και πανηγύρι στο σπίτι, πρώτα-πρώτα γιατί είταν ή γιορτή του στρατιώτη καβαλλάρη μας "Αγίου, που ανέπαζε με τά φτερά του άλλη γιορτή πλειό γλυκειά άκόμα, τήν όνομαστική γιορτή του Βασιλειά μας' δεύτερα, γιατί όλοι οι πιστικοί μας κι' όλοι οι ζευγίτες μας κι' οι βαλμάδες μας, κι' οι λοιποί ύπηρέτες μας είχαν δηλώσει ότι θα έμεναν στην δουλειά μας και δέν θα είχαμε νά περάσωμε κάμμιά συγκίνηση, γιατί κάθε "Αϊ-Γεώργη και κάθε "Αϊ-Δημήτρη που είταν νά ξερογοιαστή κανέναν πιστικό μας, ή νά ξεμιστωθή κανέναν ζευγίτη μας ή κανέναν ύπηρέτη μας, όλο τό Σπίτι είχε βαρειά λύπη, και δάκρυζε ό πατέρας μου, και δάκρυζε ή μάνα μου, κι' εγώ έκλαιγα που έχάναμε άπ' ανάμεσά μας έναν δουλευτή μας' τρίτα, γιατί είταν πασκαλόγιορτα άκόμα, ζύγωνε ή "Ανθή στην άκμή της, φούντωναν τά δέντρα και τά κλαριά, δάσειαν και ψήλωναν τά χόρτα, άνοιγαν τά χλιοχαριτωμένα, ώριόπλουμα και πολύχρωμα λουλούδια και ατερούγιζαν, τρελλά άπ' τήν χαρά τους, πέρα-δῶθε κι' άνω-κάτω διάφορα πουλιά και λαλούσαν όμορφα και προπάντων τ' άηδόνια κι' οι κούκοι, τά πλειό χαριτωμένα σύμβολα της πανώργης εποχής' και άκόμα, γιατί περιμέναμε νάρθουν κάτι πατρικοί φίλοι, "Αρδανίτες, για ν' ανανεώσωμε τήν παλιά φίλια με καινούργια βλαμιά, δηλαδή άδερφοποίηση.

Είταν νάρθουν οι βλάμηδες του πατέρα μου "Αγος Βασιάρης από Βασιάρι, με τό παιδί του, τόν Βεϊζή' ό Σουλεϊμάν Μαρίνος από τό Λιμπόχοβο, με τό παιδί του, τόν Μοδρτο' ό Γιάχος Μπούζης, από τό Μπούζι, με τό παιδί του, τό Ταφίλη' ό "Αμπούλ-μπέης Σελίμης, από τό Δελδινό, με τό παιδί του τόν Μέμο' κι' ό "Αμπτούλ-Ντέμος, από τούς Φιλιάτες, με τό παιδί του, τόν Τζατέρη, όλοι ένας κι' ένας στην τιμή, στην μπέσσα και στην γενιά — άφίνω πλειά τήν

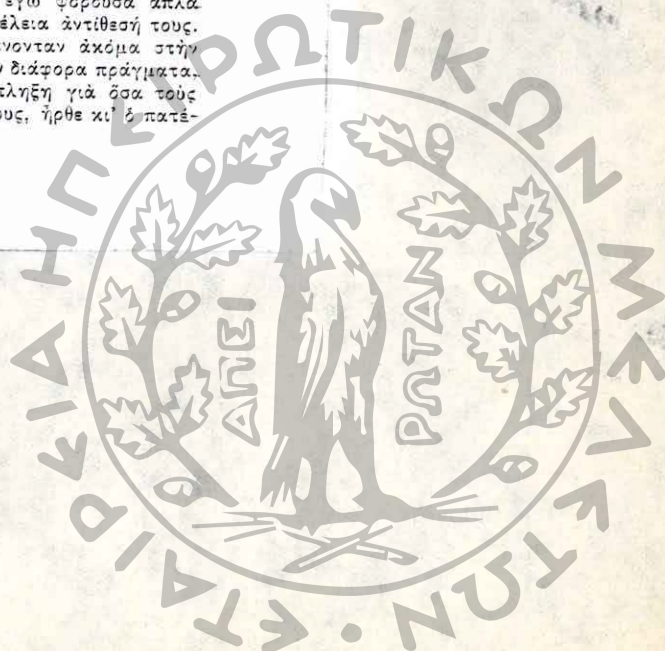
παλληκαριά και τὰ καλά φερσίματα. Ὁ λόγος δὲ ποῦ θάρχονταν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ξακουσμένοι μπέγηδες κι' ἀγᾶδες μὲ τὰ παιδιά τους ἐκείνη τὴν ἡμέρα, εἶταν ὅτι ὅλοι αὐτοὶ εἶχαν ἀνταμωθῇ μὲ τὸν πατέρα μου στὰ Γιάννινα, πρὶν τὴν Πασκαλιά, κι' εἶχαν ρίξει λαχνὸ σὲ ποῖο σπίτι νὰ μαζετοῦν γιὰ τὴν καινούργια τὴν βλαμιά. κι' ὁ λαχνὸς ἔπεσε στὸ δικό μας.

Ὁ πατέρας μου, γυρίζοντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, παράγγειλε στὸ κοπάδι νὰ τοῦ στείλουν δυὸ ἀρνιά καὶ δυὸ κατσίκια, ἀπὸ τὰ πλεῖο διαλεχτά, ἄλλα γιὰ τὸ σουβλί, κι' ἄλλα γιὰ τὸ μαγεῖρεμα, χῶρια τὰ γάλατα, τὰ τυριά, καὶ τὲς γαλατοτυρόπηττες, ποῦ θὰ ἔμπαιναν στὸ τραπέζι, γιατί, ἐξὸν τοῦς φίλους, ποῦ περιμέναμε, θὰ παρακάθονταν στὸ τραπέζι. ἐκείνη τὴν ἡμέρα, σὰν χρονιάρα μέρα ποῦταν, κι' ὅλοι οἱ ξανασυμφωνημένοι πιστικοί, ζευγίτες, βαλμάδες κι' ὕπηρέτες τοῦ Σπιτιοῦ, κατὰ τὴν παλιὰ συνήθεια τῶν παπποῦδων μας.

Πρὶν σφάξῃ ὁ πατέρας μου τ' ἀρνιά καὶ τὰ κατσίκια, καὶ τὰ γδάρῃ, (εἶταν φοβερός ὁ μακαρίτης σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς δουλειᾶς: μπορούσε νὰ σφάξῃ δέκα κριάρια καὶ νὰ τὰ γδάρῃ σὲ μιά ὥρα ὅλα!) εἶχαν φτάσει οἱ φίλοι οἱ Ἀρθανίτες, ποῦ περιμέναμε, ἄλλοι καθάλλα σ' ἄλογα περήφανα κι' ὠμορφοσελλωμένα, κι' ἄλλοι σ' ἀψυὰ χοντροκάπουλα μουλάρια, ποῦ ρέμπονταν κάνεις νὰ τὰ κυττάξῃ. Ἡ μάννα μου κι' ἐγὼ τοῦς ὑποδεχτήκαμε πρῶτοι μὲ τοῦς ὑπηρέτες καὶ τοῦς ὠδηγήσαμε μὲ μεγάλες φιλοφροσύνες καὶ τιμὲς στὸ μεγάλο τὸ δοξάτο. Τὸ εἶχαμε στρωμένο μὲ χαλιά, ποῦ τὰ εἶχε φερμένα ὁ πατέρας μου ἀπὸ τὰ βάθρα τῆς Ἀνατολῆς.

Εἰγὼ εἶμουν τότε δέκα ἑφτά χρονῶν παλληκαρι μὲ πρώιμη σωματικὴ ἀνάπτυξη καὶ πολὺ μεγάλη πνευματικὴ γιὰ τὰ μισοᾶγρια μέρη μας σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ἀλλὰ καὶ τὰ παιδιά τῶν φίλων δὲν εἶταν μικρότερα μου στὴν ἡλικία, ἀλλ' εἶταν ἀγράμματα, παραδαλλόμενα μ' ἐμένα, γιατί μόνον ἀνάγνωση, γραφὴ κι' ὀλίγη ἀριθμητικὴ γινώριζαν, κι' αὐτὰ στὴν δική μας τὴν γλῶσσα, τὴν Ἑλληνική, ἐνῶ ἐγὼ εἶχα τελειωμένο, πὲς, τὸ γυμνάσιο, κι' ἐγινώριζαν, ἐξὸν ἀπὸ τὰ ἑλληνικά μου, καὶ γαλλικά καὶ ἀγγλικά καὶ τούρκικα, πράγμα, ποῦ εἶταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ σπάνιο στὸν τόπο μας. τὸν λεγόμενον Καραμπεριά. Ἐκεῖνα φοροῦσαν κατάσπρες πολυλάγκυλες φουστανέλλες, ἄσπρες φλοκάτες, κι' ἄσπρες σκούφιες στὸ κεφάλι, κόκκινα τελατινένια τσαρούχια στὰ ποδιά, κόκκινα τελατινένια σελάχι: στὴν μέση, ὅπου φώλιαζαν ἀπὸ πάνω ζευγάρια ἀσημένια πιστόλια, καὶ πλεῖρα τοῦ σελαχιοῦ, ἀπάνω στὰ νεφρά, κρέμονταν περίτεχνα δουλεμένες φλωροκαπνισμένες παλάσκες, κι' ὁλόγυρα στὸ τελατινένιο ζωνάρι, ποῦ συγκρατοῦσε τὸ σελάχι: στὴν μέση, ἀσημένιες τοκάδες πολὺ ὠμορφες, ἐνῶ ἐγὼ φοροῦσα ἀπλὰ φράγκικα καὶ φαίνονταν μπροστά τους ὡς τέλεια ἀντίθεσή τους.

Ὡς ποῦ νᾶρθῃ ὁ πατέρας μου, ποῦ καταγέγονταν ἀκόμα στὴν ἐτοιμασία τῶν σφαγαριῶν οἱ φίλοι μ' ἐρωτοῦσαν διάφορα πράγματα, προπάντων πολιτικά, κι' ἔδειχναν κάποια ἐκπληξὴ γιὰ ὅσα τοῦς ἀπαντοῦσα ἐγὼ, τὸ ἀμούστακο παιδί. Ἐπιτέλους, ἦρθε κι' ὁ πατέ-

ρας μου, τούς ἐχαιρέτησε μὲ σταυρωτὰ φιλήματα, φίλησε μὲ πατρική ἀγάπη καὶ τὰ παιδιὰ τους στὰ μάτια καὶ κάθησε. Τότε ἐγὼ πῆρα τὰ πέντε παιδιὰ καὶ βγήκαμε πέρα στὴν ἐκκλησιά μὲ τὰ πολλὰ τὰ δέντρα καὶ τοὺς πλατυσοὺς τοὺς ἴσκιους. Ἐκεῖ γνωριστήκαμε καλύτερα, καὶ μιλήσαμε γι' ἄρματα καὶ γιὰ παλληκαριές. Εἴταν καὶ τὰ πέντε παιδιὰ ἠθικά, κι' ἀναθρεμμένα μέσα στ' ἄρματα καὶ στὲς ἐνδοξες οἰκογενειακὲς παραδόσεις καὶ στὴν παλληκαριά. Ὅλες μας ἡ ὁμιλίαι στρεφογύριζαν ἀπάνω-ἀπάνω σ' ἡρωϊκὰ κατορθώματά μας, κι' ἐνῶ ἐγὼ δὲν ἔδειχνα κάμμιά περιέργεια καὶ κανένα θαυμασμό γιὰ ὅσα κατορθώματά τους μοῦ διηγῶνταν, ἐξεναντίας αὐτοὶ ἐθαύμαζαν γιὰ ὅ,τι τοὺς διηγόμουν ἐγὼ πῶς μιά νύχτα κυνήγησα κάμμιά δεκαριά κλέφτες, ποῦ ἤρθαν νὰ μᾶς πατήσουν τὰ κοπάδια· πῶς πέρασα τὸ ποτάμι θολὸ καὶ καταδασμένο ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη γιὰ νὰ γλυτώσω ἕναν, ποῦ κιντύνευε νὰ πνιγῇ· πῶς ἐσκότωσα ἕναν λύκο λυσσιασμένον. ποῦ εἶχε ριχτῇ ἀπάνω μου νὰ μὲ ξεσκίση· καὶ πῶς πήγαίνα στὰ Γιάννινα γιὰ δυό-μισὴ ὥρες ἀπὸ ἐκεῖ, ποῦ στεκόμαστε, ἐνῶ ἡ ἀπόσταση εἶναι ἕξι ὥρες ἀκίριες. Ὑστερα ρίξαμε στὸ «σημάδι», πηδήξαμε «τὲς τοεῖς», καὶ ρίξαμε «τὸ λιθάρι». Καὶ στὰ τρία τ' ἀγωνίσματα δὲν ἔπεσα κάτω. Τότε γύρισε ἕνα παιδί ἀπὸ τὰ πέντε, ὁ Ταφίλης τοῦ Γιάχου Μπούζη, καὶ ῥοῦ εἶπε συγκινητικά:

— Νὰ χαρῆς ὅ,τι ἀγαπᾷς! Πέταξε ἀπὸ πάνω σου αὐτὰ τὰ διαλοφράγκικα, γιατί δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω μ' αὐτά, καὶ φόρεσε τὲς φουστανέλλες σου, σὰν κι' ἐμᾶς! Εἶν' ἁμαρτία νὰ μὴ φορᾷς φουστανέλλες!

Τὸ κατάλαβα κι' ἐγὼ ὅτι εἶμουν μιά μεγάλη ἀνορθογραφία ἀνάμεσά τους, καὶ γυρίζοντας στὸ σπίτι, φόρεσα ἀμέσως τὲς φουστανέλλες μου, καὶ τοὺς ἔκανα νὰ εὐχαριστηθοῦν ὅσο δὲν μποροῦσε νὰ γένῃ πλειότερο.

Σὲ λίγο στρώθηκε τὸ τραπέζι πλούσιο σὲ φαγητὰ, σὲ ποτὰ καὶ σὲ καλὴ καρδιά κι' ἀγάπη, καὶ καθήσαμε νὰ φᾶμε, λέγοντας τὲς συνηθισμένες εὐχές.

Ὑστερα ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἔλαθε τὸν λόγο ὁ Ἅγιος Βασίλης, ὡς γεροντότερος, κι' εἶπε:

— Οἱ πατερᾶδες μας εἴταν φίλοι ὠρμισμένοι στὸ αἷμα τους, καὶ στὴν φιλία τους. Αὐτὴ τους τὴν φιλία τὴν ἔδωκαν σ' ἐμᾶς ὡς κληρονομιά μας, κι' ἐμεῖς ὠρμιστήκαμαν μπροστὰ τους μὲ τὸ αἷμά μας καὶ ζήσαμεν τόσον καιρὸ ἀγαπημένοι, σὰν ἀδέρφια. Σήμερα ἀξιωνόμεστε νὰ βάλουμε καὶ τὰ παιδιὰ μας νὰ ὠρμιστοῦν μπροστὰ μας μὲ τὸ αἷμά τους, ὅτι θὰ διατηρήσουν ἀλέρωτη τὴν πατρικὴ φιλία ὡς ποῦ νὰ πεθάνουν...

Ἐμεῖς τὰ παιδιὰ σηκωθήκαμε ἀμέσως ὀρθὰ καὶ σταυρώσαμε τὰ χέρια.

Μᾶς ἐρώτησε ὁ πατέρας μου:

— Ὁρκίζεστε;

— Ὁρκιζόμεστε!

Ἀπαντήσαμε καὶ οἱ ἔξη μ' ἓνα στόμα.

Ἀμέσως τότε ὁ Ἀθούλ - Ντέμος ἔδραλε ἀπὸ τὸ σελάχι τοῦ ἓνα μικρὸ καὶ μυτερὸ κοφτερὸ μαχαίρι καὶ ἄνοιξε τοῦ καθενὸς μας τὴν φλέβα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ, ἀκριθῶς ἐκεῖ ποῦ κλειεῖ ὁ ἀναγκώνας ἀπὸ τὴν μέσα τὴν μεριά, καὶ ἐκίνησε τὸ αἷμά μας. Τότε ἐτεντώσαμε ὅλοι μας τὰ αἱματομένα χέρια μας ἀπάνω σὲ μιὰ ἄσπρη λεκάνη, ὅπου ἔσταξε τὸ αἷμα τοῦ καθενὸς μας, καὶ ἀνακατεύτηκαν μαζί καὶ τὰ ἔξη τὰ αἷματα καὶ ἔγειναν ἓνα. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ἐγενήκαμε ἀδερφοποιοί — βλάμηδες. Οἱ γονεῖς μας μᾶς ἐφίλησαν στὴν ἀράδα καὶ μᾶς εὐκλόγησαν τὸ «ἀσπρόσωτοι» (φακε - μπάρδα). Τέλος, φιλήθηκαμε καὶ ἡμεῖς συναμεταξύ μας, φιλήσαμε τὰ χέρια τῶν γονέων μας καὶ ἀνταλλάξαμε ἄρματα γιὰ ἐνθύμιο τῆς ὀρκωμοσίας μας.

— Τὸ γαῖμα! Τὸ γαῖμα!

Φώναξε ἡ μάνα μου.

Ὁ Γιάχος Μπούζης τῆς ἔδρασε τὴν λεκάνη μὲ τὸ αἷμα, καὶ ἡ μάνα μου τὸ ἔχυσε πηχτὸ - πηχτό, ὅπως εἶταν, καὶ κόκκινο - κόκκινο σ' ἓνα μεταξένιο μαντήλι, τὸ κομπόδεσε, καὶ ἀφ' οὗ σταυροκοπήθηκε, ἀνέθηκε στὸ σκαμνί, γιὰ νὰ φτάση, καὶ τ' ἀπόθεκε μέσα σὲ εἰκονοστάσι, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τ' Ἀΐ - Γεωργίου.

Ἰσπερ ἀπ' αὐτὴν τὴν τελετὴ τῆς βλαμιάς, πῆραμε οἱ βλάμηδες τ' ἄρματα μας καὶ μεταδύγαμε στὴν πλατεῖα τῆς ἐκκλησίας, καθήσαμε στ' ἀγνάντια καὶ ἀρχίσαμε νὰ λέμε διάφορες ὁμιλίες.

Ἀπ' ὁμιλία σ' ὁμιλία μᾶς λέγει ὁ Μοῦρτος:

— Ἔρετε πῶς γίνονταν βλάμηδες ἄλλον καιρὸ τὰ καλὰ παλλη-
κάρια;

— Ἐρῶ (τοῦ εἶπα). Γίνονταν μὲ τὸν θάνατο στὴν μέση.

Οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν.

— Πῶς μὲ τὸν θάνατο στὴν μέση;

— Πῶς γίνονταν ἄλλον καιρὸ; Ἐρώτησαν.

— Μὲ τὸν θάνατο στὸ τεψί, ἀπάνω στ' ἀναμμένα κάρβουνα, στὴν μέση στὸ τραπέζι, σὰν ἄρνι τοῦ φούρνου, καὶ οἱ βλάμηδες γύρα - γύρα τραγουδῶντας...

Τοὺς εἶπε ὁ Μοῦρτος, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ πάλι δὲν κατάλαβαν.

Τότε τοὺς ξανάειπε ὁ Μοῦρτος:

— Ὅπως γενήκαμε ἡμεῖς σήμερα βλάμηδες, ὦρ' ἀδέρφια! γίνον-
ται καὶ οἱ μυλωνάδες!... Γίνονται καὶ ἡ γυναῖκες!

Τότε πατιέται ἀπάνω ὁ Σελίμης τοῦ Ἀθνοῦλ - μπέτη καὶ μᾶς λέγει:

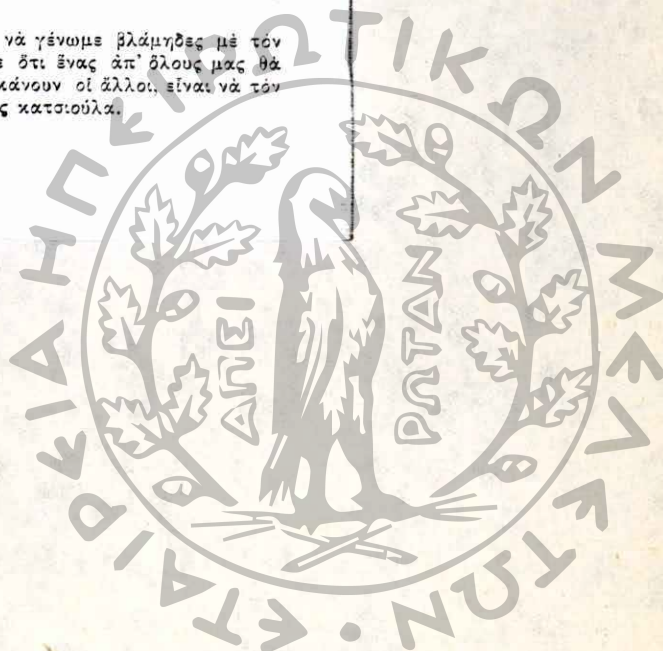
— Ἄν εἶν' ἔτσι, τότε ἐγὼ βγαίνω ἀπὸ τὴν σημερινὴ βλαμιά!

— Κι' ἡμεῖς βγαίνομε!

Εἶπαν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τέσσερες.

— Θέλετε λοιπόν, (τοὺς εἶπα ἐγὼ) νὰ γένουμε βλάμηδες μὲ τὸν θάνατο στὴν μέση; Πρέπει νὰ ἔρετε ὅτι ἓνας ἀπ' ὅλους μας θὰ σκοτωθῇ καὶ τὸ μόνο, ποῦ ἔχουν νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι, εἶναι νὰ τὸν κλάψουν σὰν ἀδερφό, μὲ τὲς φλοκάτες κατσιούλα.

Τότε ὁ Βεζῆς τοῦ Ἀγίου εἶπε:

— "Οποιοις φοβάται τόν παλιοθάνατο είναι γυναίκα!

— Πάρ' τόν λόγο σου πίσω! (τοῦ εἶπα) καί μὴν προσβάλλης ἐστὶ τὰς μάννες μας καί τὰς ἀδελφές μας, καί τὰς γυναῖκες, ποῦ θὰ πάρωμε αὐτοῖς. Βλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ πέρα τὸ βουνό; Ἐκεῖ ἐπολέμησε στὰ 1854 ἡ γυναίκα ἡ μάννα μου, μαζί κι' ἄλλες γυναῖκες ἀπ' αὐτὰ τὰ χωριά μου, με τόν Σουλεϊμάν Ταχρήρη, δυὸ ἀκέρειες ὥρες καί τὸν τσάκισαν... Κι' ἡ μάννα σου, ἂν βρίσκονταν στὴν θέση τῆς δικῆς μου, τὸ ἴδιο θάκανε, εἰμαι βέβαιος...

— Ἐχεις δίκιο (μοῦ εἶπε ὁ Βατζής). Συμπάθησέ με. Ἀλήθεια, ἡ παλληκαριά δὲν ξέρει ἄντρες καί γυναῖκες...

— Ἡ Τζαβέλλαίνα κι' ἡ Λένη τοῦ Μπότσιαρη (εἶπε ὁ Τζαφέρης τοῦ Ἀδντοῦλ-μπέη Ντέμου) ὅπως λέν καί τ' ἀρδανίτικα τὰ τραγούδια, κι' ὅλες ἡ Σουλιώτισσες, δὲν πολέμησαν, σὰν ἄξια παλληκάρια, καί δὲν σκότωσαν τόσους δικούς μας Ἀρδανίτες τὸν καιρό, ποῦ πολεμοῦσε τὸ Σούλι ὁ Ἀλῆ-πασιάς;

Τότε ὁ Μέμος τοῦ Ἀδντοῦλ-μπέη Σελίμη, γιὰ νὰ μὰς κόψῃ τὴν παρέκδοση, μὰς εἶπε:

— Γιατί χάνετε ἄδικα τὰ λόγια σας; Εἴπαμε ὅτι ἡ σημερινή βλαμιά μας εἶναι ἀνάξια γιὰ μὰς... εἶναι πρόστυχη... Τὴν κάνουν ὅποιοι... θέλετε λοιπὸν ἀντρεωμένη βλαμιά, σὰν τούτη, ποῦ μὰς λές: ὁ Μοῦρτος κι' ὁ φίλος μας ἐδῶ; (δείχνοντας ἐμένα) Ἐμπρὸς νὰ τὴν κάνουμε... Ὅποιος δὲν θέλει, μπορεῖ νὰ τραβηχτῇ...

— Νὰ τραβηχτῇ! εἶπε κι' ὁ Τζαφέρης.

— Ἀνάλαβε τώρα ἐσὺ τὰ χρειάζομενα (μοῦ εἶπε ὁ Βατζής τοῦ Ἀγού Βασιάρη) γιὰ νὰ τελειώσῃ τὸ γληγορώτερο αὐτὴ ἡ δουλειά! Θέλω νὰ τὸν ἀντικρύσω μιά ὥρα γληγορώτερα αὐτὸν τὸν παλιοθάνατο καί νὰ τοῦ δείξω ὅτι δὲν ἀχνίζω μπροστά του!

— Μὴν βρίζῃς τὸν θάνατο! (τοῦ εἶπε ὁ Μέμος) Νὰ μὴ σέ κάνῃ καί τὰ κλείσῃς σήμερα μιά γιὰ πάντα!

— Σταθῆτε ἐδῶ ἐσεῖς (τοὺς εἶπα) κι' ἐγὼ φροντίζω γιὰ ὅλα.

Πετάχτηκα στὸ σιμώτερο σπῆτι τοῦ χωριοῦ κι' ἐφώναξα ἀπὸ τὴν πλοκαριά τὴν νοικοκυρά:

— Χριστοδουλίνα! Χριστοδουλίνα!

— Ὅρσε!

Μοῦ ἀπολογήθηκε μιά φωνὴ καί βγήκε ἔξω ἡ Χριστοδουλίνα.

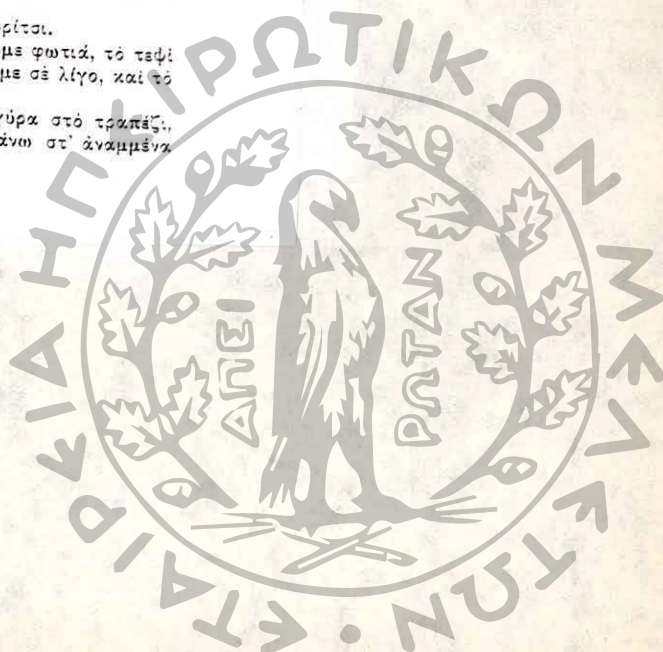
— Φέρε μου (τῆς εἶπα) ἁμέσως στ' ἀγνάπτια τὸ στρόγγυλο τὸ τραπέζι, σας, κι' ἕνα τεφί γεμάτο ἀναμμένα κάρβουνα. Γρήγορα!

Γύρισα πίσω στοὺς φίλους μου, καί σὲ λίγο ἦρθε ἕνα κορίτσι τῆς Χριστοδουλίνας με τὸ τραπέζι καί με τὸ τεφί γεμάτο ἀναμμένα κάρβουνα ἀπάνω στὸ τραπέζι.

— Τί τὰ θέλατε αὐτὰ ὅλα; μ' ἐρώτησε τὸ κορίτσι.

— Τὰ κάρβουνα (τῆς εἶπα) τὰ θέλομε ν' ἀνάψουμε φωτιά, τὸ τεφί νὰ βάλουμε τὰ σηκώτια τοῦ ἀρνιοῦ, ποῦ θὰ σφάξουμε σὲ λίγο, καί τὸ τραπέζι νὰ φάμε τὸ ἀρνί, ὅταν θὰ τὸ ψήσουμε.

Φεύγοντας τὸ κορίτσι, καθήσαμε καί οἱ ἐξῆ γύρα στὸ τραπέζι. Ἐδῶλε ὁ Μοῦρτος τὴν γεμισμένη πιστόλα του ἀπάνω στ' ἀναμμένα

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΚΙ' ΟΠΟΙΟΝ ΠΑΡΗ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

■ ■ ■ ■ ■
Ἰ-Γιωργίου ἐξημέρωνε κι' ὅλοι εἶχα-
με χαρά καὶ πανηγύρι στὸ σπίτι,
πρῶτα-πρῶτα γιατί εἶταν ἡ γιορτὴ
τοῦ στρατιώτη καβαλλάρη μας Ἀ-
γίου, ποὺ σκέπαζε μὲ τὰ φτερά του
ἄλλη γιορτὴ πλεὶς γλυκεῖα ἀκόμα,
τὴν ὀνομαστικὴ γιορτὴ τοῦ Βασιλεῖα
μας· δεύτερα, γιατί ὅλοι οἱ πιστικοί
μας κι' ὅλοι οἱ ξενίτες μας κι' οἱ

βαλμάδες μας, κι' οἱ λοιποὶ ὑπηρετές μας εἶχαν δηλώσει ὅτι
θὰ ἔμεναν στὴ δουλειῇ μας καὶ δὲν θὰ εἶχαμε νὰ περά-
σωμε καμμιὰ συγκίνηση, γιατί κάθε Ἀϊ-Γιώργη καὶ κάθε
Ἀϊ-Δημήτρη ποὺ εἶταν νὰ ξερογοιαστὴ κανένας πιστικός μας,
ἢ νὰ ξεμιστωθῇ κανένας ξενίτης μας ἢ κανένας ὑπηρετής
μας, ὅλο τὸ Σπίτι εἶχε βαρεῖα λύπη, καὶ δάκρυζε ὁ πατέ-
ρας μου, καὶ δάκρυζε ἡ μάνα μου, κι' ἐγὼ ἔκλαιγα ποὺ
ἐχάναμε ἀπ' ἀνάμεσά μας ἕναν δουλευτὴ μας· τρίτα, γιατί
εἶταν πασκαλόγιορτα ἀκόμα, ζύγωνε ἡ Ἀνοιξὴ στὴν ἀκμὴ
της, φρούτωναν τὰ δέντρα καὶ τὰ κλαριά, δάσειαν καὶ ψή-
λωναν τὸ χόρτα, ἀνοίγαν τὰ χλιοχαριτωμένα, ὠριόπλουμα
καὶ πολυχρώμα λουλούδια καὶ φερούγιζαν, τρελλὰ ἀπ' τὴ
χαρὰ τους, πέρα-δῶθε κι' ἄνω-κάτω διάφορα πουλιά καὶ
λαλοῦσαν ὁμορφα καὶ πρὸ πάντων τ' ἀηδόνια κι' οἱ κοῦκοι,
τὰ πλεῖο χαριτωμένα σύμβολα τῆς πανώρης ἐποχῆς· καὶ
ἀκόμα, γιατί περιμέναμε νάρθουν κατὶ πατρικοὶ φίλοι, Ἀρ-
βανίτες, γιὰ ν' ἀναγεώσωμε τὴν παλιὰ φιλία μὲ καινούργια
βλαμιά, δηλαδὴ ἀδερφοποίηση.

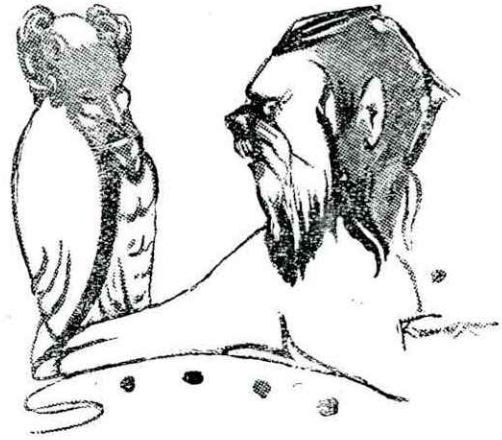
Εἶταν νάρθουν οἱ βλάμηδες τοῦ πατέρα μου Ἄγος Βα-
σιάρης μὲ τὸ παιδί του, τὸν Βεῖζη· ὁ Σουλεῖ-
μάν Μαρῖνος ἀπὸ τὸ Διμπόχοβο, μὲ τὸ παιδί του, τὸν
Μοῦρτο· ὁ Γιάχος Μπούζης, ἀπὸ τὸ Μπούζι, μὲ τὸ παιδί
του, τὸ Ταφίλη· ὁ Ἀμπουλ-μπέης Σελίμης, ἀπὸ τὸ Δέλβινο,
μὲ τὸ παιδί του τὸν Μέμο· κι' ὁ Ἀμπουλ-Ντέμος, ἀπὸ
τοὺς Φιλιᾶτες, μὲ τὸ παιδί του, τὸν Τζαφέρη, ὅλοι ἕνας κι'
ἕνας στὴν τιμὴ, στὴν μπέσσα καὶ στὴν γενιά—ἀφίνω πλεῖα
τὴν παλληκαριά καὶ τὰ καλὰ φροσίματα. Ὁ λόγος δὲ ποὺ
θάρχονταν ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἑξακουσμένοι μπήδες κι' ἀγάδες μὲ
τὰ παιδιά τους ἐκείνη τὴν ἡμέρα, εἶταν ὅτι ὅλοι αὐτοὶ εἶχαν
ἀνταμωθῇ μὲ τὸν πατέρα μου στὰ Γιάννινα, πρὶν τὴν Πα-
σκαλιά, καὶ εἶχαν ρίξει λαχὸν σὲ ποῖο σπίτι νὰ μαζευτοῦν
γιὰ τὴν καινούργια τὴν βλαμιά, κι' ὁ λαχνὸς ἔπεσε στὸ
δικό μας.

Ὁ πατέρας μου, γυρίζοντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, παράγ-
γειλε στὸ κοπάδι νὰ τοῦ στείλουν δυὸ ἀρνιά καὶ δυὸ κα-
τσίκια, ἀπὸ τὰ πλεῖο διαλεχτά, ἄλλα γιὰ τὸ σουβλί, κι'
ἄλλα γιὰ τὸ μαγεῖρεμα, χῶρια τὰ γάλατα, τὰ τυριά, καὶ
τές γαλοταυροδέματα, ποὺ θὰ ἔμπαιναν στὸ τραπέζι, γιατί,
ἔξον τοὺς φίλους, ποὺ περιμέναμε, θὰ παρακάθονταν στὸ
τραπέζι ἐκείνη τὴν ἡμέρα, σὴν χρονιάρα μέρα ποῦταν, κι'
ὅλοι οἱ ἑνασυμφωνημένοι πιστικοί, ξενίτες, βαλμάδες κι'
ὑπηρετές τοῦ Σπιτιοῦ, κατὰ τὴν παλιὰ συνήθεια τῶν πατ-
ρῶν μας.

Πρὶν σφάζῃ ὁ πατέρας μου τ' ἀρνιά καὶ τὰ κατσίκια, καὶ
τὰ γδάρῃ, (εἶταν φοβερός ὁ μακαρίτης σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς
δουλειᾶς· μπορούσε νὰ σφάζῃ δέκα κριάρια καὶ νὰ τὰ γδά-
ρῃ σὲ μιὰ ὥρα ὅλα!) εἶχαν φράσει οἱ φίλοι οἱ Ἀρβανίτες,
ποὺ περιμέναμε, ἄλλοι καβάλλα σ' ἄλογα περήφανα κι'
ὁμορφοσελλωμένα, κι' ἄλλοι σ' ἄψυα χοντροκάπουλα μου-
λάρια, ποὺ ῥέμπονταν κανεὶς νὰ τὰ κυττάξῃ. Ἡ μάνα μου
κι' ἐγὼ τοὺς ὑποδεχτήκαμε πρῶτοι μὲ τοὺς ὑπηρετές καὶ
τοὺς ὀδηγήσαμε μὲ μεγάλες φιλοφροσύνες καὶ τιμὲς στὸ με-
γάλο τὸ δοξάτο. Τὸ εἶχαμε στρωμένο μὲ χαλιά, ποὺ τὰ
εἶχε φερμένα ὁ πατέρας μου ἀπὸ τὰ βάθια τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐγὼ εἶμουν τότε δέκα ἑπτὰ χρονῶν παλληκαρί μὲ πρῶ-
τὴ σωματικὴ ἀνάπτυξη καὶ πολὺ μεγάλη πνευματικὴ γιὰ τὰ
μωσάγρια μέρη μας σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ἀλλὰ καὶ τὰ παι-
διὰ τῶν φίλων δὲν εἶταν μικρότερα μου στὴν ἡλικία, ἀλλ'
εἶταν ἀγράμματα, παραβαλλόμενα μ' ἐμένα, γιατί μόνον ἀνά-
γνωση, γραφὴ κι' ὀλίγη ἀριθμητικὴ γνώριζαν, κι' αὐτὰ
στὴν δική μας τὴν γλώσσα, τὴν Ἑλληνικὴ, ἐνῶ ἐγὼ εἶχα
τελειωμένο, πές, τὸ γυμνάσιο, κι' ἐγνώριζα, ἔξον ἀπὸ τὰ
ἑλληνικά μου, καὶ γαλλικά καὶ ἀγγλικά καὶ τούρκικα, πρᾶγ-
μα, ποὺ εἶταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ σπάνιο στὸν τόπο μας,
τὸν λεγόμενον Καραμπεριά. Ἐκεῖνα φοροῦσαν κάτασπρες
πολυλάγκυλες φουστανέλλες, ἄσπρες σποκάτες, κι' ἄσπρες

ΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΜΑΣ

Οἱ ἀδελφοὶ κ. κ. Π. ΡΟΥΜΠΟΣ Ζωγράφος,
καὶ Κ. ΡΟΥΜΠΟΣ Γλύπτης.

(τοῦ κ. Γ. Κακούλιδου.)

σκούφιες στὸ κεφάλι, κόκκινα τελατινένια τσαρούχια στὰ
ποδάρια, κόκκινο τελατινένιο σελάχι στὴ μέση, ὅπου φώ-
λιαζαν ἀπάνω ξευγάρι ἀσημένια πιστόλια, καὶ πλευρά τοῦ
σελαχιοῦ, ἀπάνω στὰ νεφρά, κρέμονταν περὶτεχνα δουλεμέ-
νιο φλωροκαπνισμένες παλάσκες, κι' ὀλόγυρα στὸ τελατινέ-
νιο ζωνάρι, ποὺ συγκρατοῦσε τὸ σελάχι στὴν μέση, ἀσημέ-
νιες τοκάδες πολὺ ὁμορφες, ἐνῶ ἐγὼ φοροῦσα ἀπλὰ φράγ-
κινα καὶ φαίνονταν μπροστά τους ὡς τέλεια ἀντίθεσή τους.

Ὡς ποὺ νάρθη ὁ πατέρας μου, ποὺ καταγέγονταν ἀκόμα
στὴν ἐτοιμασία τῶν σφαγαριῶν οἱ φίλοι μ' ἐρωτοῦσαν διά-
φορα πράγματα, προπάντων πολιτικά, κι' ἔδειχναν κάποια
ἐκπλήξη γιὰ ὅσα τους ἀπαντοῦσα ἐγὼ, τὰ ἀμουστακο παιδί.
Ἐπὶ τέλους, ἦρθε κι' ὁ πατέρας μου, τοὺς ἐχαιρέτησε μὲ
σταυρωτὰ φιλήματα, φίλησε μὲ πατριζὴ ἀγάπη καὶ τὰ παι-
διὰ τους στὰ μάτια καὶ κάθισε. Τότε ἐγὼ πῆρα τὰ πέντε
παιδιά καὶ βγήκαμε πέρα στὴν ἐκκλησιά μὲ τὰ πολλὰ
δέντρα καὶ τοὺς πλατυνοὺς τοὺς ἱσκιούς. Ἐκεῖ γνωριστήκα-
με καλύτερα, καὶ μιλήσαμε γι' ἄρματα καὶ γιὰ παλληκα-
ριές. Εἶταν καὶ τὰ πέντε παιδιά ἠθικά, κι' ἀναθρεμμένα
μέσα σ' ἄρματα καὶ στές ἐνδοξες οἰκογενειακὲς παραδόσεις
καὶ στὴν παλληκαριά. Ὅλες μας ἡ ὀμιλίες στρεφογυρίζαν
ἀπάνω-ἀπάνω σ' ἡρωϊκὰ κατορθώματά μας, κι' ἐνῶ ἐγὼ δὲν
ἔδειχνα καμμιὰ περιέργεια καὶ κανένα θαυμασμό γιὰ ὅσα
κατορθώματά τους μοῦ διηγῶνταν, ἐξεναντίας αὐτοὶ ἐθαύ-
μαζαν γιὰ ὅ,τι τοὺς διηγόμουν ἐγὼ· πῶς μιὰ νύχτα κυνήγη-
σα καμμιὰ δεκαριά κλέφτες, ποὺ ἦρθαν νὰ μὰς πατήσουν
τὰ κοπάδια· πῶς πέρασα τὸ ποτάμι θολὸ καὶ καταβασμένο
ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη γιὰ νὰ γλυτώσω ἕναν, ποὺ κιντύνευε νὰ
πνιγῇ· πῶς ἐσκοτώσα ἕναν λύκο λυσισασμένον, ποὺ εἶχε ρι-
χτῇ ἀπάνω μου νὰ μὲ ξεσκίσῃ· καὶ πῶς πήγαῖνα στὰ Γιάν-
νινα γιὰ δυόμιση ὥρες ἀπὸ ἐκεῖ, ποὺ στεκόμαστε, ἐνῶ ἡ
ἀπόστασις εἶναι ἑξὶ ὥρες ἀκέρειες. Ὑστερα ρίξαμε στὸ «ση-
μῆδι», πηδήξαμε «τές τρεις», καὶ ρίξαμε τὸ «λιθάρι». Καὶ
στὰ τρία τ' ἀγωνίσματα δὲν ἔπεσα κάτω. Τότε γύρισε ἕνα
παιδί ἀπὸ τὰ πέντε, ὁ Ταφίλης τοῦ Γιάχου Μπούζη, καὶ
μοῦ εἶπε συγκινητικά :

—Νὸ χαρὴς ὅ,τι ἀγατῆς ! Πέταξε ἀπὸ πάνω σου αὐτὰ τὰ
διαλοφφράγκικα, γιατί δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω μ' αὐτά,
καὶ φόρεσε τὲς φουστανέλλες σου, σὴν κι' ἐμάς ! Εἶν' ἁμαρ-
τία νὰ μὴ φορᾷς φουστανέλλες !

Τὸ κατάλαβα κι' ἐγὼ ὅτι εἶμουν μιὰ μεγάλη ἀνορθογρα-
φία ἀνάμεσά τους, καὶ γυρίζοντας στὸ σπίτι, φόρεσα ἀμέ-
σως τὲς φουστανέλλες μου, καὶ τοὺς ἔκανα νὰ εὐχαριστη-
θοῦν ὅσο δὲν μπορούσε νὰ γένη πλεῖστο.

Σὲ λίγο στρώθηκε τὸ τραπέζι πλούσιο σὲ φαγητά, σὲ
ποτὰ καὶ σὲ καλὴ καρδιά κι' ἀγάπη, καὶ καθήσαμε
νὰ φάμε, λέγοντας τὲς συνηθισμένες εὐχές.

Ὑστερα ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἔλαβε τὸ λόγο ὁ Ἄγος Βασι-
άρης, ὡς γεροντότερος, κι' εἶπε :

—Οἱ πατεράδες μας εἶταν φίλοι ὀρκισμένοι στὸ αἷμα
τους, καὶ στὴν φιλία τους. Αὐτὴ τους τὴν φιλία τὴν ἔδω-
καν σ' ἐμάς ὡς κληρονομία μας, κι' ἐμεῖς ὀρκιστήκαμα
μπροστά τους μὲ τὸ αἷμά μας καὶ ἔχσαμεν τόσον καιρὸ ἀγα-
πημένοι, σὴν ἀδέρφια. Σήμερα ἀξιωνόμαστε νὰ βάλωμε καὶ

τά παιδιά μας να δοκιστούν μπροστά μας με τὸ αἷμά τους, ὅτι θὰ διατηρήσουν ἀλέρωτη τὴν πατρικὴ φιλία ὡς ποὺ νὰ πεθάνουν...

Ἐμεῖς τὰ παιδιά σηκωθήκαμε ἀμέσως ὀρθὰ καὶ σταυρώσαμε τὰ χέρια.

Μὰς ἐρώτησε ὁ πατέρας μου :

— Ὁρκίζεστε ;

— Ὁρκιζόμεστε !

Ἀπαντήσαμε καὶ οἱ ἔξι μ' ἓνα στόμα.

Ἀμέσως τότε ὁ Ἀβδουλ-Ντέμος ἔβγαλε ἀπὸ τὸ σελάχι του ἓνα μικρὸ καὶ μυτερὸ κοφτερὸ μαχαίρι καὶ ἀνοίξε τοῦ καθενὸς μας τὴν φλέβα τοῦ δεξιοῦ χειριοῦ, ἀκριβῶς ἐκεῖ ποῦ κλειεῖ ὁ ἀναγκώνας ἀπὸ τὴν μέσα τὴν μεριά, καὶ ἐκίνησε τὸ αἷμά μας. Τότε ἐτενώσαμε ὅλοι μας τὰ αἱματομένηα χέρια μας ἀπάνω σὲ μιὰ ἀσπρη λεκάνη, ὅπου ἔσταξε τὸ αἷμα τοῦ καθενὸς μας, καὶ ἀνακατεύτηκαν μαζί καὶ τὰ ἔξι τὰ αἷματα καὶ ἔγιναν ἓνα. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ἐγενήκαμε ἀδερφοποῖτοι—βλάμηδες. Οἱ γονεοὶ μας μὰς ἐφίλησαν στὴν ἀράδα καὶ μὰς εὐχήθηκαν τὸ «ἀσπρόσωποι» (φάκε-μπαρδα). Τέλος φιληθήκαμε καὶ ἔμεῖς συναμεταξύ μας, φιλήσαμε τὰ χέρια τῶν γονέων μας καὶ ἀνταλλάξαμε ἄρματα γιὰ ἐνθύμιο τῆς δοκμοσίας μας.

— Τὸ γαῖμα ! Τὸ γαῖμα !

Φώναξε ἡ μάννα μου.

Ὁ Γιάχος Μπούζης τῆς ἔδωκε τὴν λεκάνη μὲ τὸ αἷμα, καὶ ἡ μάννα μου τὸ ἔχυσε πηχτὸ-πηχτὸ. ὅπως εἶταν, καὶ κόκκινο-κόκκινο σ' ἓνα μεταξένιο μαντήλι, τὸ κομπόδεσε, καὶ ἀφοῦ σταυροκοπήθηκε, ἀνέβηκε στὸ σκαμνί, γιὰ νὰ φτάσῃ, καὶ τ' ἀπόθεξε μέσα στὸ εἰκονοστάσι, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τ' Αἰ-Γεωργίου.

Ὑστερα ἀπ' αὐτὴν τὴν τελετὴ τῆς βλαμιάς, πήραμε οἱ βλάμηδες τ' ἄρματά μας καὶ μεταβγήκαμε στὴν πλατεῖα τῆς ἐκκλησιάς, καθήσαμε στ' ἀγνάντια καὶ ἀρχίσαμε εὐ λέμε διάφορες ὁμιλίες.

Ἀπ' ὁμιλία σ' ὁμιλία μὰς λέγει ὁ Μουῖρτος :

— Ἐξέρετε πὼς γέγονταν βλάμηδες ἄλλον καιρὸ τὰ καλὰ παλληκάρια ;

— Ἐξέρω (τοῦ εἶπα). Γέγονταν μὲ τὸ θάνατο στὴ μέση.

Οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν.

— Πὼς μὲ τὸν θάνατο στὴ μέση ;

— Πὼς γέγονταν ἄλλον καιρὸ ; Ἐρώτησαν.

— Μὲ τὸν θάνατο στὸ τεπὶ, ἀπάνω στ' ἀναμμένα κάρβουνα, στὴν μέση στὸ τραπέζι. σὰν ἀρνὶ τοῦ φούρνου, καὶ οἱ βλάμηδες γύρα-γύρα τραγουδῶντας...

Τοὺς εἶπε ὁ Μουῖρτος, ἀλλ' οὗτοι καὶ πάλε δὲν καταλάβαιναν.

Τότε τοὺς ξανάειπε ὁ Μουῖρτος :

— Ὅπως γενήκαμε ἔμεῖς σήμερον βλάμηδες, ὦρ' ἀδέρφια ! γέγονται καὶ οἱ μυλωνάδες !... Γέγονται καὶ ἡ γυναῖκες !

Τότε πετιέται ἀπάνω ὁ Σελίμης τοῦ Ἀβντοῦλ-μπέη καὶ μὰς λέγει :

— Ἀν εἶν' ἔτσι, ἐγὼ βγαίνω ἀπὸ τὴν σημερινὴ βλαμιά !

— Κι' ἔμεῖς βγαίνομε !

Εἶπαν καὶ ἄλλοι τέσσερες.

— Θέλετε λοιπὸν, (τοὺς εἶπα ἐγὼ) νὰ γένομε βλάμηδες μὲ τὸν θάνατο στὴν μέση ; Πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι ἓνας ἀπ' ὅλους μας θὰ σκοτωθῇ καὶ τὸ μόνον, ποῦ ἔχουν νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι, εἶναι νὰ τὸν κλάψουν σὰν ἀδερφὸ, μὲ τὲς φλοκαῖτες κατοιούλες.

Τότε ὁ Βεῖζης τοῦ Ἀγου εἶπε :

— Ὅποιος φοβᾶται τὸν παλιοθάνατο εἶναι γυναῖκα !

— Πάρ' τὸν λόγο σου πίσω ! (τοῦ εἶπα) καὶ μὴν προσβάλῃς ἔτσι τὲς μάννες μας καὶ τὲς ἀδελφές μας, καὶ τὲς γυναῖκες, ποῦ θὰ πάρωμε αὐριο. Βλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ πέρα τὸ βουνό ; Ἐκεῖ ἐπολέμησε στὰ 1854 ἡ γυναῖκα ἡ μάννα μου, μαζί καὶ ἄλλες γυναῖκες ἀπ' αὐτὰ τὰ χωριά μου, μὲ τὸν Σουλεϊμάν Ταχίρη, δυὸ ἀκέρειες ὥρες καὶ τὸν τσάκισαν... Κι' ἡ μάννα σου, ἂν βρισκόνταν στὴν θέση τῆς δικῆς μου, τὸ ἴδιο θάκανε, εἶμαι βέβαιος...

— Ἐχεις δίκιο (μοῦ εἶπε ὁ Βεῖζης). Συμπάθησέ με. Ἀλήθεια, ἡ παλληκαριά δὲν ξέρει ἄντρες καὶ γυναῖκες...

— Ἡ Τζαβέλλα καὶ ἡ Λένη τοῦ Μπότσιαρη (εἶπε ὁ Τζαφέρης τοῦ Ἀβντοῦλ-μπέη Ντέμου) ὅπως λέν καὶ τ' ἀρβανίτικα τὰ τραγούδια, καὶ ὅλες ἡ Σουλιώτισσες, δὲν πολέμησαν, σὰν ἄξια παλληκάρια, καὶ δὲν σκότωσαν τόσους δικούς μας Ἀρβανίτες τὸν καιρὸ, ποῦ πολεμοῦσε τὸ Σουλι ὁ Ἀλῆ-πασιάς ;

Τότε ὁ Μέμος τοῦ Ἀβντοῦλ-μπέη Σελίμη, γιὰ νὰ μὰς κόψῃ τὴν παρέκβαση, μὰς εἶπε :

— Γιατὶ χάνετε ἄδικα τὰ λόγια σας ; Εἶπαμε ὅτι ἡ ση-

μερινὴ βλαμιά μας εἶναι ἀνάξια γιὰ μὰς... εἶναι πρόστρυγλὴν κάνουν ὅποιοι... θέλετε, λοιπὸν ἀντρενωμένῃ βλαμιά σὰν τούτη, ποῦ μὰς λέει ὁ Μουῖρτος καὶ ὁ φίλος μας ἐμεῖς (δείχνοντας ἐμένα) Ἐμπρός νὰ τὴν κάνουμε... Ὅποιος θέλει, μπορεῖ νὰ τραβηχθῇ...

— Νὰ τραβηχθῇ ! εἶπε καὶ ὁ Τζαφέρης.

— Ἀνάλαβε τώρα ἐσὺ τὰ χρειάζοντά με (μοῦ εἶπε ὁ Μέμος τοῦ Ἀγου Βασίρη) γιὰ νὰ τελειώσῃ τὸ γληγορὸν αὐτὴ ἡ δουλειά ! Θέλω νὰ τὸν ἀντικρύσω μιὰ ὥρα γληγορὰ αὐτὸν τὸν παλιοθάνατο καὶ νὰ τοῦ δεῖξω ὅτι δὲν ἀχνομπροστὰ του !

— Μὴν βρίζῃς τὸν θάνατο ! (τοῦ εἶπε ὁ Μέμος) Νὰ σὲ κἀνῃ καὶ τὰ κλείσῃς σήμερον μιὰ γιὰ πάντα !

— Σταθῆτε ἐδῶ ἔσσεις (τοὺς εἶπα) καὶ ἐγὼ φροντίζω γιὰ ὁ Πετάρχηκα στὸ σιμώτερο σπῖτι τοῦ χωριοῦ καὶ ἐφώνη ἀπὸ τὴν πλοκαριά τὴν νοικοκυρά :

— Χριστοδουλῖνα ! Χριστοδουλῖνα !

— Ὅρσε !

Μοῦ ἀπολογήθηκε μιὰ φωνὴ καὶ βγήκε ἔξω ἡ Χριστοδουλῖνα.

— Φέρε μου (τῆς εἶπα) ἀμέσως στ' ἀγνάντια τὸ στρογγυλὸ τραπέζι σας, καὶ ἓνα τεπὶ γεμιστὸ ἀναμμένα κάρβουνα Γλήγορα !

Γύρισα πίσω στοὺς φίλους μου, καὶ σὲ λίγο ἦρθε ἓνα κορίτσι τῆς Χριστοδουλῖνας μὲ τὸ τραπέζι καὶ μὲ τὸ τεπὶ γεμιστὸ ἀναμμένα κάρβουνα ἀπάνω στὸ τραπέζι.

— Τί τὰ θέλετε ὅλα αὐτὰ ; μ' ἐρώτησε τὸ κορίτσι.

— Τὰ κάρβουνα (τῆς εἶπα) τὰ θέλομε ν' ἀνάψωμε φωτὴ τὸ τεπὶ νὰ βαλῶμε τὰ σηκῶτα τὸ ἀρνί, ὅταν θὰ τὸ ψήσωμε. Φεύγοντας τὸ κορίτσι, καθήσαμε καὶ οἱ ἔξι γύρα στὸ τραπέζι, ἔβαλε ὁ Μουῖρτος τὴν γεμισμένη πιστόλα του ἀπάνω στ' ἀναμμένα κάρβουνα, καὶ ἀρχίσαμε νὰ στρέφωμε τὸ τεπὶ καὶ νὰ τραγουδοῦμε τὸ ἐπιθανάτιο τραγούδι :

«Χαίρεστε νὰ χαίρωμαι,

«Κι' ὅποιον εὖρη ὁ θάνατος,

«Ὅλοι νὰ τὸν κλάψωμε,

«Σὰν γλυκὸ μας ἀδελφὸ,

«Μὲ λαμπάδες, μὲ κηρίά,

«Καὶ μὲ μουκοθυμιάτ,

«Καὶ τὰ μυρολόγια μας,

«Νὰ γενοῦν τραγούδια του,

«Νὰ τὰ λένε στοὺς χοροὺς,

«Τὴν Μεγάλῃ Πασκαλιά,

«Μὲ τὰ κόκκινα τ' αὐγά,

«Τὰ κορίτσια τ' ὠμορφα,

μωρὲ παιδιά !

ντουλμπέρια μου !

μωρὲ παιδιά !

ντουλμπέρια μου !

μωρὲ παιδιά !

ντουλμπέρια μου !

μωρὲ παιδιά !

ντουλμπέρια μου !

μωρὲ παιδιά !

ντουλμπέρια μου !

μωρὲ παιδιά !

ντουλμπέρια μου !

Τὸ τεπὶ ἔφερε γύρα σὰν κύλος, τὸ τραγούδι ἐξακολουθοῦσε θλιβερὸ-θλιβερὸ καὶ ἀγριο-ἀγριο, καὶ ἡ πιστόλα δὲν ἔπαιρνε φωτιά ἀκόμα. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὑποθέσαμε ὅτι εἶταν ἀδεια, ἀλλ' ὡς ποῦ νὰ μὰς περᾶσῃ αὐτὴ ἡ ἰδέα, ἐνῶ βρισκόμαστε ἀγκαλιασμένοι μὲ τὸν θάνατο, ἀκούστηκε ἐντρομερὸ «μπάμμμι !» Ἡ πιστόλα πετάρχηκε ἔξω ἀπὸ τὸ τεπὶ, καὶ ὁ θάνατος, μακροθυμῶν, μὲ δόλο-μυνο σταθὶ στὸ χέρι, καβάλλα σ' ἓνα ἀφράτο μαῦρο ἄλογο, παρουσιάστηκε ἀγριὸς καὶ φοβερὸς μπροστὰ μου, καὶ ἡ μύτη τοῦ σταθιοῦ του μ' ἄγγιξε στὸ καλὰμὶ τοῦ δεξιοῦ μου χειριοῦ. Τὸ αἷμά μου ἄρχισε νὰ τρέχῃ, σὰν βροχὴ, ἀπάνω στὴν χιονάτη μου φουστανέλλα, καὶ ἓνας φοβερὸς πόνος μοῦ γράπωσε τὸ κορμί.

Στὴν στιγμὴ ὁ Μουῖρτος ἔσκιζε ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν κατὰθαρη φουστανέλλα του καὶ μοῦ ἔδεσε τὸ χέρι γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸ αἷμα, καὶ ὕστερα, ἀφοῦ ἀγκαλιαστήκαμε καὶ ἐφιληθήκαμε ὅλοι γλυκὰ, ὠρμιστήκαμε αἰώνια φίλια ἀπάνω στὸ αἱματοστάλαχτο χέρι μου καὶ ἔτσι γενήκαμε θανατικοὶ βλάμηδες !

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

'Η Ήπειρωτική ήθογραφία

Κι' όποιον εύρη ό χάρος

Ανέκδοτον διήγημα του κ. Χ. Χρηστοβασίλη

Ξημέρωνε το "Αρτίεωργιο" κι' όλοι είχαμε χαρά και πανηγύρι στο σπίτι μας. Πρώτα-πρώτα γιατί ήταν ή γιορτή του στρατιώτη καβαλλάρη μας "Γιγίου, που τόν γιορτάζει όλη ή "Ήπειρο απ' άκρη ως άκρη, δευτέρα γιατί όλοι οι πιστικοί μας κι' όλοι οι ζευγίτες μας, κι' οι θαυμαδές μας και λοιποί υπηρέτες μας είχαν δηλώσει ότι θάμειναν στη δουλειά του σπιτιού μας και τό καινούργιο εξάμηνο, ως τόν άλλο καβαλλάρη μας άγιο, τόν "Αη Δημήτρη, και δέν θά είχαμε νά περάσουμε καμμία συγκίνηση, γιατί κάθε φορά, που θά ήταν νά ξερογοιαστή κανέναν πιστικό μας, ή νά ξεμιστωθή κανέναν ζευγίτη μας, ή κανέναν υπηρέτη μας, είχε όλο τό σπίτι θαρείά λύπη, και τήν ώρα, που θάφευγαν, δάκρυζε ό πατέρας μου, δάκρυζε ή μάνα μου, κι' έκλαίγαμε έγώ και ή αδερφή μου, που χάναμε, απ' ανάμεσά μας, έναν δουλευτή μας, τρίτα γιατί ήταν πασκαλόγιορτα ακόμα και ζύγωνε ή άνοιξη στην άκμή της, φούντωναν τά δέντρα και τά κλαριά, δάσειαν και ψήλωναν τά χόρτα, άνοιγαν τά χιλιοχαριτωμένα, μοσκόβολα, ώριόχρωμα και πανέμορφα λουλούδια και φτερούγιαζαν τρελλά από τήν χαρά τους, πέρα - δώθε κι' άνω - κάτω διάφορα πουλιά και λαλούσαν όμορφα και πρό πάντων τ' άηδόνια κι' οι κοΰκοι, τά πλιό χαριτωμένα σύμβολα της πανώριας άνοιξης, και τέταρτα, γιατί περιμέναμε νάρθουν κά τι πατρικοί μας φίλοι, "Αρβανίτες, γιά νά ξανανοιώσουμε τήν παλιά μας φιλία με καινούργια θλαμιά, αδερφοποίησι.

Ήταν νάρθουν οι θλάμηδες του πατέρα μου: "ΑγοΒαστάρης, από τό Βαστάρι, με τό παιδί του, τόν Βεϊζή, ό Σουλεϊμάν. Μαρίνος από τήν Χρυσόδουλη, με τό παιδί του τόν Μοϋρτο, ό Γιάχο Μπούζης, από τό Μπούζι, με τό παιδί του, τόν Ταφίλη, ό "Αμπούλ μπέης Κόκκας από τό Δέλθινο, με τό παιδί του, τόν Μέμο, κι' ό Χαμήτ Ντέμης, από τούς Φιλιάτες με τό παιδί του, τόν Ρέτζιο, όλοι ένας κι' ένας στην τιμή, στην μπέσα και στην καταγωγή — τό τζιάκι — αφήνω πλιά τήν παλληκαριά και τά καλά φερσιμάτα.

Θάρχονταν όλοι αυτοί, οι έξακουσμένοι μπήδες κι' άγάδες με τά παιδιά τους εκείνη τήν ήμέρα, κατά πρόσκλησι του πατέρα μου, γιατί έθλεπε τά πολιτικά πράγματα Τουρκίας κι' "Ελλάδας πολύ άσκημα, κι' ήθελε με τήν ανανέωσι της πατρικής θλαμιάς στά πρόσωπα των παιδιών τους κι' έμένα, νά ίσχυροποιήση τήν πατρική τους φιλία, γιατί φοδώνταν, μήν τόν κατηγορήση κανέναν έχτρος στον Πασά των Γιαννίνων, ως μέλος του "Ελληνικού Κομιτάτου, και τότε τό λιγώτερο θά ήταν γιά έξορτα στέ Φεζάν της "Αφρικής...

Γυρίζοντας ό πατέρας μου από τήν εκκλησιά, που λειτουργήθηκα με, όλο τό σπίτι, παράγγειλε νά του στείλουν δυό άρνιά και δυό κατσίκια από τά πλιό διαλεκτά, άλλα γιά τό σουβλι κι' άλλα γιά μάγειρεμα, χωρίς τά γάλατα, τά τυριά και τές γαλατόπητες, γιατί έξόν τούς φίλους, που περιμέναμε,

θά κάθονταν στο τραπέζι — εκείνη τήν χρονιάρα μέρα, κι' όλοι οι ξανασυμφωνημένοι πιστικοί, ζευγίτες, θαυμάδες κι' υπηρέτες του σπιτιού, κατά τήν παλιά συνήθεια των παπουδών μας.

Πρίν σφάξη ό πατέρας μου τ' άρνιά και τά κατσίκια και τά γδάρη (ήταν φοβερός ό μακαρίτης σ' αυτό τό είδος της δουλειάς — μπορούσε νά σφάξη δέκα κριάρια στην άράδα και νά τά γδάρη σέ μία ώρα όλα) είχαν φτάσει οι φίλοι οι "Αρβανίτες, που περιμέναμε, άλλοι καβάλλα-στ' άλογα περιήσανα κι' όμορφοσελλωμένα, κι' άλλοι σ' άψυα μουλάρια, που ρέμπονταν κανείς νά τά κυττάξη. Ή καλοδεξούμενη μάνα μου κι' έγώ τούς ύποδεχτήκαμε πρώτοι με τούς υπηρέτες και τούς ώδηγήσαμε με μεγάλες φιλοφροσύνες και τιμές στο μεγάλο τό δοξάτο, που τό είχαμε στρωμένο με πολύτιμα χαλιά, που τά είχε φέρι ό πατέρας μου από τά βάρη της "Ανατολής.

Έγώ ήμουν τότε δέκα έφτά χρόνων παλληκάρι, με πρόϊμη ανάπτυξη, και πολύ μεγάλη πνευματική γιά εκείνα τά μέρη, τά μισόαγρια σ' εκείνη τήν έποχή. Τά παιδιά των φίλων μας, μεγαλύτερά μου στην ήλικία, ήταν άγράμματα, παραθαλάσσιμα κι' έμένα, γιατί μόνον άνάγνωσι και γραφή κι' όλίγη αριθμητική γνώριζαν κι' αύτά στή δική μας γλώσσα, τήν ελληνική, που ήταν μητρική γλώσσα στην Ήπειρο, όχι των "Ελλήνων, αλλά και των Τουρκαλθανών, ενώ έγώ είχα τελειωμένο τό γυμνάσιο και γνώριζα, έξόν τά ελληνικά μου και γαλλικά, κι' άγγλικά και τούρκικα, πράγμα, που ήταν σπάνιο στον τόπο μας, τήν Καραμπεριά, εκείνον τό νκαίρο. "Εκείνοι φορούσαν κάτασπρες πολυάγκιολες φουστανέλλες, άσπρες φλοκάτες, κι' άσπρες σκούφιεσ στο κεφάλι, κόκκινα τελατινένια τσαρούχια στά ποδάρια, σελάχι στην μέση τους, όπου φώλιαζαν απ' ένα ζευγάρι άσημένια πιστόλια και πλεϋρα του σελαχιού, έπάνω στά νεφρά, κρέμονταν απ' ένα ζευγάρι φλωροκαπνισμένες τσαλαστίες, περίτεχνα δουλεμένες, κι' δλόγυρα στο τελατινένιο ζωνάρι, που συγκρατούσε τό σελάχι στή μέση, ήταν περασμένες τοκκάδες άσημένιες, πολύ όμορφες, ενώ έγώ φορούσα απλά φράγκικα και φαίνονουν μπροστά τους ως άνάξιος λόγου.

Ός που νάρθη ό πατέρας μου, που καταγέγονταν ακόμα στην έτοιμότητα των σφαγίων, οι φίλοι με ρωτούσαν διάφορα πράγματα, πρό πάντων πολιτικά, κι' έδειχναν κάποια έκπληξη γιά όσα τούς άπαντούσα έγώ, τό άμουστακό παιδί. "Επί τέλους, ήρθε κι' ό πατέρας μου, τούς χαιρέτησε με σταυρωτά φιλήματα, φίλησε με πατρική άγάπη και τά παιδιά τους στά μάτια και κάθησε με τούς φίλους κι' άνοιξαν κουβέντα. Τότε έγώ πήρα τά πέντε παιδιά και θγήκαμε πέρα στην εκκλησία με τά πολλά δέντρα και τούς πλατειούς τούς ίσκιους. "Εκει γνωριστήκαμε καλλιτερά, μιλήσαμε γι' άρματα και γιά παλληκαριές. Ήταν και τά πέντε παιδιά νοικοκυρόπουλα, ήθικά κι' αναθρεμμένα μέσα σ' άρματα και

στις ένδοξες οικογενειακές τους παραδόσεις και στην παλληκαριά. "Ολες μας οι όμιλίες στριφογύριζαν άπάνω σ' ήρωικά κατορθώματά μας κι' ενώ έγώ δέν έδειχνα κανένα ένδιαφέρον, γιά όσα κατορθώματα μου διηγώνταν, έξ έναντίας αύτά έθαύμαζαν γιά ότι τούς διηγούμουν έγώ: Πώς μία νύχτα είχα κυνηγήσει καμμία δεκαριά κλέφτες, πούρθαν νά μάς πατήσουν τά κοπάδια, πώς είχα μπη στο ποτάμι, που ήταν θολό και κατεβασμένο, πλημμυρισμένο απ' άκρη σ' ά-

κρη, γιά νά γλυτώσω έναν που κινούνε νά πνιγη, πώς είχα σκοτώσει έναν λύκο λυσισασμένο, πούχε ριχτή άπάνω μου νά με σκίση, και πώς πήγαίνα από τό χωριό μου στά Γιάννινα, γιά δυό ώρες, ενώ ή απόστασι απ' εκεί ήταν έξη ώρες... "Υστερα ρίξαμε «σ τ ό σ ή μά δ ι», πηδήξαμε «τ ές τ ρ έ ις»

Κάθονταν γύρω στή φωτιά

και ρίξαμε «τ ό λι θ ά ρ ι», κοινά άγωνίσματα εκείνου του καιρού. Και στά τρία αυτά τ' άγωνίσματα δέν έπεσα κάτω.

Τότε ένα απ' αύτά τά παιδιά, ό Ταφίλης του Γιάχου Μπούζη, μου είπε συγκινητικά:

— Νά χαρής ό,τι αγαπής! Πέταξε απ' έπάνω σου αύτά τά διαολοφράγκικα, γιατί δέν μπορώ νά σέ θλέπω φραγοφορεμένο, και φόρεσε τά δικά μας τά φορέματα. ... Είναι άμαρτία νά μή φορής σου φουστανέλλες!

Τό είχα καταλάβει κι' έγώ, ότι ήμουν διά άνορθογραφία ανάμεσά τους, και γυρίζοντας στο σπίτι, φόρεσα άμέσως τίς φουστανέλλες μου, και γύρισα κοντά τους, κάνοντας τους νά εύχαριστηθούν δ-

“Έφερε τὸ αἷμα σὴν καν-
δύλα...”

σο δὲν μπορούσε νὰ γίνη πλειό-
τερο.

Σὲ μιὰ ὥρα ἀργότερα, ἴσως καὶ
πλειότερο, ἦρθε ἕνας ὑπὲρ πόντος
καὶ μᾶς προσκάλεσε στὸ σπίτι νὰ φα-
με. Γυρίσαμε στὸ σπίτι καὶ θρή-
καμε τὸ τραπέζι στρωμένο, πλού-
σιο σὲ φαγητά, σὲ ποτά, σὲ καλὴ
καρδιά, κ' ἀγάπη, κ' ἔτοιμους νὰ
καθίσουν καμμιὰ σαρανταρία στὸ
ματὰ ἀπὸ νοικοκυραίους, φίλους,
πιστικούς, ζευγίτες κ' ὑπὲρ πόντος
διαφόρων λογιῶν.

Στρωθήκαμε σταυροπόδι γύρα
στὸ μακρὸν τραπεζὶ καὶ τὴν τι-
μητικώτερη θέσι, στὸ κεφαλοτρά-
πεζο, τὴν εἶχε ὁ ἱεραρχὸς ἐφημέ-
ριος, ὕστερα ἔρχονταν οἱ θλάμη-
δες τοῦ πατέρα μου, ὁ πατέρας
μου, ἐμεῖς τὰ παιδιά, ἡ μάνα μου
καὶ τέλος ὅλος ὁ ὑπὲρ πόντος κῶ-
σμος, πού ἀνελάβαινε ὑπηρεσία
ἀπ' ἐκείνην τὴν ἡμέρα. Εὐλόγησε
ὁ παπὰς τὸ τραπέζι μὲ τὰ φαγη-
τά, εἶπαμε ὅλοι τὴν στερεώτατην
εὐχὴν κ' ἀρχίσαμε νὰ τρώμε. Στὸ
τέλος τοῦ φαγητοῦ πάλι εὐλόγησε
ὁ παπὰς τὰ «περισσεύματα τῶν
κλασμάτων» κ' ἐμεῖς ξαναεἶπαμε
τὴν ἴδιαν εὐχὴν κ' ἡ μυσταγωγία
τοῦ φαγητοῦ τέλειωσε. “Εφυγαν
ὅλοι οἱ μισοῦτοι τοῦ πατέρα μου,
σηκώθηκε τὸ τραπέζι κ' ἐμεῖς μὲ
τοὺς φίλους μᾶς καθίσαμε στοὺς
καναπέδες. Τότε ἔλαβε τὸν λόγο ὁ
Ἄγιο Βασίλειος κ' εἶπε:

— Οἱ πατεράδες μᾶς ἦσαν θλά-
μηδες ὠρκοισμένοι στὸ αἷμά τους
καὶ τὴν φιλία τους τὴν ἄφισαν κλη-
ρονομία σ' ἐσάς, κ' ἐμεῖς ὠρκοισ-
τήκαμε μπροστὰ τους, μὲ τὸ αἷμά
μας, καὶ ζήσαμε τόσα χρόνια θλά-
μηδες, σὰν ἀδέρφια καὶ καλλίτε-
ρα. Σήμερα ἀξιωνόμαστε νὰ θά-
λωμε κ' ἐμεῖς τὰ παιδιά μᾶς νὰ
ὠρκοιστοῦν μπροστὰ μᾶς, μὲ τὸ αἷ-
μά τους, ὅτι θὰ διατηρήσουν ἀλέ-
ρωτη τὴν φιλία τους καὶ τὴν πα-
τρικὴ τους φιλία ὥς που νὰ τεθῶ
νοῦν!

Ἐμεῖς τὰ παιδιά σηκωθήκαμε
ἀμέσως ὀρθὰ καὶ σταυρώσαμε τὰ
χέρια. Μᾶς ρώτησε ὁ πατέρας
μου:

— Ὅρκιζεστε, παιδιά μου, ὅτι
θὰ διατηρήσετε τὴν πατρικὴ σας

φιλία ἀλέρωτη, ὥς που νὰ τεθῶ-
νετε;

— Ὅρκιζόμαστε!
Ἀπαντήσαμε καὶ οἱ ἕξ μ' ἕνα
στόμα.

Ἀμέσως τότε ὁ Χαμητ Ντέμης
ἔβγαλε ἀπὸ τὸ σελάχι τοῦ ἕνα μι-
κρὸ καὶ μυτερὸ μαχαίρακι κ' ἄ-
νοιξε τοῦ καθενὸς μᾶς, στὴν ἀρά-
δα, μιὰ μικρὴ πληγὴ στὴν πῆχυ τοῦ
ζερβοῦ χεριοῦ, ἀπ' ὅπου ἀρχισε νὰ
τρέχη αἷμα. Ἡ μάνα μου ἔφερε ἕ-
να βαθουλὸ ἄσπρο πιάτο κ' ἐμεῖς
τεντώσαμε ὁ καθένας χωριστὰ τὰ
αἱματωμένα χέρια μᾶς ἀπάνω στὸ
πιάτο, ὅπου ἔσταξαν δυὸ σταλα-
ματίες αἷμα ἀπὸ κάθε χέρι. “Ἐτοί-
μακατεῦτηκαν τὰ ἔξη αἱμάτα κ'
ἔγιναν ἕνα καὶ γενήκαμε “θλάμη-
δες - ἀδερφοποιοί. Φιλήθηκαν
σταυρωτὰ οἱ γονεῖοι μᾶς καὶ μᾶς
φιλήσαν κ' ἐμᾶς καὶ μᾶς εὐχίσθη

καν νὰ ζήσωμε τιμημένοι, ἀγαπημέ-
νοι κ' ἀσποπροδόσιμοι— φακεμπάρ-
δα. Τέλος φιλήθηκαν κ' ἐμεῖς
συναμεταξὺ μᾶς, φιλήσαμε τὰ χέ-
ρια τῶν γονέων μᾶς κ' ἀνταλλά-
ξαμε διάφορα εἶδη ὀπλισμοῦ, γιὰ
ἐνθῆμο τῆς ὀρκωμοσίας μᾶς.

— Τὸ γαῖμα! Τὸ γαῖμα!
Φώναξε ἡ μάνα μου.

Τῆς ἔδωκε ὁ Γιάχο Μπούζης τὸ
πιάτο μὲ τὸ αἷμα κ' ἡ μάνα μου
τὸ μάζεψε μ' ἕνα μαντήλι μεταξέ-
νιο, τὸ κομπόδεσε κ' ἀφοῦ σταυ-
ροκοπήθηκε, ἀνέθηκε σ' ἕνα σκα-
μνὶ καὶ τ' ἀπόθηκε μέσα στὸ εἰ-
κονοστάσι, μπροστὰ στὶς εἰκόνες
τῆς Παναγίας μὲ τὸν Χριστὸ καίτοῦ
Ἀη Γεωργίου καὶ τ' Ἀη Δημη-
τρίου.

Ὑστερα ἀπ' αὐτὴν τὴν τελετὴ
τῆς θλαμῆς πήραμε οἱ θλάμηδες
τ' ἄρματα μᾶς καὶ μεταβυγήκαμε
στὴν πλατεία τῆς ἐκκλησίας, κα-
θήσαμε στ' ἀγνάντια κ' ἀρχίσαμε
νὰ λέμε διάφορες ὁμιλίες.

Ἀπ' ὁμιλία σ' ὁμιλία, μᾶς εἶπε
ὁ Μοῦρτος:

— Ἔρετε πῶς γέγονταν θλάμη-
δες ἄλλον καιρὸ τ' ἀξία τὰ παλ-
ληκάρια;

— Ἐρῶ (τοῦ εἶπα) μὲ τὸν θά-
νατο στὴ μέση...

Οἱ ἄλλοι δὲν καταλάβαιναν.

— Πῶς μὲ τὸν θάνατο στὴ μέ-
ση;

— Πῶς γέγονταν ἄλλον και-
ρὸ;

Ρώτησαν, κ' ὁ Μοῦρτος τοὺς
ἀπάντησε:

— Μὲ τὸν θάνατο στὸ τεψί: μιὰ
πιστόλα γεμάτη, ἀπάνω σ' ἕνα τε-
ψί γεμάτο μ' ἀναμμένα κάρβουνα,
τὸ τεψί ἀπάνω σὲ μιὰ τάβλα,
ἡ τάβλα ἀνάμεσα στοὺς ὑποψή-
φους θλάμηδες, κ' ὁ μεγαλύτερος
ὑποψήφιος νὰ κινῇ τὸ τεψί γιὰ
νὰ ρίξει γύρα - γύρα. Καταλά-
βατε; Ὅπως γενήκαμε ἐμεῖς θλά-
μηδες σήμερα, γένονται κ' οἱ μυ-
λωνάδες, γένονται κ' οἱ γυναί-
κες...

Τότε πετιέται ἐπάνω ὁ Μέλιος,
τοῦ Ἀμπτοῦλ - μπέη σ' ἐνδειξί δι-
αμαρτυρίας, καὶ μᾶς εἶπε:

— “Ἄν ἡ σημερινὴ θλαμιά μᾶς
εἶναι τέτοια, τότε ἐγὼ θγαίνω ἀ-
πὸ τὴ μέση.

— Κι' ἐμεῖς θγαίνομε!...

— Εἶπαμε καὶ οἱ τέσσερες μ' ἕ-
να στόμα.

— Θέλετε (τοὺς εἶπα ἐγὼ) νὰ
γένωμε θλάμηδες ἔτσι, ὅπως σᾶς
εἶπα, μὲ τὸν θάνατο στὴ μέση;
Πρέπει νὰ ξέρετε, ὅτι ἕνας ἀπ' ὁ-
λοὺς μᾶς θὰ σκοτωθῇ, καὶ τὸ μόν-
ο πῶχομε νὰ κάνωμε ἐμεῖς οἱ ἄλ-
λοι, εἶναι νὰ τὸν κλάψωμε, σὰν ἀ-
δερφὸ.

Τότε ὁ Βεῖζης τοῦ Ἄγου Βα-
σιάρη εἶπε:

— Ὅποιος φαῖται τὸν παλιό-
θάνατο εἶναι γυναίκα κ' ὄχι ἄν-
τρας!...

— Πάρ' τὸ λόγο σου πίσω (τοῦ
εἶπα) καὶ μὴν προσάλλῃς τὴν
μάνες μᾶς, τὴν ἀδερφές μᾶς καὶ
τὴν γυναίκες, ποὺ θὰ πάρωμε αὖ-
ριο. Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ θουνό; Ἐ-
κεῖ πολέμησε στὰ 1854 νεόνυμφη
ἡ μάνα μου μὲ τὸν Σουλεϊμάν - Τα-
χὴρ Ἀμπάξ διὰ ὄρες καὶ τὸν τῶς
κίσε μ' ὄλο τ' ἄσπερι, ποῦχε μαζί
του, καὶ δὲν εἶχε ἡ μάνα μου πα-
ρὰ τέσσερες - πέντε γυναίκες συν-
τροφιά... Κι' ἡ μάνα ἡ δική σου,
ἂν ἔβρισκονταν στὴ θέσι τῆς δικῆς
μου, εἶμαι ἐθέσιος τὸ ἴδιο θά-
κανε...

— “Ἐχεις δίκιο! (μοῦ ἀπάντησε
ὁ Βεῖζης μετανιωμένος) Συμπά-
θησέ με. Ἡ παλληκαριά δὲν ξέρει
ἄντρες καὶ γυναίκες.

— Ἡ Τζαβέλλα, ἡ Λένη τοῦ
Μπότσαρη, ἡ Δέσποα τοῦ Μπότσα,
Σουλιώτισσες καὶ οἱ τρεῖς τους
(τοῦ εἶπε ὁ Ρέτζιος τοῦ Χαμητ
Ντέμη) δὲν πολεμοῦσαν σὰν ἄν-
τρες, καὶ δὲν σκότωσαν τὸους
Ἀρβανίτες, τὸν καιρὸ τοῦ Ἀλῆ -
Πασά, ὅπως λέν τὰ τραγοῦδια;

Τότε γιὰ νὰ κόψῃ τὴν παρέκκλ-
σιν ὁ Μέλιος τοῦ Ἀμπτοῦλ - μπέη
Κόκκα, μᾶς εἶπε:

— Γιατί χάνετε τὰ λόγια σας;
Εἶπαμε, ὅτι ἡ σημερινὴ θλαμιά
μᾶς εἶναι ἀνάξια μᾶς, εἶναι τῆς ἀ-
ρῶδας... καὶ τὴν ἀρνήθηκαμε. Τὴν
κάνουν ὅποιοι κ' ὅποιοι. Θέλετε,
λοιπόν, παλληκαρῆσαι θλαμιά,
σὺν τούτῃ, ποὺ μᾶς εἶπε ὁ φίλος
μᾶς; (ἐννοῶντας ἐμένα). Ἐμπρός
νὰ τὴν κάνωμε... κ' ὅποιοι δὲν θέ-
λει μπορεῖ νὰ τραδηχθῇ...

— Νὰ τραδηχθῇ; (Εἶπαν δυὸ -
τρεῖς). Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τρα-
δηχθῇ; Τότε πῶς θὰ θγάλην κε-
φάλι στὸν κόσμῳ;

— Ἀνάλαβε ἐσὺ τὰ χρειαζόμε-
να (μοῦ εἶπε ὁ Μοῦρτος τοῦ Σου-
λεϊμάν ἀγὰ Μαρίνου) γιὰ νὰ τελει-
ώσῃ αὐτὴ ἡ δουλειὰ τὸ γληγοῦ-
τερο. Θέλω νὰ τὸν ἀντικρύσω μιὰ
ὥρα ἀρχήτερα αὐτὸν τὸν παλιο-
θάνατο, γιὰ νὰ τοῦ δεῖξω ὅτι δὲν
ἀχνίζω μπροστὰ του!

— Σταθῆτε ἐδῶ ἐσεῖς (τοὺς εἶ-
πα) κ' ἐγὼ θὰ πάω νὰ φροντίσω
γιὰ ὅλα...

Πετάχτηκα στὸ κοντινότερο σπῆ-
τι τοῦ χεριοῦ καὶ φώναξα ἀπὸ τὴν
πλοκαρία:

— Λέν! ὦ Λέν!

Στὸ φώναγμα μου βγήκε ἡ Λέ-
νη ἀπὸ τὴν σπιτόθυρα καὶ μὲ ρώ-
τησε μ' ἀφέλεια:

Τί με θέλεις;

— Φέρε μου στ' ἀγνάντια τῆς ἐκ-
κλησίας τὴν τάβλα σᾶς μ' ἕνα τε-
ψί ἀναμμένα κάρβουνα... Γλήγο-
ρα! Εἶναι ἀνάγκη.

Γύρισα στοὺς θλάμηδες μου καὶ
σὲ λίγο ἦρθε κ' ἡ Λένη μὲ τὴν τά-
βλα καὶ τὸ τεψί μὲ τ' ἀναμμένα
κάρβουνα, τ' ἀπόθηκε καταγῆς
καὶ με ρώτησε:

— Θέλ'ς καὶ τίποτε ἄλλο;

— Ὅχι! (τῆς εἶπα) Σύρε σπῆ-
τι σου.

Φεύγοντας ἡ Λένη, καθήσαμε

καὶ οἱ ἕξ γύρα στὴν τάβλα, μὲ
τὸ τεψί καὶ τ' ἀναμμένα κάρ-
βουνα.

— Δόστε μου ἕνα σᾶς τὴν πι-
στόλα του, (τοὺς εἶπα), γιατί ἡ
δική μου εἶναι ὀπιστόδεμη καὶ δὲν
εἶναι κατάλληλη.

Πρῶτος μοῦ πρόσφερε ὁ Μοῦρ-
τος τὴν πιστόλα του. Τὴν ἔδεξε-
σα σ' ἕνα χοντρὸ δέντρο, ποῦ ἦ-
ταν κοντὰ μᾶς καὶ τὸ μολύβι τῆς
χάχθηκε στὸ αἰωνόβιο κορμὶ του.

— Δός μου τὸ χαρμπί σου (τοῦ
εἶπα) καὶ μιὰ ριζὶά νὰ τὴν γε-
μίσω.

Ὁ Μοῦρτος μᾶδωκε τὸ χαρμπί
του κ' ἕνα χάρτινο φυσεῖ μὲ δε-
μένο μολύβι στὸν πάτο. Γέμισα
στὴν στιγμὴ τὴν πιστόλα, τὴν ἔ-
βαλα στὰ γόνατά μου κ' ἀρχίσα-
με τὸ ἐπιθανάτιο τραγοῦδι πάλι
γὰν σὲ παρόμοια περίστασι:

— Χαίρεστε, νὰ χαίρωμαι, μωρὲ παιδιά,
Κι' ὅποιον εὕρει ὁ θάνατος, ντουλμπέρια
(μου,

“Ὅλοι νὰ τὸν κλάψωμε, μωρὲ παιδιά,
Σὰν καλὸ μᾶς ἀδελφὸ, ντουλμπέρια
(μου,

Καὶ νὰ τὸν θάψωμε, μωρὲ παιδιά,
Μὲ λαμπάδες, μὲ κεριὰ, ντουλμπέρια μου,
Καὶ μὲ μουσκοθυμιάτα, μωρὲ παιδιά,
Καὶ τὰ μοιρολόγια μᾶς, ντουλμπέρια
(μου,

Νὰ γενοῦν τραγοῦδια του, μωρὲ παιδιά,
Νὰ τὰ λένε στὸν χορὸ, ντουλμπέρια
(μου,

Τσιουπρεσ κ' ἄρχοντοφες, μωρὲ παιδιά,
Τὴν μεγάλη Πασκαλιά, ντουλμπέρια μου,
Μὲ τὰ κόκκινα τ' αὐγά, μωρὲ παιδιά,
Καὶ τ' ἀρνάκια τὰ παχιά, ντουλμπέρια
(μου,

Τὸ ξαναρχίσαμε πάλι τὸ ἴδιο τὸ
τραγοῦδι:

— Χαίρεστε, νὰ χαίρωμαι, μωρὲ παιδιά,
Κι' ὅποιον εὕρει ὁ θάνατος, ντουλμπέρια
(μου,

Κι' ἔβαλα τὴν γεμισμένη πιστό-
λα ἀπάνω τὸ τεψί μὲ τὸν τραπαν-
τζῆ τῆς πρὸς τ' ἀπάνω καὶ τὸ στό-
μιό τῆς ἔβγα ἀπὸ τὸ κόβρο τοῦ τε-
ψιοῦ καὶ νὰ ζυγιαζῇ πρὸς ἐμένα,
κ' ἄρχισα ἀμέσως νὰ στριφογυρί-
ζω τὸ θανατηφόρο τεψί, χωρὶς
διακοπὴ, ἐνῶ τὸ τραγικὸ τραγοῦδι
ἐξᾠκολουθοῦσε, σὰν κλάμα καὶ
σὰν μοιρολόγι:

“Ὅλοι νὰ τὸν κλάψωμε, μωρὲ παιδιά,
Σὰν γλυκὸ μᾶς ἀδελφὸ, ντουλμπέρια
(μου,

Τὸ τεψί ἔφερνε γύρα, σὰν ἀνε-
μόμυλος, μὲ τὸν θάνατο μέσα του,
κ' ἐμεῖς τραγοῦδοῦσαμε ἀγκαλι-
ασμένοι, ἔχοντας ὁ καθένας ἄπλω
μὲνα τὰ χέρια του, ἀπάνω στὶς
πλάτες τῶν διπλάνων του, δταν...
“μπάμμι! θρόνηξε ἡ πιστόλα!
“Ὁ θάνατος, κ' ὁλόγυμνο τὸ σταθί-
του, μαυροφορεμένος καὶ καδάλ-
λα σ' ἀφάρτο μαῦρο ἄλογο, πα-
ρουσιαστικὸ ἀγρίος καὶ φοβερός
μπροστὰ μου. Τρόβηξε νὰ με σκο-
τώσῃ, κ' ἐνωίσασα τὴν μύτη τοῦ
σπαθιοῦ του νὰ με λαβῶνῃ στὸν
πῆχυ τοῦ δεξιοῦ μου χεριοῦ, γιατί
εἶχα τὰ μάτια κλεισμένα καὶ δὲν
ἔβλεπα.

Ἀρχισε νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὴν πλη-
γὴ μου καυτερὸ τὸ αἷμα ἀπάνω
στὴν χιονιάτη φουσανέλλα μου,
κ' ἕνας φοβερός πόνος μοῦ γρά-
πωσε ὅλο μου τὸ κορμί.

Τὴν στιγμὴν ὁ Μοῦρτος ἔσκισε
ἕνα λαγκιόλι ἀπὸ τὴν φουσανέ-
λλα του κ' ὅλοι μαζί οἱ ἄλλοι ἐλά-
μηδες μᾶδωσαν τὸ λαβωμένο χέρι
καὶ σταμάτησε τὸ αἷμα. “Ὑστερα,
ἀφοῦ ἀγκαλιαστήκαμε ὅλοι καὶ
φιλήθηκαν σταυρωτὰ, ὠρκοιστή-
καμε αἰώνια φιλία ἀπάνω στὸ αἰ-
ματοστάλαχτο δεξί μου χέρι, κ' ἔ-
τσι γενήκαμε θανατικοὶ θλάμη-
δες!

“Ὅταν πήγαμε στὸ σπίτι καὶ
μᾶς εἶδαν οἱ πατεράδες μᾶς κ' ἡ
μάνα μου τρόμαξαν καὶ δὲν μπο-
ροῦσαν νὰ πουν λέξι ἀπὸ τὴν συγ-
κίνησή τους. Μόνον ἡ μάνα μου
μ' ἀγκάλιασε, κλαίγοντας καὶ μοῦ
εἶπε:

— Τί πήγες νὰ μοῦ κάνης, σήμε-
ρα, νὰ μοῦ κλείσῃς τὸ σπῆτι!...

Ἄν ἦταν νὰ σκοτωθῇ κανένα
παιδί (εἶπε ὁ πατέρας μου), καλ-
λίτερα νὰ σκοτώνονταν τὸ δικό
μου, παρ' ἄλλο κανένα. Τότε κ'
ἐγὼ θάπαρνα ἕνα παιδί ἀπὸ τοὺς
πέντε θλάμηδες του καὶ θὰ τῶθα-
να στὸν τόπο τοῦ Χριστοῦ μου!...

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΕΚΔΕΚΤΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

ΛΥΚΟΣ... ΠΙΣΤΙΚΟΣ

Τοῦ κ. ΧΡ. ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

Ὁ πατέρας μου—ἅγιο τὸ χῶμά του—κοντὰ στὲς πολλὲς ἄλλες φιλοδοξίες, πού εἶχε, εἶχε καὶ τὴ φιλοδοξία νὰ ἡμερέψη κ' ἓναν λύκο. γιὰ τοῦ εἶχε εἰπῇ κάποιος, κ' αὐτὸς τὸ πίστεψε, ὅτι, ὅταν ἡμερέψη ὁ λύκος ἀπὸ μικρὸ κουτάβι, μπορεῖ νὰ φυλάξῃ μόνος τοῦ ἑνα κοπάδι ἀπὸ χίλια κεφάλια πρόβατα, χωρὶς νάχη ἀνάγκη ὁ τσιέλιγκας νὰ θρέφῃ πεντέξη σκυλιά, ἀκέραιο σκυλοκοπάδο, γιὰ τὴ φύλαξη τοῦ κοπαδιοῦ του. Καὶ δὲν εἶταν μόνον ὁ λόγος τῆς οἰκονομίας πῶκανε τὸν πατέρα μου νὰ ἐπιθυμῇ ν' ἀποκτήσῃ ἓναν τέτοιον παράξενον γιδοπροβατοφύλακα γιὰτὶ δὲν σχετίζονταν ποτὲ μὲ τὴν οἰκονομία, ἀλλ' ἡ φήμη καὶ ἡ δόξα ὅτι θάχε ἡμερωμένο λύκον στὸ κοπάδι του, καὶ θὰ θεωροῦσε τὸν ἑαυτοῦ του ὑπερένδοξο κ' εὐτυχισμένον ἂν θὰ μπορούσέ ποτε νὰ κατορθώσῃ ν' ἀγοράσῃ ἓνα ἡμερωμένο λιονταρόπουλο, καὶ τῶχε κρυφὸν πόθο νὰ ταξιδέψῃ καμμιὰ φορὰ κατὰ τὴν Ἀραπιά, ὅπου θὰ ὑπῆρχαν, κατὰ τὴν γνώμη του, ὄχι μόνον ἄγρια λιοντάρια, ἀλλὰ κ' ἡμερα καὶ ν' ἀγοράσῃ ἓνα γιὰ νὰ τῶχῃ φύλακα τοῦ σπιτιοῦ μας τὴ νύχτα κ' ἄλυσσωμένο τὴν ἡμέρα, γνώριζε ὅμως ὅτι αὐτὸ δὲν εἶταν καθόλου εὐκόλο νὰ γένη, καὶ μόνον ὡς εὐσεβὴ πόθον τ' ἀνάφερνε. Κι' εἶταν τόσο μεγάλος ὁ πόθος του ν' ἀποκτήσῃ ἓνα λυκόπουλο, ὥστε διαλάλησε σ' ὅλα τὰ περίχωρα, ὅτι ὅποιος θὰ τῶφερνε ἓνα νειογέννητο λυκόπουλο, θὰ λάβαινε ὡς κέρασμα, ἔξον τὴν ἀπειρήν ὑποχρέωσίν του, καὶ μιά λίρα!

Ἡ λίρα τότε εἶταν πολὺ μεγάλο πρᾶγμα, ὑπῆρχε καὶ κυκλοφοροῦσε καὶ τὴν ἔβλεπε ὁ κόσμος καὶ τὴν ἔπιανε στὸ χέρι του, ἐνῶ σήμερα δὲν ὑπάρχει στὸ δικό μας τὸ ἡμισφαίριον, γιὰτὶ ἔφυγε μακριά, στὴν Ἀμερική, θροναίστηκε ἐκεῖ καὶ δὲν ἐννοεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ στὸν τόπο μας! Μποροῦσε κανεὶς τότε ν' ἀγοράσῃ μὲ μιά λίρα ἑκατὸν εἰκοσι ὡς διακόσιες ὀκάδες ἀραποσίτι καὶ παραπάνω ἀκόμα.

Πέρασαν μῆνες καὶ δὲν φανίζονταν κανεὶς νὰ φέρῃ τοῦ πατέρα μου τὸ ποθητὸ λυκόπουλο. Ὁ πατέρας μου ἔκανε δεῦτερο διαλάλημα, τάζοντας νὰ δώσῃ δύο λίρες σ' ὅποιον θὰ τῶφερνε τὸ λυκόπουλο. Ἡ μάνα μου ὅμως, πούχε ὀλωσδιόλου ἀντίθετες ἰδέες ἀπὸ τὸν πατέρα μου καὶ δὲν ἐποιητικίζε, σὰν αὐτόν, τῶλεγε συχνά:

— Τ' εἰν' αὐτὰ πού κάνεις, ἄντρα μου μου, γιὰ νὰ σέ γελοῦν ὁ Κόσμος; Εἶνε πιστευτὸ νὰ γένη ποτὲ ὁ λύκος πιστικός, κ' ὁ σκύλος τυροκόμος; Εἶνε σα νὰ μᾶς πῇ ὅτι θὰ χριστιανέψουν οἱ ἀντίχριστοι οἱ Τοῦρκοι καὶ θὰ πηγαίνουν μ' ἐμᾶς στὴν ἐκκλησιά νὰ προσκυνήσουν!

— Ποῦ ξέρ'ς, ἐσὺ καίμην γυναῖκα! (Τῆς ἀπαντοῦσε ἐκεῖνος στερεότυπα). Σεῖς οἱ γυναῖκες ἔχετε πολλὰ μαλλιά καὶ λίγη γνώση. . .

Κι' ἐκείνη γιὰ νὰ τὸν εἰρωνευτῇ, τοῦ ἀνταπαντοῦσε :

— Τώρα, θὰ προσπαθῇσω κ' ἐγὼ νὰ βρῶ ἓν' ἀλεπόπουλο νὰ τὸ μεγαλώσω, γιὰ νὰ μοῦ φυλάξῃ τὲς κότες! Ἀλλάξαν, γλέπ'ς τὰ πράγματα τοῦτον τὸν καιρό. . .

— Δὲν θὰ κάν'ς ἄσκημα. . .

Τῆς ἀπαντοῦσε κ' ἐκεῖνος εἰρωνικά καὶ κόβονταν ἡ κουβέντα.

Πέρασε κ' ἄλλος καιρὸς καὶ τὸ λυκόπουλο δὲν φαίνονταν ἀκόμα.

Ὁ πατέρας μου ἔκαμε τὲς δυὸ λίρες τρεῖς, ὕστερα τὲς τρεῖς τὲς ἔκανε τέσσερες καὶ τέλος, τὲς τέσσερες πέντε.

Βούρξαν τα περίχωρα με τες πέντε λίρες, που προκλήρυνε ο πατέρας μου για το λυκόπουλο! Με πέντε λίρες αγοράζε κανείς ένα βούδι, ή εν' άλλογο, ή είκοσιπέντε γίδια. έχτιζε ένα χαμόγειο σπιτάκι...

Πέντε λίρες είχαν μιά καλούτσικη περιουσία, που την είχε κανείς και την χαιρόνταν μέσα στον κόρφο του, κι όμως το λυκόπουλο δεν φαινόταν!

Τούτον τον καιρόν έγειναν όλοι οι κυνηγοί τραπέζι-τες στον τόπον μας και δεν τους κάנוον έντρώση οι πέντε λίρες μου!

Έλεγε δύσθυμα ο πατέρας μου.

Κι όμως οι κυνηγοί του χωριού μας και των περιχώρων έτρωγαν τα λόγγα και τες σπηλιές για να βρουν καμμία λυκοφωλιά με λυκόπουλα, αλλά στα χαμένα! Είταν τόσο με-γάλη ή άπελεισία του κάθε κυνηγού, πώβλεπε να χάνη από τα χέρια του τες πέντε λίρες, πωταζε ο πατέρας μου, ώστε πίστεψαν ότι οι λύκαινες γεννούν σ' άλλες χώρες και σ' άλλα βασίλεια, κι όχι στον τόπο μας.

Πέρασαν έτσι τρία τέσσερα χρόνια χωρίς ν' αυγατή τες πέντε λίρες ο πατέρας μου, όχι γιατί φυλαργυρεύονταν, αλλά γιατί ντρέπονταν από τον κόσμο, που τον ρωτούσαν συχνά, κ' έσως ειρωνικά:

— Δεν φάνηζε ακόμα, άρχοντα, εκείνο το λυκόπουλο;

Κι' ο πατέρας μου, χαμώνοντας, ότι δεν άκουγε την έρω-τηση, δεν άπαντούσε.

Μιά μέρα όμως του Μαγιού, εκεί που καθόμαστε στην κρεβάττα και προγευόμαστε, άκούσαμε ντουφεκιές από μακριά, δυο-δυο στην άράδα.

— Πετάξου στο παράθυρο (μου εί-πε ο πατέρας μου) κι' άγνάντεψε τ' είνε.

Πήγα στο παράθυρο κι' είδα έναν πώρχονταν από το παρακείμενο χωριό και ντουφεκούσε, πηδώντας, χορεύοντας και τραγουδώντας.

Γυρίζοντα; είπα στον πατέρα μου το τι είχα ιδεί.

— Θάνε κανένας μεθυσμένος... εί-πε εκείνος; κ' εξακολουθήσαμε το φα-γί. Δεν πέρασε όμως πολλή ώρα κι' άκούσαμε στην αυλή μας δυο ντουφεκιές στην άράδα και γνώριμη φωνή, κι' ως που να συνέρθουμε, είδαμε ν' ανεβαίνει τρεχάτος την σκάλα ο Κώστας ο Βέλης, ένας από τους καλύτερους κυνηγούς του τόπου μας, που ή μόνη δουλειά κ' ή μόνη του άσχολία είχαν το κυνήγι. Γε-λούσε από το κεφάλι ως τα ποδάρια, κι' έβγαλε άμέσως από τον κόρφο του ένα κουταβάκι με κλεισμένα μάτια και το πρόσφερε στον πατέρα μου λέγοντας:

— Νά, το λυκόπουλο, άφεντικό, και δός μου τις πέντε λίρες! Άποψε πέτυχα την λύκαινα άπάνω, που γεννούσε μες σε μιά σόγια σπηλιά του βουνού μας, -το βιό του Διαο-λου-της- τράβηξα μιά ντουφεκιά και την άφησα στον τόπο! Διάλεξα το καλύτερο άρσενικό λυκόπουλο και σκότωσα. τ'άλλα πεντέξη που γεννήθηκαν μαζί του και σου τώφερα, να πάρω τες πέντε λίρες.

Διάκοψε το φαγί ο πατέρας μου, έβγαλε το πουγγί από την τσέπη του, τάνοιξε, πήρε από μέσα πέντε λίρες, τις έ-δωσε του κυνηγού και πήρε το λυκόπουλο στα χέρια του χα-ρούμενος, σά νόχε κερδίσει θησαυρόν άξέριον.

Η μάνα μου έγινε φωτιά και λαύρα από την στενω-χώρια της, κι' είπε θυμωτικά στον πατέρα μου:

— Είταν από τ'άγραφα και αυτό σήμερα, κυρ-νοικοκύ-ρη! Λύκος να φυλάξη πρόβατα! Άκουσε, όρε νοικοκύρη! Ν' αλείψης με πλόβροζο (1) τα μούτρα μου, αν δεν σου σίση το κοπάδι σου αυτό; ο Διάολος, που χαμαρόνευε αυτήν την στιγμή στα χέρια σου, σά να τον είχες πρωτάγγονο!

— Ν' αλείψης το δικό μου μ' αυ-τό που λές, αν δεν σίση δέκα λύκους αυτό το λυκόπουλο, άφοδ ήμερέφη και μεγαλώση και γένη σκυλί.

Της άπάντησε ο πατέρας μου, χα-μαρόνοντας τ'άπόχημά του.

— Στο τέλος θα ιδούμε τίνο; πρό-σωπο θ' αλείφτη. Του άνταπάντησε κ'

(1) Πηλός από βορβό-άνδρωπνη κοπριά λεγόμενη αίνιματωδής, για το καίσιμο.

ή μάνα μου κ' έφυγε από την κρεβάττα πύρ και μάνα, έτσι κόπηκε ή συζήτηση.

— Γάλα για το λυκόπουλο! (Φώναζε ο πατέρας μου) Φέρτε κι' ένα μικρό χωνί για να του το ρίξωμε στο στόμα.

Έφεραν άμέσως γάλα και το χωνί κι' άρχισε να θρέφει μόνο; του το λυκόπουλο, χαρούμενος, κι' ύστερα πήρε και το πήγε στην στήνη και τώδεκε του άρχιστο, με την διαταγή να ξεχωρίση επί ταύτου μιά γαλάρα για την θροφή του λυκόπουλου, και τον παράγγειλε το λυκόπουλο και τα μάτια του!

Το λυκοκούταβο άζαινε με την ώρα. Σε μιά βδομά- άνοιξε τα μάτια του και περπάτησε, σ' ένα μήνα είχαν ταβί, σε δυο τρεις μήνες είχαν κουτάβος και στους τέσσε- είχαν σωστό σκυλί μουγκοκόκκινο, κι' έπειδή είχαν γνωστή καταγωγή του, δεν τώλεγαν «Μουγκχα» όπως θα έλεγαν άλλο σκυλί του γουματισμού του, αλλά «Λύκο».

Άμα άκουε τ' όνομά του «Λύκος» ή «Κώ, Λύκο» ταν το μανούσαν οι πιστικοί, ή συχνότερα ο πατέρας, έτρεχε στο μανύλημα, σάν τ' άγέρι.

Ο Λύκος νικούσε όλα τα σκυλιά του κοπαδιού μας, θώ; και τα σκυλιά των κοπαδιών, που βοσκούσαν κοντα δικό μας κι' ο πατέρας μου καμάρωνε υπερβολικά για τ' ά- χτημά του, και πείραζε συχνά την μάνα μου λέγοντας:

— Τι λές; τώρα; Νά σου αλείψω τα μούτρα με πλόβρο- Κι' έζεινη, χωρίς να υποχωρή καθόλου, γιατί κοντά λε; τις άρετές, πούχε άπάνω της, ως γυναίκα και νοικο- είχε και το γυναικείο ελάττωμα, μόνο ελάττωμα πούχε, ως άνθρωπος, να μην υποχωρή ποτέ, κι' όταν άκουε είχε άδικο, του άπαντούσε:

— Πίσω έχει την ουρά τ' άπ' νοικοκύρη μου! Άς περάση λίγο; κ' ρός άκόμα και γλέπομε...

Πέρασε έτσι όλο το καλοκαίρι ο χινόπωρος, και μπηξε ο χειμώνας, χειμώνας βαρύς με μεγάλες και σ- κρατούμενες βροχές, με χιονία, με ρειάδες και με παγωνιές... Μια β- δειά, μεσάνυχτα περασμένα, πώπλε- σοταδιά άπανώθιο στην Γη, σάν Κω- ση, και δεν έλαμπε στον ουρανό ο φεγγάρι, ούτ' άστέρι κανένα, από βαρυσυννεφία, άκούν οι πιστικοί να- τουν και να βηλιάζουν στο μαντί γίδια και τα πρόβατα, σάν να τσά- λύκος, και να πάν όργιό οι κύπροι τα κουνούνια και να κόβωνται τα σ- λιά στ' αλυχτήματα. Πετιούνται ά- νο από τις κάλπες τους, τρέχουν σε μαντρί, κρατώντας άλλος ντουφε- άλλος πιστόλι, άλλος τσικούρι ή μα- ρι, κι' άλλος κλύτσα, και μπαινουν

μαντρί. Άκούστηκε «μουήμμι!» μιά ντουφεκιά, κι' ένα βερό ουρλήτο μαζί κι' άμέσως ήσύχασε το κοπάδι. Το τάνι δεν άφησε να φανή το έργο της ντουφεκιάς.

— Άστε τώρα! (είπε ο άρχιπιστικός), Πάμε στην βα μας και σάν φέξη γλέπομε τι φτιάκαμαν!

Πρωί-πρωί, ο πρώτος πιστικός, που μπηξε στο μα- βρήκε καμιά δεκαπενταριά γιδιοπρόβατα φόρια, άλλα δυο κομένα στον λαϊό κι' άλλα σκιμένα στην κοιλιά και λύκο του πατέρα μου σκοτωμένον! Έπαιξε τις φωνές:

— Ούουουουου! Ούουουουου! Ούουουουου! Τι κακό θαμιν άπόψε! Τι κακό πάθαμαν άπόψε!

Κι' έτρεξαν στο μαντρί και οι άλλοι πιστικοί. Βλέ- τας τότε τα κατορθώματα του Λύκου, ο άρχιπιστικός, εί- λοσοφικά:

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

— Εί' όρε παιδιά! Καθένας με το φυσικό του, ο δ λύκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος! λέγει ή ρομιά... Σ' ότε τώρα ένας σας στ' άφεντικό να του τα σχαρίκα!... Όρε, ο άτιμος, ο Λύκος, τ' έκανε.

ΑΠΟ ΤΑ ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Ο δημοσιογράφος πού ήθελε νά τηλεφωνήσῃ στὸ Βκλερύ. Ὁ ποιητὴς στὸ... μοδιστράδικο! Ὡς πού φθάνει ἡ Δόξα. Ἡ γυναίκες κατὰ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάστασιν. Ὅπου ἡ φύσις μιμεῖται τὴν τέχνη. Κέντρα τοῦ Παρισιῦ μὲ φιλολογικὰ ὀνόματα. «Νύχτες πριγκίπων». Συνήθειες καὶ ιδιοτροπίες συγγραφέων, κ.τ.λ.

Ἐνας Παρισινὸς δημοσιογράφος ἤθελε τὶς ἄλλες νά τηλεφωνήσῃ στὸν Πῶλ Βαλερύ, τὸν μεγαλύτερο σημερινὸ ποιητὴ τῆς Γαλλίας, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ἔχει τηλεφῶνο στὸ σπίτι του.

Κατὰ πληροφορημένους ὁ δημοσιογράφος, ζήτησε ἀπὸ τὸ κέντρο ἕνα ἀριθμὸ ὁ ὁποῖος ἔτυχε νά εἶνε ὁ ἀριθμὸς τοῦ καταστήματος μιᾶς μεγάλῃς Παρισινῆς μοδίστρας. Τοῦ τὸν ἔδωσαν.

— Ἐμπρός! λέει ὁ δημοσιογράφος. Μπορῶ νά τηλεφῶ στὸν κ. Πῶλ Βαλερύ;

— Στὸν κ. Πῶλ Βαλερύ; ἀπάντησαν ἀπὸ ἄλλῃ ἀκρὴ τοῦ σύρματος. Περιμένετε μιὰ στιγμὴ νά δῶ ἂν ἐργάζεται στὸ κατάστημά μας. Μὰ ποῦ λέτε τί δουλειά κάνει; ῥάφτης, κόφτης, ἢ ἄλλῳ εἶναι;... Ποιητὴς, εἶπατε; Ὁχι, δὲν ξέρω κανέναν τέτοιον ἐδῶ...

Ἰδοὺ ὡς πού φθάνουν τὰ ὄρια τῆς Δόξης. Τὸν Πῶλ Βαλερύ, γιὰ τὸν ὁποῖο ἀσχολεῖται σήμερα ὁ φιλολογικὸς τύπος τῶν δύο ἡμισφαιρίων, ἡ τηλεφωνήτρια τοῦ μεγάλου Παρισινοῦ μοδιστράδικο, τὸν ἀγνοοῦσε καὶ τὸν φαντάστηκε γιὰ ῥά τι ἢ κόφτη!...

Ἡ γυναίκες στὴ Γαλλία δὲν ἦσαν ποτὲ τυχερές, ἠθέλησαν νά διεκδικήσουν πολιτικά δικαιώματα. Κατὰ τὴ γαλλικὴ ἐπανάστασι, μὲ τὸν σκοπὸ νὰ εἶχαν ἰδρύσει διάφορες λέσχες, οἱ ὁποῖες ἔργον ἦσαν πανίσχυρες. Μὰ σιγά-σιγά ἡ δύναμις τους ἔπεσε, ὥς πού στὶς 9 τοῦ Ὀμυλῶδους ἐκλήθησαν δια νόμου, κατόπιν τοῦ ἐξῆς λόγου ἔβγαλε στὴ συνέλευση ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ποῦ Ἄμάρ:

«Οἱ γυναίκες μποροῦν νά ἔχουν πολιτικά δικαιώματα καὶ νά λαβαίνουν ἐνεργὸ μέρος στὴ διακυβέρνησι τῆς χώρας; Μποροῦν νά ψηφίζουν καὶ νά ἰδρύσουν πολιτικούς συνδέσμους; Ἡ Ἐπιτροπὴ Γενικῆς Ἀσφαλείας ἀπεκρίθη, σχετικὰ μ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ἀρνητικῇ ἀπόφασιν. Διὰ τοῦτο. Γιατί τὸ νά ψηφίζουν οἱ γυναίκες, καὶ νά ἔχουν πολιτικά δικαιώματα σημαίνει ὅτι θὰ λαβαίνουν μέρος ἀποφάσεις τοῦ Κράτους, θὰ διαφωτίζουν καὶ θὰ ὀδη-

γοῦν τὸ λαό. Μὰ οἱ γυναίκες εἶναι ἀνίκανες νά συλλάβουν ὑψηλὰς ἰδέας καὶ σοβαρὰς σκέψεις καὶ ὁ φυσικὸς ἐνθουσιασμός τους θὰ ἔκανε νά πάνε κατὰ διαβόλου τὰ συμφέροντα τῆς χώρας μὲ τὴν ἀταξία καὶ τὸ μπερδεμα πού θὰ προκαλοῦσε ἡ ζωηρότης τῶν παθῶν τους!»

Τί λέει σχετικῶς ὁ «Ἀγῶνας τῆς Γυναίκας»;

Πολλὰ Παρισινὰ βιβλιοπωλεῖα, κοσμικὰ ἐστιατόρια, αἰθούσες ἐκδόσεων, κλπ. ἔχουν στὴν ἐπιγραφή τους ὡς τίτλο, τὸν τίτλο κάποιου φιλολογικοῦ ἔργου πού ἐσημείωσε μεγάλη ἐπιτυχία. Ἔτσι ὑπάρχουν ἤδη στὸ Παρίσι κέντρα μὲ τοὺς τίτλους: «Ἡ Στενὴ Πύλη» ἀπὸ τὸ ὁμώνυμο μυθιστόρημα τοῦ Ἀντρέ Ζιντ. «Ὁ Φοῦρνος τῆς βασιλείας Πεντώκ» ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Ἀνατόλ Φράνς, τὸ «Ἀνοιχτὸ τὴ νύχτα» ἀπὸ τὸ ὁμώνυμο ἔργο τοῦ Πῶλ Μοράν κτλ.

Τελευταῖα δὲ ἀνοίξε στὴν Μονμάρτρη ἕνα καλλιτεχνικὸ καμπαρέ μὲ τὸν τίτλο «Νύχτες Πριγκίπων», παρμένον ἀπὸ τὸ περίφημο μυθιστόρημα τοῦ Ἰωσήφ Κεσσέλ. Μὰ στὸ κέντρο αὐτὸ συμβαίνει καὶ τὸ ἐξῆς ἀκόμα πρωτότυπο: Ὅλο τὸ προσωπικὸ του ἔχει πάρει τὰ ὀνόματα τῶν ἡρώων τοῦ μυθιστορήματος καὶ τὰ χρησιμοποιεῖ ὡς ψευδῶνμά του, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ τοὺς φωνάζουν οἱ πελάτες! Ἔτσι ὑπάρχουν μέσ' στὸ καμπαρέ αὐτὸ σερβιτόρες καὶ γκαρσόνια ὀνομαζόμενες: Ἐλενα Βέρα, κόμισσα Νταλιν, πρίγκηψ Βέρνιτς, πρίγκηψ Ἀτσελιάν, κτλ. ἀκριβῶς δηλαδὴ ὅπως ὀνομάζονται καὶ οἱ ἥρωες τοῦ Κεσσέλ στὶς «Νύχτες Πριγκίπων!»

Νὰ δόξαι μιὰ φορὰ!...

Ὁ Γκαίτε συνέθετε τὰ ἔργα του κάνοντας μαζινούς περιπάτους στὸ ὑπαιθρο.

Ὁ Πιστέλο, ὁ Ροσσίνι καὶ ὁ Μάρκ Τουαῖν ἔγραφαν στὸ κρεβάτι τους.

Ὁ Μέγεριμπερ καὶ ὁ πρό ἐξαετίας ἀποθανὼν μεγάλος γάλλος μυθιστοριογράφος Μαρσέλ Προυστ δὲ μποροῦσαν νά γράψουν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας παρά μὲ τὰ παρὰ-θύρα κλειστά καὶ μὲ τεχνιτὸ φῶς.

Ὁ Ἰψεν συνήθιζε ὅταν ἔγραφε νά τοποθετῇ μπροστά του διάφορα παιχνιδάκια, πού παρίσταναν ἀρχαῖους, γάτους, λαγούς, χωρὶς τὰ ὁποῖα δὲ μπορούσε νά ἐργασθῇ.

Γιὰ τὴ συνήθειες τῶν ἑλλήνων συγγραφέων ποιῶς θὰ μᾶς πληροφορήσῃ;

ΚΟΥΒΕΝΤΟΥΛΕΣ

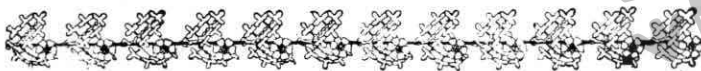
Τὸ μυλλιέτο

Ὁ κύριος Κ... περνώντας ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ φίλου του Γ. ἠθέλησε ν' ἀπειρευθῇ καὶ ἔγραψε μὲ κιμῶλια στὴν πόρτα του: «Γαῖδοι». Ὅταν μετὰ λίγες ὥρες τὸν συνήντησε ὁ Γ. τοῦ εἶπε:

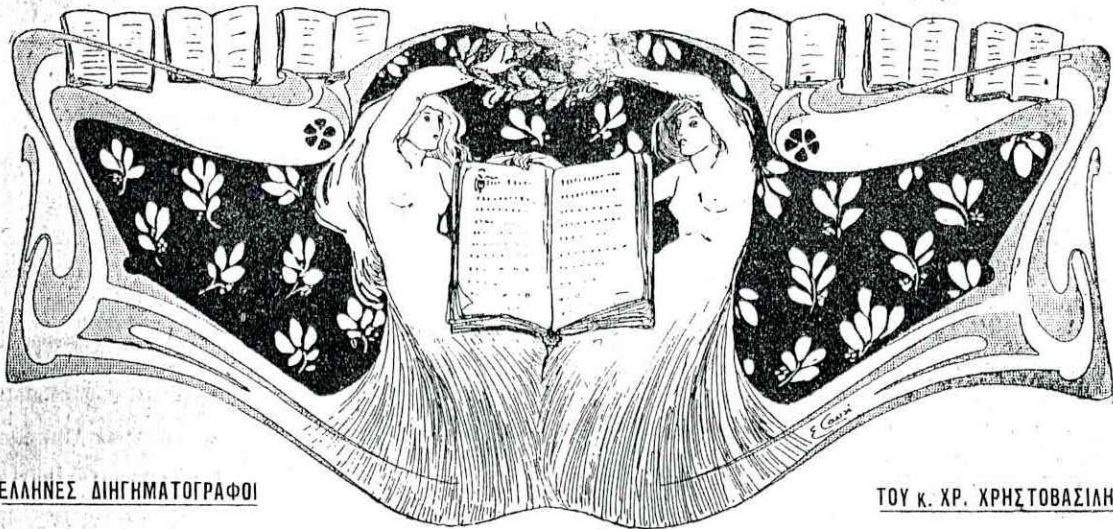
— Μὲ συγχωρεῖς, φίλε μου, πού δὲν ἤμουν στὸ σπίτι μου, ὅταν μ' ἐπισκέφθηκες.

— Καὶ ποῖος σοῦ τὸ εἶπε ὅτι σ' ἐπισκέφθηκε;

— Βοήθα τὸ μυλλιέτο σου στὴν πόρτα μου.

Χ. Χρηστοβασιλῆς

ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ

ΤΟΥ Κ. ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

..... Ο ΛΥΚΟΣ... ΠΙΣΤΙΚΟΣ!

«Ο πατέρας μου — άγιο το χόμα του! — κοντά στις άλλες φιλοδοξίες του, είχε και τη φιλοδοξία να ημερένην ένα λύκο, γιατί ποτέ είχε πει κάποιος, κι' αυτός πό σίστεψε, ότι άπεν ημερένην ο λύκος από μικρό κουτάβι, μπορεί να φυλάξει μόνος του ένα κοπάδι από χίλια κεράτλια πρόβατα, χωρίς να έχει ανάγκη ο τσέλιγας να θρέψη πενήντη σκυλιά, άκέραιο χωλοκόταδο, για τη φύλαξη του κοπαδιού του.

Και δέν ήταν μόνο ο λόγος της οικονομίας που έκανε τον πατέρα μου να επιθυμή ν' άποκτήσῃ έναν τέτοιον παράξενο γιδιοπροβατοφύλακα, γιατί δέν σχετίζονταν ποτέ με την οικονομία, αλλά ή γρήνη και ή δόξα, ότι θαχε ημερωμένο λύκο στο κοπάδι του και θα θεωρούσε τον έαυτο του υπερένδοξο κι' εύτυχημένο, τον θά μπορούσε ποτέ να κατορθώσει ν' άγοράσῃ ένα ημερωμένο λυκόπουλο.

Και τότε κρυφόν πόθο του να πεζιδιένη καμιά φορά κατά την Άρσασά, έβου θά ήυτοχεν, κατὰ τη γνώμη του, όχι μόνο άγρια λυοντόρα, αλλά κι' ήμερα και ν' άγοράσῃ ένα για να τόχη φύλακα του σπαιού μας τη νύχτα κι' άλωσοδεμένο την ήμερα. Γνώριζε όμως ότι αυτό δέν ήταν καθόλου εύκολο να γένη και μόνο ως εύσεβή πόθο ν' άνέφερε.

Κι' ήταν τόσο μεγάλος ο πόθος του ν' άποκτήσῃ ένα λυκόπουλο, ώστε διαλάλησε σ' όλα τα περίχωρα, ότι δποιος θά τόφερνε ένα νεογέννητο λυκόπουλο, θά λάβανε ως κέρσισμα, έξον από την άπειρη υποχρέωσή του, και μιὰ λίρα!

Η λίρα ήταν τότε μεγάλο πράγμα. Ύαήρχε και κινολοφοφύλακ και την έβλεπε ο κόσμος και την έβλεπε στο χέρι του, ενώ σήμερα δέν υπάρχει στο δικό μας τό ήμισφαίριο, γιατί έφινε μεσορυνά στην Άμερική, θρονιάσθηκε εκεί και δέν ένωσε να έσυνεργισῃ στον τόπο μας. Μπορούσε κανείς τότε ν' άγοράσῃ με μιὰ λίρα έναν έικοσι ως διακόσιες οκάδες άρσασοί και παραπάνω άξια.

Πέρασαν μήνες και δέν φανίζονταν κανένας να φέρῃ τοῦ πατέρα μου τὸ ποθητό λυκόπουλο. Ο πατέρας μου έκανε δεύτερο διαλάλημα, πάζοντας να δώσῃ δυό λίρες σ' όποιον θά τόφερνε τὸ λυκόπουλο.

«Η μέρα μου όμως, πούχε άλωσοδίου άντιθέτες ιδέες απ' τον πατέρα μου και δέν έπαιγίταλε σαν αυτόν, τόλεγε συχνά:

— Τ' είν' αυτό που κάνει; Άνθρωπο μου, για να σέ γελούν ο κόσμος; Είπε πιστευτό να γίνει ποτέ ο λύκος πιστός κι' ο σκύλος τυροκόμος; Είπε σαν να μιὰς πῆς, ότι θά χραισμεύουν οι άντίζηστοι οι Τούρκοι και θά απαγάγουν μ' έμιας στην εκκλησιά να προσκυνήσουν!

— Πού έξο'ς εσύ, καίμην γυναίκα! τῆς άπαντοίσε εκείνος σπρερόντια. Σεις ή γυναίκες έχετε πολλά μαλλιά και

λίγη γνώση...

Κι' εκείνη για να τον ήρωναυτή, τοῦ άπαντοίσε:

— Τώρα θά προσπαθήσω κι' εγώ να βρῶ έν άλωσοδίου να τό μεγαλώσω για να μου φυλάξῃ τις κόττες! Άλλάξεν, γλάτ'ς, τὸ πρόγραμμα τούτων τον καιρό...

— Δέ θά κάν'ς άσχημα... τῆς άπαντοίσε κι' εκείνος ήρωναυτά και κόθονταν ή κουβέντα.

Πέρασε κι' άλλος καιρός και τὸ λυκόπουλο δέν φανίζονταν άξια. Ο πατέρας μου έκανε τις δυό λίρες πρετι, ύστερα τις πρετι τις έκανε τέσσερες και τέλος τις τέσσερες πέντε.

Βούζαν τα περίχωρα με τις πέντε λίρες που προκήρυξε ο πατέρας μου για τὸ λυκόπουλο. Με πέντε λίρες άγόρασε κανείς ένα βρώδι ή ένα άλογο ή εικασίπντε γόδια, έζησε ένα χαμόγελο σπαιόνα... Πέντε λίρες ήταν μιὰ καλοτίμια προνοσία που την είχε κανείς και τη χαίρονταν μέσα στον κόρσο του, κι' όμως τὸ λυκόπουλο δέν φανίζονταν.

— Τούτων τον καιρό έγιναν άλοι οι κυνηγοί πρεσβετες στον πόπο μας και δέν τους κάνουν εντύπωση ή πέντε λίρες μου! Είλεγε διάστημα ο πατέρας μου.

Κι' όμως οι κυνηγοί του χωριού μας και των περιχωρών έρωγαν τα λόγια και τις σπηλιές για να βρούν καμιά λυκοφιλία με λυκόπουλα, αλλά στα χαμένα!

Ήσαν τόσο μεγάλη ή άπελπισία του κάθε κυνηγοῦ πόβλεπε να χάνῃ απ' τα χέρια του τις πέντε λίρες, πόταξε ο πατέρας μου, ώστε πείσθηκαν ότι ή λύκωνες γεννούν σ' άλλες χώρες και σ' άλλα βασίλεια κι' όχι στον τόπο μας.

Πέρασαν έτσι τρία τέσσερα χρόνια χωρίς ν' αυγάτῃ τις πέντε λίρες ο πατέρας μου, όχι γιατί φιλοσυνέκριναν, αλλά γιατί νερόπονταν από τον κόσμο που τον ρωτούσαν συχνά κι' ίσως ήρωναυτά:

— Δέν φάνηκε άξια, άσχημα. Εκείνο τὸ λυκόπουλο;

Κι' ο πατέρας μου, καμώνοντας ότι δέν έκανε την έρώτηση, δέν άπαντοίσε.

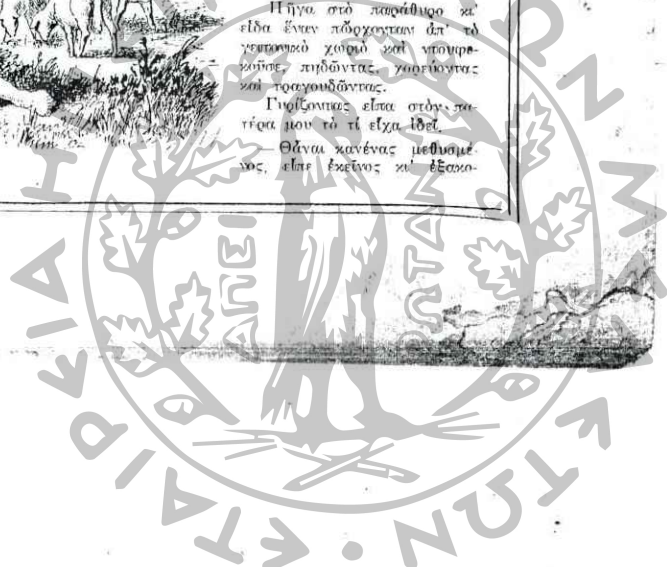
Μιά μέρα όμως τοῦ Γενναίου, εκεί που καθάμασταν στην κρεββάτα και προγευόμαστε, άκούσαμε προυρηαές από μακριά, δυό-δυό στην άράδα.

Πατάξῃ στο παρόνθον, μου είπε ο πατέρας μου κι' άγγάπησε τί είλε!

Ήγα στο παρόνθον κι' είδα έναν πόρχοντο απ' το γεωργικό χωριό και ντουρενίσῃ, πηδώντας, χαϊδεύοντας και τραγουδώντας.

Γνώριζαε είπα στον πατέρα μου τὸ τί είχα ιδεί.

Θάνα κανένας μεθυσμένος, είλε εκείνος κι' έκα-

λουθήσαμε το φαγί.

Δέν πέρασε όμως πολλή ώρα κι άκούσαμε στην αλή μας δυό ντουφεκιές στην άράδα και μιά γνώριμη φωνή. Άρπου να συνέρ-θουμε, είδαμε ν' ανεβαίνει τρεχάτος τη σκάλα ο Κώστας ο Βέλης, ένας από τους καλύτερους κινηγούς που τόπου μας, που ή μόνη του δουλειά κι ή μόνη του άσχολία ήταν το κινήγι. Γελούσε απ' το κε-φάλι ως τα ποδάρια κι έβγαλε άμέσως απ' τόν κόρφο του ένα κου-ταβάκι με κλεισμένα μάτια και το πρόσφερε στον πατέρα μου, λέ-γοντας :

—Νά το λικιόπουλο, άφεντικό, και δός μου τις πέντε λίρες! Άπόψε πέτυχα τη λύκαινα έλάνου που γεννούσε σε μιά σόγια σπηλιά του βουνού μας —το βιό του Διαβόλου—, της τράβηξα μιά ντουφε-κά και τήν άφησα στον τόπο. Διάλεξα το καλύτερο άρσενικό λικιό-πουλο και σκοτώσα τ' άλλα, πεντέξη, που γεννήθηκαν μαζί του, και σου τώφερα να πάρω πέντε λίρες!

Διάκοψε το φαγί ο πατέρας μου, έβγαλε το πουργί απ' την τσέπη του, τ' άνοιξε, πήρε από μέσα πέντε λίρες, τις έδωσε του κινηγού και πήρε το λικιόπουλο στά χέρια του, χαρούμενος σάν νάχε κερδί-σει άκέραιο θησαυρό.

Η μάνα μου έγινε φτωιά και λαύρα απ' τη στενωχόρμα της κι έπεε θυμωμένα στον πατέρα μου :

—Ήταν από τ' άγαφα κι' αυτό σήμερα, κύρ-νοικοκύρη! Λύ-κος να φυλάξη τ' αρβάτά μας! Άκούσε, ώρ έ νοικοκύρη! Ν' αλεί-ψης με πλόβριζο (1) τ' αμύτρα μου, αν δέν σου σίσις το κοπάδι αυτός ο διάβολος που καμωρώσεις αυτή τη σαγήνη στά χέρια σου, σάν ν' τόν είχες πρωτάγγονο!

—Ν' αλείψης το δικό μου μ' αυτό που λές, αν δέν σίσις δέκα λίκους αυτό το λικιόπουλο άρσο ήμερόφνη και μεγαλώσει καί γέ-νει σκυλί... της άπάντησε ο πα-τέρας μου, καμωρώνοντας τ' ά-πόχημά του.

—Στό τέλος θά ίδουμε τίνος πρόσωπο θ' αλείφτ'! του άντα-πάντησε κι' ή μάνα μου κι' έφυ-γε από την χορβάτα πυρ και μανία, κι' έτσι κόπρισε ή συζή-τησι.

—Γάλα γιά το λικιόπουλο! φώναξε ο πατέρας μου. Φέρετε κι' ένα μικρό χοιρί γιά να τού το ρέξουμε στο στόμα...

Έφεραν άμέσως γάλα και χοιρί κι' άρχισε να το θρέφει μό-νος του το λικιόπουλο, χαρούμε-νος. Ύστερα το πήρε και το πήγε στη σπάνη και τώδωκε του άρχι-πιστικού, με τη διαταγή να ξεχωρίσει έλπίηδες μιά γαλάκια γίδα γιά τη θρηφή του λικιόπουλου, και τόν παραγγείλε το λικιόπουλο και τ' α μάνα του.

Το λικιόπουλο άξάνει με την ώρα. Σε μιά βδομάδα άνοιξε τ' α μάτια του και περιπάτησε, σ' ένα μήνα ήταν κοιτάδι, σε δυό—τρεις μήνες ήταν κοπιόβας και σ' αυτούς τέσσερους ήταν σιωστό σκυλί μου-γκόνακο.

Κι' έπειδή ήταν γνωστή ή καταγωγή του, δέν τώλεγαν εμούρ-γους, όπως θάλεγαν κάθε άλλο σκυλί του χωματισμού του. Άλλά «Λίκος». Άμα άκουγε τ' όνομά του «Λίκος» ή «Λίκο», δταν τόν μαυλούσαν οι πιστικοί ή συχνότερα ο πατέρας μου, έτρεχε στο μαύ-ληρο σάν τ' άγρι.

Ο Λίκος κούσιζε όλα τ' α σκυλιά που κωπαθού μας, καθώς και τών κοπαδιών που βοσκούσαν κοντά στο δικό μας, κι' ο πατέρας μου κιάμιρωνε υπερβολικά γιά τ' απόχημά του και πείραζε συχνά τη μάνα μου, λέγοντας :

—Τι λές τώρα; Νά σου αλείψω τ' α μύτρα με πλόβριζο!

Κι' εκείνη, χωρίς να ύποχωρή καθόλου, γιατί κοντά σ' όλες τις αρετές ποίχε έπάνω της ως γυναίκα και νοικοκύρη, είχε και το γυ-νωκείο έλάττωμα, —το μόνο έλάττωμα που είχε— να μην ύποχωρή ποτέ, κι' δταν άκόμα είχε άδικο, του άπαντούσε :

—Πίσω έχει την ούρα τ' απ'δ', νοικοκύρη μ'! Άς παρώση λί-γος κιαρός άκόμα και γλέπουμε...

Πέρασε έτσι όλο το καλοκαίρι κι' ο χινόπρος και μητρε ο χα-μάνας, βαρύς με μεγάλες και συγγρατούμενες βροχές, με χιόνια, με βοριάδες και με παγωνιές. Μιά βραδιά, μεσάνυχτα περασμένα, πώπαλε το σκοτάδι άπανωθό στη γή σάν κόλασι και δέν έλιμπε στον ούρανό ούτε φεγγάρι, ούτε άστρί κανένα απ' τη βαρυσυννεφιά, ά-κούν οι πιστικοί να προντούν και να βρλιάζουν στο μαντρί τ' α γίδα και τ' α αρβάτα, σάν να τώκα-ζε λίκος και να πών θρηγιό οι κύπροι και τ' α κουνούνια και να κόβονται τ' α σκυλιά σ' αλν-

(1) Πηλός από βρίζα—άθροσπινη άκαθαρίστα, λεγομένη περιφραστικά γιά το κακίφρατο.

χτήματα.

Πιπιούντου άπάνω απ' τις κάπες τους οι πιστικοί, τρέχουν στο μαντρί, κρατώντας άλλος ντουφεκι, άλλος πιστόλι, άλλος τσεκούρι ή μαχαίρι κι' άλλος κλίσα και μπαίνουν στο μαντρί. Άκούστηκε εμπούμ κι' μιά ντουφεκά κι' ένα φοβερό ούρλιαχτό μαζί κι' άμέσως ήσυχασε το κοπάδι. Το σκοτάδι δέν άφανε να φανή το έργο της ντου-φεκάς.

—Άντεστε τώρα! ελτε ο άρχιπιστικός. Πάμε στην καλύβα μας και σάν φέξη, γλέπουμε τί φτιάκασαν!

Πρώτ-πρωτ, ο πρώτος πιστικός που μητρε στο μαντρί, βρήκε καμιά δεκαπενταριά γυδορόβατα φέφια, άλλα σπαρμένα στο λα-μό κι' άλλα σκουμένα στην κοιλιά και το λίκνο του πατέρα μου σκο-τωμένο! Έμειξε τις φωνές :

—Ούουουου! Ούουουου! Ούουουου! Τι κακό πάθαμεν από-ψε! Τι κακό πάθαμεν απόψε!

Έτρεξαν στο μαντρί κι' οι άλλοι πιστικοί. Βλέποντας τότε τ' α κατωθούματα του Λίκου, ο άρχιπιστικός έπεε φιλοσοφικά :

—Έ, ώρ παιδιά! Καθένας με το φυσικό του. Ούτ' ο λίκος πιστικός, ούτ' ο σκύλος τυροκόμος, λέει ή παροιμία. Σύντε τώρα ένας σ' άφεντιά να τού πάρη τ' α σχορήκα... Όρ έ, ο άπιστος ο Λύ-κος τί έκανε! Χάλασε μιά σπάνη γυδορόβατα! Ήθελε λίκος ο ά-φέντης μας στο κοπάδι του! Δέν του άρεγαν τ' α σκυλιά. Καλή να τού γένη τώρα!...

Ένας πιστικός απ' τους γυδορόβους άρχισε να κλάη σάν το μι-κρό παιδί τις λικιοφαγωμένες γίδες :

—Άχ, τί κακό που πάθαμεν, οι καϊμένοι! Τι κακό που πάθαμεν, οι καϊμένοι! Άχ, Νιάγροα μου! Άχ, Γαϊόσσα μου! Άχ, Κανούτα μου! Άχ, Μπάρα μου! Άχ, Φλώ-ρα μου! Άχ, Μπετόνια μου! Άχ, Κατωκαρότσα μου! Άχ, Γκαλανή μου! Όλες σας γεννημένες, τί μου πάθαμεν απόψε! Τι θά γένουν τ' α κατσίκια σας δορναμένενα τώρα;

Το ίδιο έκανε κι' ένας απ' τους αρβάτιόφδες :

—Άχ, Μπέλα μου! Άχ, Καλ-σά μου! Άχ, Κότσινή μου! Άχ, Λάγια μου! Όλες σας γεννημένες, τί μου πάθαμεν απόψε! Τι θά γέ-νουν τώρα τ' αρόνια σας, τ' α δο-ρναμένενα;

Άσπρατή τούρθε του πατέρα μου δταν πήγε ο πιστικός και δταν πήγε ο πιστικός και του έπεε το κακό ποίχε κάνει ο Λίκος του στη σπάνη. Κρέμασε το κεφάλι απ' τη λύπη του και άδωροσε. Κι' άγογγερα, δταν γύρισε σπίτι, ή μάνα μου του έπεε με χαρκακία :

—Πικανού μούτρα χρειάζεσαι τώρα ν' αλείφτουν με πλόβριζο, νοικοκύρη μου!...

Από τότε, ο πατέρας μου έκανε έξη μήνες να πατήση στο κο-πάδι του!

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΙ ΚΑΝΕΙ ΤΟ ΠΑΧΟΣ !..

Κάποιος κάτοικος του Ρόκλαντ των Ήνωμένων Πολιτειών, δυο-μαξόμενος Ουίλλιαμ Σινέλ, γνωστότερος, λόγω του πάχους του, με το παρατσούκλι «χοντρο—Ουίλλιαμ», είχε καταδικαστεί τελευταία σε πρόστιμο 100 δολαρίων, γιατί δυσάρησε κάποιον γειτόνιά του. Έπειδή όμως δυστροπούσε να καταβάλη το ποσόν αυτό, διετάχθη ή σύλληψή του και ή φυλάκισή του.

Άλλ' ο δικαστικός κλητήρας, ο οποίος άνέλαβε να εκτελέση το ένταλμα και να τόν μεταφέρει στη φυλακή, λογάρισε χωρίς τόν ξε-νοδόχο, ο οποίος επί του προκειμένου ήταν τόν... πάχος του «χοντρο—Ουίλλιαμ», που ζύγιζε 103 δακάδες και ήταν αδύνατον να περάση απ' την πόρτα της φυλακής.

Τού κάκου ο κλητήρας κι' ο δεσμοφύλακας κατέβαλαν άπεγνω-σμένες προσπάθειες γιά να τόν μπάσουν μέσα. Ή διατάξεις του «χοντρο—Ουίλλιαμ» ήταν τόσο ευρείες, ώστε ή πόρτα δέν τόν χω-ρούσε!

Στό τέλος οι δυό υπάλληλοι, μη μπορώντας να κάνουν τίποτε άλ-λο, άνέφεραν τόν προνοηθέν έσ-τό γεγονός στην προϊσταμένη τους άρχή, ή οποία, μη βρίσκον-τας άλλη λύσι, διάταξε να φυ-λακιστή ο «χοντρο—Ουίλλιαμ» σε κάποιο ξεχωριστό κούτα στις φυ-λακές και να έκτιση εκεί την ποιή του!..

ΣΤΟ ΜΕΤΑΠΡΟΣΕΧΕΣ ΦΥΛΛΟ

ΤΟ «ΤΑΜΑ ΤΗΣ ΑΝΘΟΥΛΑΣ»

Ρωμάτζο του κ. ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ ΑΝΑΦΟΙΩΤΗ, βγαλ-μένο απ' τη ζωή των βλάμηδων, των άντάρηδων και των άλανιάρηδων του παληού, καλού καιρού.

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

Ο ΛΥΚΟΣ... ΠΙΣΤΙΚΟΣ!

«Ο πατέρας μου—άγιο τὸ χῶμα του— κοντὰ στὲς πολλὲς ἄλλες φιλοδοξίες πού εἶχε, εἶχε καὶ τὴ φιλοδοξία νὰ ἡμερέψη ἓναν λύκο, γιατί τοῦ εἶχε εἰπῇ κάποιος, κι' αὐτὸς τὸ πῆρεψε, ὅτι, ὅταν ἡμερέψη ὁ λύκος, ἀπὸ μικρὸ κουτάβι, μπορεῖ νὰ φυλάξῃ μόνος του ἓνα κοπάδι ἀπὸ χίλια κεφάλια πρόβατα, χωρὶς νά' χῃ ἀνάγκη ὁ τσιέλιγκας νὰ θρέφῃ πεντέξη σκυλιά, ἀκέραιο σκυλοκόπαδο, γιὰ τὴ φύλαξη τοῦ κοπαδιοῦ του. Καὶ δὲν ἦταν μόνον ὁ λόγος τῆς οἰκονομίας, πῶκανε τὸν πατέρα μου νὰ ἐπιθυμῇ ν' ἀποκτήσῃ ἓναν τέτοιον παράξενον γιδοπροβιτοφύλακα, γιατί δὲν σχετίζονταν ποτὲ μὲ τὴν οἰκονομία, ἀλλ' ἡ φήμη κι' ἡ δόξα ὅτι θά' χῃ ἡμερωμένον λύκο στὸ κοπάδι του. Καὶ θὰ θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸν του ὑπερένδοξον καὶ εὐτυχισμένον, ἂν θὰ μπορούσε ποτὲ νὰ κατορθώσῃ ν' ἀγοράσῃ ἓνα ἡμερωμένο λεονταρόπουλο, καὶ τό' χῃ κρυφὸν πόθο νὰ ταξιδέψῃ καμμιὰ φορὰ κατὰ τὴν Ἀραπιά, ὅπου θὰ ὑπῆρχαν, κατὰ τὴ γνώμη του, ὄχι μόνον ἄγρια λιοντάρια, ἀλλὰ κι' ἡμερα, καὶ ν' ἀγοράσῃ ἓνα γιὰ νὰ τό' χῃ φύλακα τοῦ σπιτιοῦ μας τὴ νύχτα, κι' ἀλυσσώμενο τὴν ἡμέρα. Γνώριζε ὅμως ὅτι αὐτὸ δὲν ἦταν καθόλου εὐκόλο νὰ γίνῃ, καὶ μόνον ὡς εὐσεβῇ πόθον τ' ἀνάφερνε. Κι' ἦταν τόσο μεγάλος ὁ πόθος του ν' ἀποκτήσῃ ἓνα λυκόπουλο, ὥστε διαλάλησε σ' ὅλα τὰ περὶχωρα, ὅτι ὅποιος θὰ τῷ φεργε ἓνα νιογέννητο λυκόπουλο, θὰ λάβαινε ὡς κέρασμα, ἔξδν ἀπὸ τὴν ἀπειρὴ ὑποχρεωσὴ του, καὶ μιὰ λίρα!

Ἡ λίρα τότε ἦταν πολὺ μεγάλο πράγμα. Ὑπῆρχε καὶ κυκλοφοροῦσε καὶ τὴν βλέπε ο κόσμος καὶ τὴν ἐπιανε στὸ χέρι του, ἐνῶ σήμερὰ δὲν ὑπάρχει στὸ δικό μας τὸ Ἡμισφαίριο, γιατί ἔφυγε μακριά, στὴν Ἀμερική, θρονιάσθηκε ἐκεῖ καὶ δὲν ἀγνοεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ στὸν τόπο μας! Μποροῦσε κανεὶς τότε ν' ἀγοράσῃ μὲ μιὰ λίρα ἑκατὸν

εἴκοσι ὡς διακόσιες ὀκάδες ἀραποσίτι καὶ παραπάνω ἀκόμα.

Πέρασαν μῆνες καὶ δὲν φανίζονταν κανεὶς νὰ φέρῃ τοῦ πατέρα μου τὸ ποθητὸ λυκόπουλο. Ὁ πατέρας μου ἔκανε δεῦτερο διαλάλημα, τάζοντας νὰ δώσῃ δυὸ λίρες σ' ὅποιον θὰ τῷ φεργε τὸ λυκόπουλο. Ἡ μάννα μου ὅμως, πού' χῃ ὀλωσδιόλου ἀντίθετες ἰδέες ἀπὸ τὸν πατέρα μου καὶ δὲν ἐποιητικίε σὰν αὐτόν, τῷ λεγε συχνά:

—Τ' εἶν' αὐτὰ πού κάνεις, ἄντρα μου; Γιὰ νὰ σὲ γελοῦν ὁ κόσμος; Εἶναι πιστευτὸ νὰ γένῃ ποτὲ ὁ λύκος πιστικός κι' ὁ σκύλος τυροκόμος; Εἶναι σὰν νὰ μᾶς πῇς ὅτι θὰ χριστιανέψουν οἱ ἀντίχριστοι οἱ Τοῦρκοι καὶ θὰ πηγαίνουν μ' ἐμᾶς στὴν ἐκκλησιά νὰ προσκυνήσουν!

—Ποῦ ξέρο'ς ἐσύ, καημένη γυναῖκα, τῆς ἀπαντοῦσε ἐκεῖνος στερεότυπα. Σεῖς οἱ γυναῖκες ἔχετε πολλὰ μαλλιά καὶ λίγη γνώση...

Κι' ἐκείνη γιὰ νὰ τὸν εἰρωνευτῇ τοῦ ἀνταπαντοῦσε:

—Τώρα, θὰ προσπαθῶ καὶ ἐγὼ νὰ βρῶ ἓν ἀλεπόπουλο νὰ τὸ μεγαλώσω γιὰ νὰ μοῦ φυλάῃ τὲς κότες! Ἀλλάξαν γλέπ'ς, τὰ πράγματα τοῦτον τὸν καιρό...

—Δὲν θὰ κάν'ς, ἄσκημα... Τῆς ἀπαντοῦσε κι' ἐκεῖνος εἰρωνικά καὶ κόβονταν ἡ κουβέντα.

Πέρασε κι' ἄλλος καιρὸς καὶ τὸ λυκόπουλο δὲν φαίνονταν ἀκόμα.

Ὁ πατέρας μου ἔκανε τὲς δύο λίρες τρεῖς, ὕστερα τὲς τρεῖς τὲς ἔκανε τέσσερες καὶ τέλος, τὲς τέσσερες πέντε.

Βοῦνξαν τὰ περὶχωρα μὲ τὲς πέντε λίρες πού προκήρυξε ὁ πατέρας μου γιὰ τὸ λυκόπουλο! Μὲ πέντε λίρες ἀγόραζε κανεὶς ἓνα βόιδι ἢ ἓν ἄλογο ἢ εἰκοσιπέντε γίδια, ἔχτιζε ἓνα χαμόγειο σπιτάκι...

Πέντε λίρες ἦταν μιὰ καλούτσικη περιουσία, πού τὴν εἶχε κανεὶς καὶ τὴν χαίρονταν μέσα στὸν κόρφο του, κι' ὅμως τὸ λυκόπουλο δὲν φαίνονταν!

—Τοῦτον τὸν καιρὸν ἔγιναν ὅλοι οἱ κυνηγοὶ τραπέζιτες στὸν τόπο μας καὶ δὲν τοὺς κάνουν ἐντύπωση οἱ πέντε λίρες μου! ἔλεγε δύσθυμα ὁ πατέρας μου.

Κι' ὅμως οἱ κυνηγοὶ τοῦ χωριοῦ μας καὶ τῶν περιχώρων ἔτρωγαν τὰ λόγια καὶ τὲς σπηλιές, γιὰ νὰ βροῦν καμμιὰ λυκοφωλιά μὲ λυκόπουλα, ἀλλὰ στὰ χαμένα! Ἦταν τόσο μεγάλη ἡ ἀπελπισία τοῦ κάθε κυνηγοῦ, πῶβλε, νὰ χῆνι ἀπὸ τὰ χέρια του τὲς πέντε λίρες πῶταξε ὁ πατέρας μου, ὥστε πίστεψαν ὅτι οἱ λύκαινες γεννοῦν σ' ἄλλες χώρες καὶ σ' ἄλλα βασίλεια κι' ἔχι στὸν τόπο μας.

Πέρασαν ἔτσι τρία—τέσσερα χρόνια, χωρὶς ν' αὐγατῇ τὲς πέντε λίρες ὁ πατέρας μου, ὅχι γιατί φιλαργυρεῖονταν, ἀλλὰ γιατί ντρέπονταν ἀπ' τὸν κόσμον, πού τὸν φωτοῦσαν συχνά, κι' ἴσως εἰρωνικά:

—Δὲν φάνηκε ἀκόμα, ἀρχοντα, ἐκεῖνο τὸ λυκόπουλο;

Κι' ὁ πατέρας μου, καμώνοντας ὅτι δὲν ἤκουε τὴν ἐρώτησιν, δὲν ἀπαντοῦσε.

Μιά μέρα ὅμως τοῦ Γεναριοῦ, ἐκεῖ πού καθόμασταν στὴν κρεββάτα καὶ προγεύμασταν, ἀκούσαμε νιουφεκὲς ἀπὸ μακριά, δύο—δύο στὴν ἀράδα.

—Πιτάξου στὸ παράθυρο μου εἶπε ὁ πατέρας μου, κι' ἀγνάτῃς τ' εἶναι.

Πῆγα στὸ παράθυρο καὶ εἶδα ἕναν πύρχονταν ἀπὸ τὸ παρακείμενο χωριὸ καὶ νιουφεκοῦσε, πηδῶντας, χορεύοντας καὶ τραγουδῶντας.

Γυρίζοντας εἶπα στὸν πατέρα μου τὸ τί εἶχα ἰδεῖ.

—Θά' ναι κανένας μεθυσμένος... Εἶπε ἐκεῖνος κι' ἐξακολουθήσαμε τὸ φαγί.

Δὲν πέρασε ὅμως πολλὴ ὥρα κι' ἀκούσαμε στὴν αὐλή μας δύο νιουφεκιές στὴν ἀράδα καὶ γνώριμη φωνὴ κι' ὥσπου νὰ συνέρθωμε, εἶδαμε ν' ἀνεβαίνει τρεχάτος τὴ σκάλα ὁ Κώστας ὁ Βέλης, ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους κυνηγοὺς τοῦ τόπου μας, πού ἡ μόνη του δουλειὰ κ' ἡ μόνη του ἀσχολία ἦταν τὸ κυνήγι. Γελοῦσε ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ ποδάρια, κι' ἔβγαλε ἀμέσως ἀπὸ τὸν κόρφο του ἕνα κουταβάκι μὲ κλεισμένα μύτια καὶ τὸ πρόσφερε στὸν πατέρα μου, λέγοντας:

—Νὰ τὸ λυκόπουλο, ἀφεντικό, καὶ δὲς μου τὲς πέντε λίρες! Ἀπόψε πέτυχα τὴ λύκαινα ἐπάνω πού γεννοῦσε, μὲς σὲ μιὰ σά-

για, σπηλιά τοῦ βουνοῦ μας—τὸ βιὸ τοῦ Διαδίου—τῆς τραβήξα μιὰ νιουφεκιὰ καὶ τὴν ἄφησα στὸν τόπο. Διάλεξα τὸ καλύτερο ἀρσενικὸ λυκόπουλο καὶ σκότωσα τ' ἄλλα πεντέξη πού γεννήθηκαν μαζί του καὶ σοῦ τό' φερα νὰ πάρω πέντε λίρες!

Διάκοιμε τὸ φαγὶ ὁ πατέρας μου, ἔβγαλε τὸ πουργι ἀπὸ τὴ τζέπη του, τ' ἀνοίξε, πῆρε τὸ λυκόπουλο στὰ χέρια του, χαρούμενος σὰν νὰ' χε κερδίσει θησαυρὸν ἀκέρειον.

Ἡ μάνα μου ἔγινε φωτιά καὶ λαβρα ἀπὸ τὴ σιναχώρια της κι' εἶπε θυμωτικά στὸν πατέρα μου:

Ἦταν ἀπὸ τ' ἄγραφα κι' αὐτὸ σήμερα, κύρ—νοικοκύρη! Λύκος νὰ φυλάξῃ τὰ πρόβατα! Ἀκουσε, ὦρὲ νοικοκύρη: Ν' ἀλείψης μὲ κλ(β)ρίζο (!) τὰ μούτρα μου, ἂν δὲν σοῦ σκίση τὸ κοπάδι σου αὐτὸς ὁ Διαδίας πού καμαρώνεις αὐτὴ τὴ στιγμή στὰ χέρια σου, σὰν νὰ τὸν εἶχες πρωτάγγονο.

—Ν' ἀλείψης τὸ δικό μου μ' αὐτὸ πού λές, ἂν δὲν σκίση δέκα λύκους αὐτὸ τὸ λυκόπουλο, ἀφοῦ ἡμερέψῃ καὶ μεγαλώσῃ καὶ γένῃ σκυλί. Τῆς ἀπάντησε ὁ πατέρας μου καμαρώνοντας τ' ἀπόχημά του.

—Στὸ τέλος θὰ ἰδοῦμε τίνος πρόσωπο θὰ ἀλειφτῇ.

Τοῦ ἀνταπάντησε κι' ἡ μάνα μου κι' ἔφυγε ἀπὸ τὴν κρεββάτα πῦρ καὶ μανία, κι' ἔτσι κόπηκε ἡ συζήτηση.

—Γάλα γιὰ τὸ λυκόπουλο! (Φώναξε ὁ πατέρας μου). Φέρετε κι' ἕνα μικρὸ χωνὶ γιὰ νὰ τοῦ τὸ ρίξωμε στὸ στόμα.

Ἐφεραν ἀμέσως γάλα καὶ τὸ χωνὶ κι' ἄρχισε νὰ τὸ θρέφῃ μόνος του τὸ λυκόπουλο χαρούμενος, κι' ὕστερα τὸ πῆρε καὶ τὸ πῆγε στὴν στάνη καὶ τὸ ἔδωκε τοῦ ἀρχιπιστικοῦ, μὲ τὴ διαταγὴ νὰ ξεχωρίσῃ ἐπιταυτοῦ μιὰ γαλάρα γίδα γιὰ τὴ θροφή τοῦ λυκόπουλου, καὶ τὸν παράγγειλε τὸ λυκόπουλο καὶ τὰ μάτια του!

Τὸ λυκοκούταβο αὐξαίνει μὲ τὴν ὥρα. Σὲ μιὰ βδομάδα ἀνοίξε τὰ μάτια του καὶ περπάτησε, σ' ἕνα μῆνα ἦταν κουτάβι, σὲ δύο τρεῖς μῆνες ἦταν κούταβος καὶ στὲς τέσσερες ἦταν σωστὸ σκυλί μουργκοκόκκινο. Κι' ἐπειδὴ ἦταν γνωστὴ ἡ καταγωγή του,

1. Πηλὸς ἀπὸ βοίξα—ἀνδρώπινη κοροϊὰ, λεγομένη αἰνιγματωειδῆς, γιὰ τὰ κακίματά, (Σημ. Χ. Χρ.)

δὲν τὸ ἄγαν «Μούργκα», ὅπως θά' λεγαν
κάθε ἄλλο σκυλί τοῦ χρωματισμοῦ του, ἀλ-
λὰ «Λύκο».

Ἄμα ἄκουε τ' ὄνομά του «Λύκο» «Κό,
Λύκο», ὅταν τὸν μαυλοῦσαν οἱ πιστικοί, ἢ
συχνότερα ὁ πατέρας μου, ἔτρεχε στὸ μαύ-
λημα σὰν τ' ἀγέρι.

Ὁ Λύκος νικοῦσε ὅλα τὰ σκυλιά τοῦ
κοπαδιοῦ μας, καθὼς καὶ τὰ σκυλιά τῶν
κοπαδιῶν ποὺ βοσκοῦσαν κοντὰ στὸ δικό
μας κι' ὁ πατέρας μου καμάρωνε ὑπερβολι-
κὰ γιὰ τ' ἀπόχημά του, καὶ παίραζε συχνὰ
τὴ μάνα μου, λέγοντας:

—Τὶ λὲς τώρα; Νὰ σοῦ ἀλείψω τὰ μου-
τρα μὲ πλόβριζο;

Κι' ἐκείνη, χωρὶς νὰ ὑποχωρῇ καθό-
λου, (γιατὶ κοντὰ σ' ὅλες τὲς ἀρετὲς πού' γε
ἀπάνω της, ὡς γυναῖκα καὶ νοικοκυρά, εἶ-
χε καὶ τὸ γυναικεῖο ἐλάττωμα, τὸ μόνο
ἐλάττωμα, πού' γε ὡς ἄνθρωπος νὰ μὴν
ὑποχωρῇ ποτέ, κι' ὅταν ἀκόμα εἶχε ἀδικο),
τοῦ ἀπαντοῦσε:

—Πίσω ἔχει τὴν οὐρὰ τ' ἀπίδ', νοι-
κοκύρη μου! Ἄς περάσῃ λίγος καιρὸς ἀκό-
μα καὶ γλέπουμε...

Πέρασε ἔτσι ὅλο τὸ καλοκαίρι κι' ὁ χι-
νόπορος, καὶ μπῆκε ὁ χειμώνας, χειμώνας
βαρὺς μὲ μεγάλες καὶ συγκροτούμενες βρο-
χές, μὲ χιόνια, μὲ βοριάδες καὶ μὲ παγωνιές...

Μιά βραδυά, μεσάνυχτα περασμένα, πλό-
πλεε τὸ σκοτάδι ἀπανωθὸ στὴ Γῆ, σὰν
Κόλαση, καὶ δὲν ἔλαμπε στὸν οὐρανὸ οὔτε
φειγγάρη, οὔτ' ἀστέρι κανένα ἀπὸ τὴ βαρυ-
συννεφιά, ἀκοῦν οἱ πιστικοὶ νὰ προνοτοῦν καὶ
νὰ βηλιάζουν στὸ μαντρί τὰ γίδια καὶ τὰ
πρόβατα, σὰν νὰ τὰ σκίζε λύκος, καὶ νὰ
πάν ὁργιὸ οἱ κύπριοι καὶ τὰ κουνδούνια καὶ
νὰ κόβονται τὰ σκυλιά στ' ἀλυχτήματα.
Πετιοῦνται ἀπάνω ἀπὸ τὲς κάλπες τους,
τρέχουν στὸ μαντρί, κρατῶντας ἄλλος ντου-
φέκι, ἄλλος πιστόλι, ἄλλος τσεκούρι ἢ μα-
χαίρι κι' ἄλλος κλίτσα, καὶ μπαίνουν στὸ
μαντρί. Ἀκούστηκε «μπούμμι!» μιά ντου-
φεκιά κι' ἕνα φοβερὸ οὐρλητὸ μαζί κι' ἀμέ-
σως ἠσύχασε τὸ κοπάδι. Τὸ σκοτάδι δὲν
ἄφησε νὰ φανῇ τὸ ἔργο τῆς ντουφεκιᾶς.

—Ἄστε τώρα! (εἶπε ὁ ἀρχιεπιστικός).
Πάμε στὴν καλύβα μας καὶ σὰν φέξῃ, γλέ-
πομε τὶ φκιάκαμαν!

Πρῶτ' — πρῶτ' ὁ πρῶτος πιστικὸς ποῦ

μπῆκε στὸ μαντρί, βόηξε καμμιά δεκαπεν-
ταριά γιδοπρόβατα ψόφια, ἀλλὰ σφαγμένα
στὸ λαιμὸ κι' ἄλλα σκισμένα στὴν κοιλιά,
καὶ τὸν Λύκο τοῦ πατέρα μου σκοτωμένον!
Ἐμπήξε τὲς φωνές:

Οὐουουουου! οὐουουουου! οὐουουουου!
Τὶ κακὸ πάθαμαν ἀπόψε! Τὶ κακὸ πάθα-
μαν ἀπόψε!

Κι' ἔτρεξαν στὸ μαντρί κι' οἱ ἄλλοι πι-
στικοί. Βλέποντας τότε τὰ κατὰ δώματα τοῦ
Λύκου, ὁ ἀρχιεπιστικός εἶπε φιλοσοφικά:

—Ἐ! ὦρὲ παιδιά! Καθένας μὲ τὸ φυ-
σικό του... «Οὐτ' ὁ λύκος ἐπιστικός,
οὐτ' ὁ σκύλος τυροκόμος!», λε-
γεῖ ἡ παροιμία... Σύρτε τώρα ἕνας σας στ'
ἀφεντικὸ νὰ τοῦ πάρῃ τὰ σχαρίκια... Ὁρῆ,
ὁ ἀτιμὸς ὁ Λύκος, τ' ἔκανε! Χάλασε μιὰ
στάλη γιδοπρόβατα!... Ἦθελε λύκο ὁ ἀφε-
τικός μας στὸ κοπάδι του!... Δὲν τοῦ ὄρε-
γαν τὰ σκυλιά! Καλὰ νὰ τοῦ γένῃ τώρα!

Ἐνας πιστικὸς ἀπὸ τοὺς γιδοφάγους ἀρ-
χισε νὰ κλαίῃ σὰν μικρὸ παιδί, τὲς λυκοφα-
γωμένες γίδες:

—Ἀχ! τὶ κακὸ ποῦ πάθαμαν, οἱ καημέ-
νοι! Τὶ κακὸ ποῦ πάθαμαν οἱ καημένοι! Ἀχ,
Νιάγκρα μου! Ἀχ, Γκίσσα μου! Ἀχ, Κα-
νούτσια! Ἀχ, Μπαρίτσα μου! Ἀχ, Φλώρα μου!
Ἀχ, Μπετσένια, μου! Ἀχ, Καπνόμεπαριζά
μου! Ἀχ, Γκαλπινὴ μου! Ὅλες σας γεννημέ-
νες τὶ μοῦ πάθαταν ἀπόψε! Τὶ θὰ γένουν τὰ
κατοίκια σας ὁρανεμένα τώρα;

Τὸ ἴδιο ἔκανε κι' ἕνας ἀπὸ τοὺς προ-
βατόφραδες:

—Ἀχ, Μπέλα μου! Ἀχ, Κάλεσιά μου!
Ἀχ, Κότσινη μου! Ἀχ, Λάγια μου! Ὅλες
σας γεννημένες! Τὶ μοῦ πάθαταν ἀπόψε!
Τὶ θὰ γένουν τώρα τ' ἀρνάκια σας τὰ ὁρ-
φανεμένα;

Ἀστραπὴ τοῦ ὄρε τοῦ πατέρα μου, ὅταν
πῆγε ὁ πιστικὸς καὶ τοῦ εἶπε τὸ κακὸ πού'
χε κάνει ὁ Λύκος τοῦ στὴ στάνη! Κρέμασε
τὸ κεφάλι, ἀπὸ τὴ λύπη του καὶ δάκρυσε,
ἐνῶ ἡ μάνα μου τὸ ἔλεγε μὲ χαιροκακία:

—Ποιανὸν μούτρα χρειάζεται τώρα ν'
ἀλειφτοῦν μὲ πλόβριζο, νοικοκύρη μου;
Ἀπὸ τότε ὁ πατέρας μου ἔκανε ἔξη μῆ-
νες νὰ πατήσῃ στὸ κοπάδι του!

[Περιοδ. «Ἑσπερος» 1922, τευχ. 7, σ. 38—40,
περ. «Βίγλα» Α' 1923, φ. 1, σ. 6—8, ἡμερολ.
«Ἀντικὸν Μουσείον» Α' 1927 σ. 21—26.]

Ο Π Τ Α Σ Ι Α

Μέσ' τὸν καθρέφτη σὲ θεωρῶ τῆς κρουσταλλένιας βρύσης
στῶν ἀστεριῶν τὸ λάμπισμα, στοῦ κρίνου τὴν ἀσπράδα
Στ' ἀφρόδροσο τοῦ ποταμοῦ, στὶς ροδονιὲς τῆς δύσης
στὶς βάρκες τοῦ γιालοῦ ποῦ γλαιοῦν, σὰν κύκνοι ἀράδα-ἀράδα.

Κι' ἂν εἶσαι τάχα ἀνάμνηση παλαιοῦ χαμένου κόσμου,
σάρκα δὲ θέλω νὰ ντυθῇς καὶ νὰ φανῇς μπροστά μου :
Κάλλιο σὰν ἀχνοφάντασμα καὶ σὰν ἀνάσα дуόσμου
πέρνα κι' εὐώδιαζε κρυφὰ τὸν αἶθρον ἔρωτά μου.

Καὶ ξαῖρε το ! καμμιὰ ὁμορφιά νὰ μετρηθῇ δὲ στέκει
μ' αὐτὰ ποῦ ὁ νοῦς μας ἐπλασε ταξι-δευτῆς, ἀντάρτης.
Κι' ἀλήθεια· τί ἄλλο εἶν' ἡ ζωὴ, παρὰ ὄνειρο ποῦ πλέκει
ὁ Ἀπρίλης μ' ἓνα δειλινὸ μὲ μιὰν αὐγὴ τοῦ ὁ Μάρτης;

N. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ—ΔΑΥΡΑΣ

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΙ' ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΔΕΣ

(Σελίδες ἀπὸ τὴν παιδική μου ζωὴ)

Δὲν μπορῶ νὰ ξέρω σὰν τί νὰ αἰστάνωνται καὶ σὰν τί νὰ σκέφτωνται τ' ἄλλα παιδιὰ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἐγώ, ἀφόντας ἄρχισα νὰ αἰστάνομουν ὅτι ζοῦσα, εἴμουν κυριευμένος ἀπὸ μεγαλομανία, ἐλάττωμα, ποῦ διατηρῶ ἀκόμα τὰ ἴχνη του.

Ἐπιθυμοῦσα νὰ γένω ψηλότερος ἀπ' ὅλον τὸν ἄλλο κόσμον, ψηλότερος ἀπὸ τὴν κορυφὴ τῆς στέγης τοῦ σπιτιοῦ μου, ποῦ εἶταν τὸ ψηλότερο σπίτι τοῦ χωριοῦ μου, κι' ἔτσι νὰ μπορῶ νὰ πιάνω τὸν ἕναν καὶ τὸν ἄλλον ἀπὸ τὸ λαιμό, ἢ ἀπὸ τὴν μέση καὶ νὰ τὸν πετάω πέρα, σὰν βήσαλο. Καὶ δὲν τὸ ἐπιθυμοῦσα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πίστευα, κι' ὅσο προώδεα στὲς ἡμέρες, στὲς ἐβδομάδες καὶ στοὺς μῆνες, κι' ἐμπαινα ἀπὸ τὰ τρία χρόνια στὰ τέσσερα, τόσο μεγάλωνε κι' ἡ μεγαλομανία μου!

Ὅταν ἄρχισα νὰ μπαίνω στὰ τέσσερα χρόνια μου, καὶ τὸ εἶχα μάθει γιατί μοῦ τὸ ἀνάγγειλε ἡ μάνα μου χαρούμενη καὶ μοῦ εὐχήθηκε νὰ γένω ἐκατόχρονος, τὴν ἡμέρα τ' Ἀι Λιῶς ⁽¹⁾, δὲν μοῦ ἄρεζε πλεῖα νὰ ψηλώσω ὥς τὴν στέγη τοῦ σπιτιοῦ μου, ἀλλ' ὥς τὲς κορυφὰς τῶν αἰωνόβιων δέντρων τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ χωριοῦ μου! Ἐ! τότε πλεῖα τί θὰ γέγονταν! Ἀλλὰ προχωρῶντας πάλαι στὲς ἡμέρες στὲς

(1) 20 Ἀλωναριοῦ.

ἐδὼς
ψηλ
νὰ
τοῦ
καὶ
μάτ
ὅτι
καὶ
φαν
μιὰ
μπο
μόλ
ἀκ
τας
ἐκε
πίο
ἐγ
κι
κα

πα

πο

κο

δε

μο

κρ

τό

το

κι

τό

ἡ

ἐ

μ

τ

έβδομάδες και στους μήνες, δέν ικανοποιούνται, ούτε κι' απ' τες ψηλές κορφές των ψηλών δέντρων της Εκκλησιάς μου, άλλ' ήθελα νά γένω ψηλός ως τὰ κορφοβούνια, που στέκονταν μακριά δλόγυρα του χωριού μου, σάν υπέρψηλοι στύλοι, που βαστούσαν τὰ οὐράνια και τὰ νόμιζα ότι τότε πλειά θα μπορούσα νά βλέπω τόν Θεό με τὰ μάτια μου και νά κουδεντιάζω μαζή του, γιατί μῶλεγε ή μάννα μου ότι ο Θεός κάθονταν ψηλά στα οὐράνια μέσα σε χρυσά παλάτια.... και τέλος-τέλος νά φτάσω ως τὰ σύννεφα, γιατί δέν μπορούσα νά φαντασθῶ άλλο ψηλότερο από τὰ σύννεφα, που τ' αγνάντευα καμμιὰ φορά νά στέκουν ψηλότερα κι' από τὰ κορφοβούνια, κι' έτσι νά μπορώ νά περιφέρωμαι καθάλλα άπάνω στα σύννεφα !....

Κι' όταν ύστερα από χρόνια μεγάλωσα κ' εξαίνα άντρας, και θυμόμουν εκείνα τὰ παιδικά μου όνειροπολήματα, γελοῦσα και γελάω ακόμα και σήμερα στην σεβαστή ήλικία, που βρίσκομαι πλησιάζοντας τὰ έβδομηντα χρόνια, αλλά και λυποῦμαι γιατί δέν είμαι ακόμα εκείνο τὸ παιδί των τριών τεσσάρων χρονών εκείνου του χωριού, που πίστευε ότι θα ψήλωνε ως τὰ σύννεφα.

Συνέπεια εκείνης μου της μεγαλομανίας ήταν κι' ο μεγάλος μου έγωϊσμός, πουχε μὲν αναπτυχθῇ μέσα μου, αλλά μου τὸν υπέθαλπε κι' ή μάννα μου όσο μπορούσε, μή γνωρίζοντας τὸ κακό, που μῶκανε ή καυμένη.

Δέν θα εἰπῶ τίποτε τὸ παράξενο, αν εἰπῶ ότι ο Έγωϊσμός είναι παιδί της Μεγαλομανίας.....

Εἴχαμε στο σπίτι μας ένα αἰλογο, τὸν Κόκκίνο του πάππου μου, που τὸ υπεραγαπούσα, γιατί ήταν ήμερο, σάν αρνί, κι' ούτε δάγκανε κι' ούτε κλωτσοῦσε, σάν άλλα αἰλογα, και βρίσκουν όλη σχεδόν τήν ήμέρα στην ράχη του καθάλλα, νομίζοντας έτσι ότι ταξίδευα μακριά και πήγαινα νά βρῶ τὸν ξενητεμένο πατέρα μου στα μακρινά τὰ Ξένα, στα βάθια της Ανατολής, κατά τὸ Έρζερούμ και τὸ Ντιαρμπεκίρ, κι' όταν μιὰ μέρα μᾶς κόνεψε ένας μπέης, φίλος του πάππου μου, καθάλλα σ' ένα σιδερόφαρο αἰλογο, πολὺ ὡμορφο, και ψηλότερο από τὸν Κόκκινό μας, εἶπα στην μάννα μου νά δώση τὸν Κόκκινό μας, στὸν μπέη και νά πάρωμε τὸ Σιδερόφαρό του. Ἡ μάννα μου κι' ο μπέης εκαναν πῶς θα κάνουν τὸ θέλημά μου, άλλ' ο μπέης ἔφυγε τ' άλλο πρωτ, ἐνῶ ἐγὼ κοιμῶμουν ακόμα, κι' όταν ξύπνησα και δέν είδα τὸ Σιδερόφαρο στην θέση του Κόκκινού μας, ἔπεσα νά πεθάνω από τὸ κακό μου και δέν ἔφαγα όλην τήν ήμέρα !

Τὰ ήθελα όλα δικά μου, όσα νόμιζα ότι ήταν καλύτερα από εκείνα, πουχα. Ἡθελα νά υπερέχω σ' όλα νάναι όλοι κάτω από μένα κι' ὡς ήμουν μιὰ χαψιά ανθρωπούλι. Στο τραπέζι του φαγητού ἔπιανα τὸ λεγόμενο κεφαλοτράπεζο, σάν νά ήμουν ο αρχηγός

τοῦ σπιτιοῦ, κ' εἶχα ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά τὴν μάννα μου κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν ἀδερφή μου, ἀλλ' ἔταν ἤρθε ὁ πατέρας μου ἀπὸ τὰ μακρυνὰ τὰ Ξένα, ἀπὸ τὸ Ἑρζερουμ κι' ἀπὸ τὸ Ντιαρμπεκίρ, ὅπου ἦταν δεκατιστής, κι' ἔπιασε τὸ κεφαλοτράπεζο, μοῦ φάνηκε πὼς εἶχε πέσει ὅλη ἡ στέγη τοῦ σπιτιοῦ μας ἀπάνω στὸ κεφάλι μου, ἀλλὰ τί νᾶκανα; Ἦταν μεγάλος ὁ πατέρας κι' ἀναγκάστηκα, θέλοντας κα μὴ νὰ ὑποκύψω, ἂν καὶ μέσα μου θεωροῦσα τὸν ἑαυτὸν μου ἀδικημένον!

Μιὰ μέρα, ἦταν παραμονὴ τῶν Φώτων κι' ἡ μάννα μου εἶχε κατεβάσει ψηλὰ ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι τὰ εἰκονίσματα γιὰ νὰ τὰ καθαρίσῃ καὶ νὰ τὰ πάῃ τὴν ἄλλη μέρα στὸν μέγαν Ἀγιασμὸ στὴν ἐκκλησιά.

Τὸ ἓνα τὸ εἰκονίσμα ἦταν ἀπὸ τὰ λεγόμενα τριμόρφια, ποῦχε τρεῖς εἰκόνες καὶ κλειοῦσε, σὰν θήκη. Εἶχε αὐτὸ τὸ εἰκονίσμα στὴν μέση τὴν Παναγία μὲ τὸν Χριστὸ βρέφος στὴν ἀγκαλιά της, καὶ στὰ κινούμενα πλάγια, στὸ ἓνα τὸν Ἀϊ Γιάννη τὸν Πρόδρομο καὶ στ' ἄλλο τὸν Ἀρχάγγελο Γαβριὴλ μὲ τὴν Παναγία. Ἦταν κι' ἄλλη μιὰ εἰκόνα ξεχωριστὴ μὲ δυὸ καθαλλάρηδες ἁγίους, ποὺ δὲν τοὺς εἶχα ἰδεῖ ἄλλοτε, γιὰτ' ἦταν στὸ πλάγι τοῦ εἰκονοστασιοῦ καὶ δὲν μποροῦσα νὰ τὴν βλέπω καλά.

Ἐπειδὴ λέγομουν Χρήστος, ἡ μάννα μου μ' εἶχε μάθει ὅτι ὁ Χριστὸς ἦταν ὁ ἰδικός μου Ἀγιος, καὶ τὰ Χριστούγεννα γιορτάζαμε στὸ σπίτι καὶ μᾶς σήκωνε ὁ παπᾶς τὸ «ὕψωμα». Μ' εἶχε μάθει ἀκόμα ἡ μάννα μου ὅτι τὸ παιδάκι ἐκεῖνο, ὁ μικρὸς Χριστὸς τοῦ εἰκονίσματός μας, ποὺ βρίσκονταν στὴν ἀγκαλιά τῆς μάννας του τῆς Παναγίας, ἦταν ὁ μεγάλος Χριστὸς, ποὺ βρίσκονταν στὴν ἐκκλησιά, δεξιὰ τῆς ἀνεμόθυρας, κι' ὅτι ἀκόμα ἦταν παιδί τοῦ Θεοῦ καὶ μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἀγίους, κι' ἔτσι ἐγὼ καυχώμουν ὅτι εἶχα τὸν μεγαλύτερον Ἀγιὸν δικόν μου καὶ περιφρονοῦσα ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους Ἀγίους τὸν Ἀϊ-Γιάννη τὸν Πρόδρομο, ποὺ τὸν ἔβλεπα γυμνὸν ἀπὸ τὴν μέση κι' ἀπάνω μ' ἓνα παληοτόμαρο στὸν ὦμο καὶ ξυπόλυτον, σὰν τοὺς διακονιαραίους, ποὺ περνοῦσαν συχνὰ ἀπὸ τὸ σπίτι μας κι' ἀπὸ τὸ χωριό μας καὶ διακόνευαν ψωμί, κι' ἀποροῦσα πὼς ὁ Χριστὸς, τέτοιος μεγάλος, ποὺ ἦταν, εἶχε καταδεχτῆ νὰ τὸν κάνη νουνό του, ἐνῶ ὁ δικός μου ὁ νουνός, ὁ Γιάννης Γκουιντμάνης, ἦταν ἓνας τσιέλεγκας, ψηλὸς σοδαρὸς καὶ καλοντυμένος...

Ἐκεῖ, πῶπλενε ἡ μάννα μου τὰ εἰκονίσματα, ἔπεσε τὸ μάτι μου ἀπάνω στὸ ξεχωριστὸ εἰκονίσμα, ποὺ εἶδα γιὰ πρώτη φορὰ ὅτι εἶχε δυὸ Ἀγίους καθαλλάρηδες. Ὁ ἓνας εἶχε κόκκινο ἄλογο, σὰν τὸ δικό μας, κι' ὁ ἄλλος σιδερόψαρο, σὰν τοῦ μπέη, καὶ φαίνονταν, σὰν νᾶρχονταν ὁ ἓνας κατ' ἐπάνω τοῦ ἄλλουνοῦ, ἀλλὰ τοὺς χώριζε κάτι στὴν μέση κι' ἔτσι ἡ εἰκόνα τῶν καθαλλάρηδων Ἀγίων ἦταν δυὸ εἰκόνες ἐνωμένες σὲ μιὰ.

Μόλις είδα τούς δυο καθαλλάρηδες 'Αγίους, που σκότωσαν με τὰ κοντάρια τους ὁ ἕνας ἕναν ἄρματωμένον ἄνθρωπον, κι' ὁ ἄλλος ἕναν 'Οφιον, ρώτησα τὴν μάννα μου με μεγάλη μου ἐκπληξη :

— Τ' εἶν' αὐτοὶ οἱ καθαλλάρηδες, μάννα ;

— 'Αγιοι, παιδί μου, 'Αγιοι.....

Μ' ἀποκρίθηκε ἡ μάννα μου ὡς παντογνώστρα, που τὴν νόμιζα ἐγώ.

— 'Εχουν κι' οἱ 'Αγιοι ἄλογα, μάννα ;

Τὴν ξαναρώτησα με πλειότερη ἐκπληξη ἀκόμα.

— Αὐτοὶ οἱ δυο κι' ἄλλοι δυο ἀκόμα, οἱ 'Αγιοι Θόδωροι, ἔχουν ἄλογα.

Μοῦ ξαναποκρίθηκε.

Καὶ πῶς τούς λέν αὐτοὺς τούς δυο καθαλλάρηδες 'Αγίους μάννα ;

— 'Ο ἕνας, παιδί μου, με τὸ κόκκινο τ' ἄλογο, λέγεται 'Αἰ-Δη-μήτρης, κι' ὁ ἄλλος με τὸ ψαρί 'Αἰ-Γεώργης.

— Καὶ γιατί ὁ Χριστὸς μάννα, δὲν ἔχει ἄλογο ;

— Ξέρω γώ, παιδί μου, γιατί δὲν ἔχει ; Νά, που δὲν ἔχει.....

— 'Ωστε δὲν ἔχει ὁ Χριστὸς ἄλογο, μάννα ;

— Σοῦ εἶπα, παιδί μου, πῶς δὲν ἔχει, πῶς νὰ σ' το εἰπῶ ἀλλοιώτικα ;

Μ' ἐπιασαν τὰ κλάματα κι' ἄρχισα νὰ λέγω κλαίοντας στὴν μάννα μου :

— Δὲν τὸν θέλω τὸν Χριστὸ γι' 'Αγιό μου, ἀφοῦ δὲν ἔχει ἄλογο!.. θέλω ν' ἀγοράσῃ κι' ὁ Χριστὸς ἄλογο, κ' ὕστερα νὰ τὸν ἔχω γι' 'Αγιόν μου. Δὲν τὸν θέλω χωρὶς ἄλογο ! Δὲν τὸν θέλω ! Δὲν τὸν θέλω γι' 'Αγιόν μου ! Θέλω 'Αγιόν μου καθαλλάρη ! Τ' ἀκοῦς ;

Τῆς εἶπα κ' ἐξακολουθοῦσα νὰ κλαίγω.

— Τί νὰ σοῦ κάνω ἐγώ, παιδί μου, ἀφοῦ ὁ Χριστὸς δὲν ἔχει ἄλογο ;

'Η μάννα μου στενοχωριόνταν πλειότερο γιὰ τὴν ἀσέβεια πῶ δειχνα στὸν Χριστό, καὶ δὲν ἤξερε πῶς νὰ με πείσῃ ὅτι ὁ Χριστὸς, που δὲν εἶχε ἄλογο, ἦταν πλεὶς μεγάλος ἀπὸ τούς δυο καθαλλάρηδες 'Αγίους, που εἶχαμε μπροστὰ στὴν εἰκόνα, τὴν καπνισμένη, ἀπὸ τὴν ἄσδυστη καντήλα πῶκαιγε νύχτα μέρα στὸ εἰκονοστάσι κ' ἦταν τὸ φῶς τῆς φερμένο ἀπὸ τὸν 'Αγιον Τάφο, καὶ γι' αὐτὸ θαυματουργοῦσε σὲ κάθε ἀρρώστεια καὶ σὲ κάθε ἰσκιωτικό....

Σ' αὐτὸ ἀπάνω ἀκούστηκε ν' ἀνεβαίνει τὴν λιθόχτιστη ἐξωτερικὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ, ὁ ἐφημέριός μας, ὁ Παπᾶ Θωμᾶς, πῶρχονταν ἀπὸ τὸ χωριό του γιὰ νὰ κάνῃ τούς ἀγιασμοὺς ἐκείνης τῆς ἡμέρας τοῦ Σταυροῦ, σ' ὅλο τὸ χωριό, καὶ νὰ λειτουργήσῃ τὴν ἄλλη ἡμέρα τῶν Θεοφανείων.

'Ο παπᾶς μπῆκε στὴν θύρα καὶ καλημέρησε κ' ἡ μάννα μου ἄ-

φησε τὸ πλύσιμο τῶν εἰκόνων καὶ ἔτρεξε νὰ τοῦ φιλήσῃ τὸ χέρι. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ ἡ ἀδερφή μου, ἐνῶ ἐγὼ στέκομουν κλαμένος καὶ θυμωμένος.

Τὸν παπᾶ Θωμᾶ τὸν ἀγαποῦσα καὶ τὸν σέβομουν, γιὰ τὴν μεγάλην ψηλὸς, εὖσωμος, καὶ μ' ἄσπρα γένηια, χιόνι, μακρὰ ὡς τὴν ζώνη του, μιλοῦσε σοδάρᾳ χωρὶς νὰ γελάῃ ποτὲ μῶδινε πάντα ἀπὸ ἓνα κομμάτι πρόσφορο ἀπὸ τὸν κόρφο του, ποῦ τὸ θεωροῦσα, ὡς καὶ ἱερὸ καὶ ἅγιο, καὶ νόμιζα ὅτι τέτοιο ἦταν τὸ ψωμί, πῶτρωγαν οἱ Ἅγιοι, μοσκοβολοῦσαν τὰ χέρια του ἀπὸ μοσκοθύμιαμα, καὶ προπάντων γιὰ τὴν χρόνια ἐφημέριος στὸ χωριὸ μας, καὶ εἶχε κάνει τὴν βάπτισή μου, ὀκτὼ μέρες ὕστερα ἀπὸ τὴν γέννησή μου. Αὐτὰ ὅλα μαζωμένα μαζὺ ἀποτελοῦσαν ἓναν μεγάλον ὄγκον ἀπέναντί μου καὶ μοῦ ἐπέβαλλαν καὶ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπη.

— Τί ἔχει τὸ παιδί;

Ρώτησε ὁ παπᾶς τὴν μάννα μου μὲ πατρικὸ ὕφος.

— Τί νᾶχῃ, παπᾶ μου.... Ἡῦρα τὸν διάλό μου σήμερα μ' αὐτό. Ἐχει τόση ὥρα ποῦ σκούζει, γιὰτὶ ἔχουν ἄλογα ὁ Ἅϊ-Δημήτρης καὶ ὁ Ἅϊ-Γεώργης καὶ ὁ Χριστὸς δὲν ἔχει! Θέλει καλὰ καὶ σώνει νᾶχῃ καὶ ὁ Χριστὸς ἄλογο!

Ἀκούοντας τὴν ἀναφορὰ τῆς μάννας μου ὁ παπᾶ Θωμᾶς, συλλογίστηκε κομμάτι, καὶ ὕστερα μοῦ εἶπε μὲ τὸ συνηθισμένον πατρικὸ τοῦ ὕφους:

— Ἐλα δῶ !....

Πῆγα κοντὰ του καὶ ὁ παπᾶς ἐξακολούθησε:

— Ἀκου τί θὰ σοῦ πῶ, παιδί μου.... Ὁ Χριστὸς ὡς Γυιὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ὁ ἴδιος μὲ τὸν Πατέρα του τὸν Θεό, καὶ τ' Ἅγιο Πνέμα, ποῦ κάνουν τὴν Ἁγία Τριάδα, εἶναι μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἁγίους. Ὅλοι οἱ Ἅγιοι εἶναι δοῦλοι του, ἄλλοι πέζιοι καὶ ἄλλοι καθάλλα, ὅπως τοὺς ἤθελε καὶ τοὺς θέλει αὐτός, καὶ κάνουν ὅ,τι τοὺς προστάξῃ.

— Γιὰτὶ νὰ μὴν ἔχῃ καὶ ὁ Χριστὸς ἄλογο καὶ νᾶχουν ὁ Ἅϊ-Δημήτρης καὶ ὁ Ἅϊ-Γεώργης;

— Καὶ τί τὸ θέλει παιδί μου, ὁ Χριστὸς τ' ἄλογο; Αὐτὸς βρίσκεται στὸν Οὐρανὸ καὶ δὲν ἔχει καμμιὰ ἀνάγκη ἀπ' ἄλογο. Μποροῦν νὰ περπατήσουν τ' ἄλογα στὸν οὐρανό; θὰ πέσουν κάτω καὶ θὰ γένουν κομμάτια.... Τί λέω κομμάτια; Λάσπη κόκκινη!

Ἀρχισα νὰ πείθωμαι στὰ λόγια τοῦ παπᾶ καὶ νὰ μετανοῶ γιὰ τὴν σκηνή, ποῦ εἶχα κάνει τῆς μάννας μου γιὰ τ' ἄλογα τοῦ Ἅϊ-Δημήτρη καὶ τοῦ Ἅϊ-Γεώργη.

Κατάλαβε ὁ παπᾶς τὴν ἐσωτερικὴ μου συντριβὴ γιὰ τὸ ἁμάρτημα ποῦ εἶχα κάνει νὰ νομίσω τοὺς καθαλλάρηδες τοὺς Ἁγίους ὡς μεγαλύτερους ἀπὸ τὸν Χριστό, ἐνῶ ἦταν δοῦλοί του καὶ μοῦ εἶπε:

— "Ελα δῶ. "Εκανες μεγάλη ἁμαρτία. Φίλησε τώρα χέρι καὶ σῦρε μπροστὰ στὸ εἰκόνισμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας καὶ κάνε σαράντα μετάνοιες, γιὰ νὰ σοῦ σχωρεθῇ ἡ ἁμαρτία, πῶχες κάνει σήμερα.... !

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ παπαῦ μου καρφώθηκαν στὸ μικρούλικό μου τὸ μυελό καὶ τὰ θυμώσουν ὅσο πήγαινα καὶ μεγάλωνα καὶ τὰ θυμούμαι ἀκόμα, σὰν ἀπόκοσμο ὄνειρο !

Ἡ μάνα μου στὸ ἀναμεταξὺ εἶχε πλύνει τὲς εἰκόνες καὶ τὲς τοποθετοῦσε στὸ εἰκονοστάσι κι' ἐγὼ ἄρχισα νὰ κάνω μετάνοιες κ' ἐπειδὴ δὲν ἤξερα νὰ μετράω πλειότερο ἀπὸ πέντε μου τὲς μετροῦσε ἡ ἀδερφή μου, ποὺ ἦταν δέκα χρόνια μεγαλύτερη ἀπὸ μένα !

Ἀπὸ τὴν στιγμή ἐκείνη ξανάγινε πάλε μεγάλος ὁ Χριστὸς μέσα μου κ' ἐξακολουθεῖ νᾶναι μεγάλος καὶ πολὺ μεγαλύτερος ἀκόμα, κι' ἔμαθα ὅτι ὅλοι οἱ Ἅγιοι, πεζιοὶ καὶ καθαλλάρηδες ἦταν δούλοι τοῦ Χριστοῦ μου, τοῦ δικοῦ μου τοῦ Ἁγίου.

Γιάννινα 5 Σεπτεμβρίου 1928.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Μ. ΒΑΛΣΑ

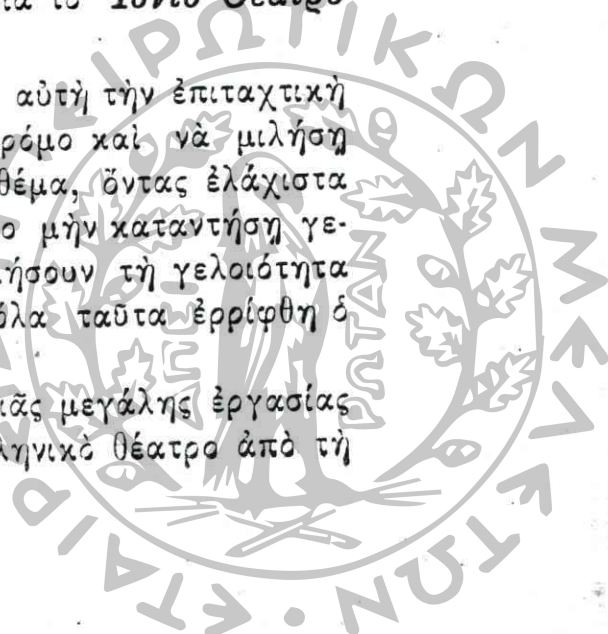
ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

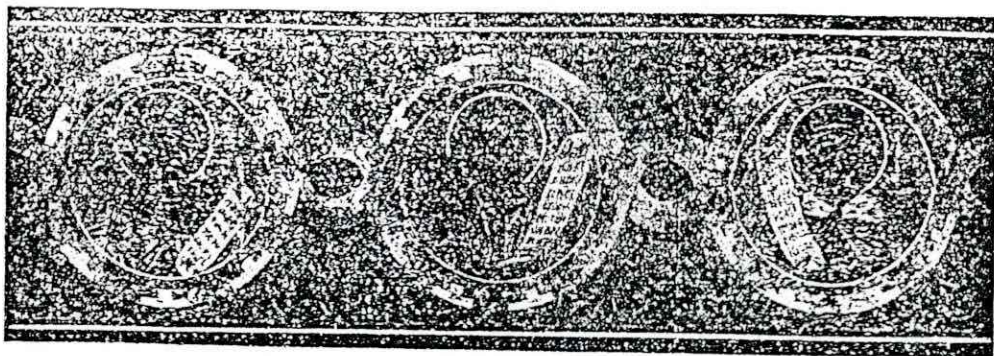
ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΨΥΤΟΛΟΓΙΑ

Τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα μελέτης, γραμμένης σὲ ξένη γλῶσσα καὶ φυσικὰ προωρισμένης γιὰ ξένο κοινὸ δὲ θάδλεπε τὸ φῶς σ' ἐλληνικὸ περιοδικό, ἂν ἡ διευθύντριά του, κυρία Μινώτου ποὺ τόσες ὑπηρεσίες πρόσφερε καὶ προσφέρει στὴν τοπικὴ γραμματολογία τῆς πατρίδος της, δὲν ἐπέμενε στὸ συγγραφέα (ποὺ περιαυτολογεῖ σὲ τρίτο πρόσωπο) νὰ τῆς στείλῃ τὸ σχετικὸ κεφάλαιο γιὰ τὸ *Ἴόνιο Θέατρο* νὰ τὸ μεταφράσῃ γιὰ τὸ περιοδικό της.

Ὁ ξενιτεμένος λογογράφος νοιώθει τὴ στιγμή αὐτὴ τὴν ἐπιταχτικὴ ἀνάγκη νὰ βγῇ ἀπὸ τὸν προχαραγμένο του δρόμο καὶ νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸν ἑαυτό του. Φοβερὰ ἀδέξιος σ' αὐτὸ τὸ θέμα, ὄντας ἐλάχιστα κούφιος ρεκλαματζῆς, ἔχει τὸν ἐνδόμυχο φόβο μὴν καταντήσῃ γελοῖος σὰν ἐκείνους ποὺ καυχιοῦνται νὰ μονοπωλήσουν τὴ γελοιότητα μὲ τὶς συστηματικὰς τὸς περιαυτολογίες. Μόλα ταῦτα ἐρρίφθη ὁ κῶδος !

Ἡ ἀκόλουθος γραμμὲς εἶναι μικρὸ μέρος μιᾶς μεγάλης ἐργασίας ποὺ καταπιάστηκε ὁ κ. Βάλας γιὰ τὸ νεοελληνικὸ θέατρο ἀπὸ τὴ

59.—Ὁ Χριστὸς καθαλάρης.

Παραμονὴ τῶν Φώτων ἡ μάνα μου εἶχε κατεβάσει ψηλὰ ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι τὰ εἰκονίσματα.

Ἦθελε νὰ τὰ καθαρίσῃ, ὅπως ἔκανε πάντα κάθε τέτοια ἡμέρα, καὶ νὰ τὰ πάῃ τὴν ἄλλη μέρα στὸ μέγαν Ἀγιασμό στὴν ἐκκλησία.

Τὸ ἓνα τὸ εἰκόνισμα ἦταν ἀπὸ κεῖνα, ποὺ τὰ λένε τριμόρφια. Εἶχε τρεῖς εἰκόνες καὶ κλειοῦσε σὰ θήκη.

Στὴ μέση αὐτὸ τὸ εἰκόνισμα εἶχε τὴν Παναγιά μετ' ὁ Χριστὸς βρέφος στὴν ἀγκαλιά της. Καὶ στὰ κινούμενα πλάγια του, στὸ ἓνα εἶχε τὸν Ἀγιάννη τὸν Πρόδρομο, καὶ στ' ἄλλο πάλι τὸν Ἀρχάγγελο Γαβριὴλ μετ' ὁ Παναγία.

Ἦταν ἀκόμα καὶ μιὰ ἄλλη εἰκόνα ξεχωριστὴ μετ' ὁ δυὸ καθαλάρηδες ἅγιους, ποὺ δὲν τὴν εἶχα ἰδεῖ ἄλλοτε, γιατί' ἦταν φαίνεται στὸ πλάϊ ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι καὶ δὲ μποροῦσα νὰ τὴν ἰδῶ.

Ἐπειδὴ μ' ἔλεγαν Χρῆστο, ἡ μάνα μου μ' εἶχε μάθει ὅτι ὁ Χριστὸς ἦταν ὁ δικὸς μου ἅγιος. Τὰ Χριστούγεννα γιορτάζαμε στὸ σπίτι καὶ μᾶς σήκωνε ὁ παπᾶς τὸ «ὔψωμα».

Μὲ εἶχε μάθει ἀκόμα ἡ μάνα μου ὅτι τὸ παιδάκι

ἐκεῖνο, ὁ μικρὸς Χριστός, ποὺ ἔβλεπα στὸ εἰκόνισμά μας, στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας του τῆς Παναγίας, ἦταν ὁ μεγάλος Χριστός, ποὺ βρισκόταν στὴν ἐκκλησία μας, δεξιὰ ἀπὸ τὴ βημόθυρα. Κι ἀκόμα ὅτι ἦταν παιδὶ τοῦ Θεοῦ κι ὁ πιὸ μεγάλος ἀπ' ὅλους τοὺς ἁγίους.

Ἔτσι κι ἐγὼ καυχιόμουν στ' ἄλλα παιδιὰ ὅτι εἶχα δικό μου τὸ μεγαλύτερο ἅγιο ἀπ' ὅλους. Ἀποροῦσα μόνο, πῶς ὁ Χριστός, τέτοιος μεγάλος ποὺ ἦταν, εἶχε καταδεχτῇ νὰ κάμῃ νουνό του τὸν Ἀγιάννη τὸν Πρόδρομο, ποὺ τὸν ἔβλεπα γυμνὸν ἀπὸ τὴ μέση κι ἀπάνω μ' ἓνα παλιοτόμαρο στὸν ὦμο καὶ ξυπόλυτο...

Ἐνῶ ὁ δικός μου ὁ νουνός, ὁ Γιάννος ὁ Γκουντμάνης, ἦταν ἓνας τσέλιγγας ὥς ἐκειπάνω, ψηλός, ὁμορφος καὶ καλοντυμένος.

Ὅπως ἔπλενε ἡ μάνα μου τὰ εἰκονίσματα, ἔπese τώρα τὸ μάτι μου πάνω στὸ ξεχωριστὸ εἰκόνισμα ποὺ δὲν τὸ εἶχα ἰδωμένο ἄλλοτε στὸ εἰκονοστάσι.

60.— Ἁγιοὶ καβαλάρηδες

Γιὰ πρώτη φορὰ εἶδα ὅτι εἶχε δυὸ Ἁγίους καβαλάρηδες.

Ὁ ἓνας εἶχε καβάλα ἓνα κόκκινο ἄλογο, σὰν τὸ δικό μας, κι ὁ ἄλλος σιδερόψαρο ἄλογο σὰν τοῦ μπέη τ' ἄλογο.

Ἐφαίνονταν σὰ νὰ ρχονταν ὁ ἓνας καταπάνω στὸν ἄλλο. Μὰ τοὺς χώριζε κάτι στὴ μέση, κι ἔτσι ἡ εἰκόνα τῶν Ἁγίων καβαλάρηδων ἦταν δυὸ εἰκόνες ἐνωμένες.

Μόλις εἶδα τοὺς δυὸ καβαλάρηδες Ἅγιους, ποὺ εἶχαν κάτω ἀπὸ τὰ ὑπερήφανα τ' ἄλογά τους σκοτωμένους μὲ τὰ κοντάρια τους, ὁ ἓνας ἕναν ἄνθρωπο ἄρματωμένο κι ὁ ἄλλος ἕναν μεγάλον Ὀφιο, ρώτησα τὴ μάνα μου μὲ τὰ μάτια ὁλάνοιχτα,

—Τὶ εἶναι αὐτοὶ οἱ καβαλάρηδες, μάνα !;...

—Ἅγιοι παιδάκι μου!... Ἅγιοι!... μοῦ ἀποκρίθηκε ἡ μητέρα μου μ' εὐλάβεια.

—Ἔχουν κι οἱ Ἅγιοι ἄλογα, μάνα; τὴν ξαναρώτησα μὲ μεγαλύτερη ἀπορία.

—Ναί, παιδί μου!... Αὐτοὶ οἱ δυὸ κι ἄλλοι δυὸ ἀκόμα, οἱ Ἅγιοι Θόδωροι, —βοήθειά μας! —ἔχουν ἄλογα!...

—Καὶ πῶς τοὺς λέν αὐτοὺς τοὺς δυὸ καβαλάρηδες, μάνα, τοὺς Ἅγιους;...

—Ὁ ἓνας, παιδάκι μου, μὲ τὸ κόκκινο τ' ἄλογο εἶναι ὁ Ἀηδημήτρης... Κι ὁ ἄλλος μὲ τὸ ψαρὶ τ' ἄλογο εἶν' ὁ Ἀγιώργης...

—Καὶ γιατί ὁ Χριστός, μάνα, δὲν ἔχει ἄλογο;... ρώτησα τώρα μὲ πὶο μεγάλη ἀπορία.

—Ξέρω κι ἐγώ, παιδί μου, γιατί δὲν ἔχει;... Νά, ποὺ δὲν ἔχει!...

—Ὡστε δὲν ἔχει ὁ Χριστὸς ἄλογο, μάνα;...

—Σοῦ τὸ εἶπα, παιδί μου, ὅτι δὲν ἔχει ἄλογο!... Πῶς νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ ἀλλιῶτικα;...

Μὲ πῆρε τὸ παράπονο κι ἄρχισα νὰ λέω, κλαίοντας, στὴ μάνα μου,

—Δὲν τὸν θέλω, λοιπόν, κι ἐγὼ τὸ Χριστὸ γιὰ ἅγιο μου, ἀφοῦ δὲν ἔχει ἄλογο!... Θέλω τὸν Ἅγιο μου καβαλάρη!... Δὲν τόνε θέλω δίχως ἄλογο!.. Νά!...

Καὶ ξακολουθοῦσα νὰ κλαίω ἀσταμάτητα.

Ἡ καημένη ἡ μητέρα μου προσπαθοῦσε μάταια νὰ
μὲ παρηγορήσῃ,

—Τὶ νὰ σοῦ κάμω κι ἐγώ, παιδάκι μου, ἀφοῦ ὁ
Χριστὸς δὲν ἔχει ἄλλογο;... Τὶ νὰ σοῦ κάμω;...

Κι ἀγωνιζόταν μάταια νὰ μὲ πείσῃ ὅτι ὁ Χριστὸς
καὶ χωρὶς τ' ἄλλογο ἦταν ὁ πιὸ μεγάλος ἀπὸ τοὺς Ἁγίους
Πιὸ μεγάλος ἀκόμα κι ἀπὸ τοὺς δυὸ ὁμορφους Ἁγίους
καβαλάρηδες.

61.—Ἡ ἁμαρτία

Μὲς στὴν ὥρα, νὰ κι ὁ Παπᾶ—Θωμᾶς, πού'ακού-
στηκε νὰ ἀνεβαίνει τὴ λιθόχτιστη ἐξωτερικὴ σκάλα τοῦ
σπιτιοῦ μας.

Ὁ Ἀγιάδης

Ὁ Παπᾶ—Θωμᾶς ἦταν ὁ ἐφημέριος τοῦ χωριοῦ μας κι ἐρχόταν τώρα νὰ κάμῃ τὸν ἀγιασμὸ στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ καὶ νὰ λειτουργήσῃ τὴν ἄλλη μέρα.

Ὁ Παπᾶ—Θωμᾶς μπῆκε στὸ σπίτι καὶ καλημέρισε τὴ μητέρα μου.

Ἡ μητέρα μου ἄφησε τὸ πλῦσιμο τῶν εἰκόνων κι ἔτρεξε σκυφτὴ νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι τοῦ Παπᾶ—Θωμᾶ.

Τὸν Παπᾶ—Θωμᾶ τὸν ἀγαποῦσα καὶ τὸν ἐσεβόμουν γιατί ἦταν μεγαλόπρεπος, ψηλός, γιομάτος, μ' ἄσπρα χιονάτα γένια, μακριὰ ὥς στὴ ζώνη του ἐμπρός.

Μιλοῦσε πάντα σοβαρὰ ὁ Παπᾶ—Θωμᾶς, χωρὶς νὰ γελάῃ, καὶ μοῦ δινε πάντα ἓνα κομμάτι πρόσφορο, ἀπὸ τὸν κόρφο του, ποὺ τὸ θωροῦσα ἱερό, γιατί πίστευα ὅτι ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ψωμί τρῶνε καὶ οἱ Ἀγιοί.

Ἐπειτα μοσχοβολοῦσαν τὰ χέρια τοῦ Παπᾶ—Θωμᾶ ἀπὸ μοσχολίβανο πάντα, καὶ μὲ εἶχε βαφτισμένον κιόλα, μοῦ λεγε ἡ μάνα μου.

—Τί ἔχει τὸ παιδί καὶ κλαίει;.. ρώτησε τὴ μητέρα μου μὲ πατρικὴ ἀγάπη.

—Τί νὰ χῃ, Παπᾶ μου!... Βρῆκα τὸ μπελᾶ μου σήμερα μ' αὐτό!... ἔχει τόσην ὥρα, ποὺ σκούζει καὶ κλαίει ἀπαρηγόρητα... ἔχουνε, λέει, ἄλογα ὁ Ἀγιώργης κι ὁ Ἀηδημήτρης κι ὁ Χριστὸς δὲν ἔχει!... Θέλει καλὰ καὶ σώνει νὰ χῃ κι ὁ Χριστὸς ἄλογο!... Δὲν ξέρω τί νὰ τὸ κάμω τὸ βλοημένο!...

Ἀκούοντας τὴ μητέρα μου ὁ Παπᾶ—Θωμᾶς συλλογίστηκε λίγο. Ἐπειτα μὲ φώναξε μὲ ἀγάπη,

—Ἐλα δῶ!...

Πῆγα ἀμέσως κοντά του, κι ὁ Παπᾶ—Θωμᾶς μοῦ εἶπε,

—Ἀκου τί θὰ σοῦ εἰπῶ, παιδί μου!... Ὁ Χριστὸς

εἶναι γιὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ὁ ἴδιος μὲ τὸν πατέρα του τὸ Θεό, καὶ μὲ τ' Ἅγιο Πνέμα, ποὺ κάνουν ὅλοι μαζί τὴν Ἅγια Τριάδα... Ὁ Χριστὸς εἶναι μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἅγιους, καὶ κάνουν ὅ,τι τοὺς διατάξει.

—Γιατὶ νὰ μὴν ἔχη κι ὁ Χριστὸς ἄλογο;... ρώτησα.

—Καὶ τί τὸ θέλει, παιδί μου, ὁ Χριστὸς τ' ἄλογο;.. εἶπε ὁ Παπᾶ—Θωμᾶς. Αὐτὸς βρίσκεται στὸν οὐρανὸ πάντα καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κανένα ἄλογο... Μποροῦν νὰ περπατήσουν τ' ἄλογα στὸν οὐρανό;... Θὰ πέσουν κάτω καὶ θὰ γίνουν κομμάτια!

Ἐπρόσεχα στὰ λόγια τοῦ Παπᾶ τώρα. Κι ἄρχισα νὰ μετανοῶ γιὰ τὴ σκηνή, ποὺ εἶχα κάμει τῆς μητέρας μου γιὰ τ' ἄλογα τοῦ Ἀγιώργη καὶ τοῦ Ἀηδημήτη.

Ὁ Παπᾶ—Θωμᾶς τὸ κατάλαβε ὅτι μετάνοιωσα καὶ μοῦ ξανάειπε,

—”Ακου δῶ!... Ἐκαμες μιὰ μεῖγλη ἁμαρτία!... Φίλησε τώρα τὸ χέρι τῆς μητέρας σου καὶ πήγαινε στὸ εἰκονοστάσι, μπροστὰ στὸ εἰκόνισμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας νὰ κάμης σαράντα μετάνοιες!... Ὁ Χριστὸς νὰ σὲ συχωρέση γιὰ τὴν ἁμαρτία, ποὺ ἔκαμες σήμερα...

Ἡ μητέρα μου στὸ μεταξὺ εἶχε ἀποπλύνει τὶς εἰκόνες καὶ τὶς ξανάβαλε στὴ θέση τους στὸ εἰκονοστάσι.

Πῆγα στὰ εἰκονίσματα μπροστὰ κι ἄρχισα νὰ προσκυνῶ καὶ νὰ κάνω τὶς σαράντα μετάνοιες, ποὺ μοῦ χε εἰπῇ ὁ Παπᾶ—Θωμᾶς.

Κι ἐπειδὴ δὲν ἤξερα νὰ τὶς μετράω καλά, μοῦ τὶς μετροῦσε μία μία ἡ μεγαλύτερη ἀδερφή μου.

Χρῆστος Χρηστοβασίλης

ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΜΟΥ ΖΩΗ

Οι Άγιοι Καβαλ

Από την Ίονο Σχολή τὰ Καλουτάκια πήγαν στο Δραγάτσιο. Κι' από εκεί η Μαρία πήρε τὸ δίπλωμα τοῦ γυμνασίου. Ξέρει περίφημα γαλλικά, πιάνο καὶ τώρα κάνει κι' ἀγγλικά. Είναι καθὼς βλέπτε ἕνα σοφὸ κορίτσι.

Ὡστόσο μόλις παντρευθῇ σκέφτεται νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ θέατρο!

—Τὸ θέατρο, μὰς λέει, τ' ἀγαπῶ γιατί μὰς μεγάλωσε. Μὰ εἰμαι ὑποχρεωμένη νὰ κάνω μερικά ἐνούμερα πού με σοκάρουν.

Ὁ κ. Μακέδος δὺς δὲν τίς ἀφήνει νὰ κάνουν μελαγχολικὲς σκέψεις.

—Μόνον ὅταν θὰ παντρευθῇτε, τοὺς δηλώνει, θὰ φύγετε ἀπὸ δῶ πέρα. Ἐγὼ θὰ γίνω κουμπόρος σας!

Γιατὶ πράγματι, τίς ἀγαπάει ἐξαιρετικά καὶ τίς προσέχει ὅπως κι' ἡ μητέρα τοῦς.

—Ποία ἦταν ἡ πρώτη σας ἐπιτυχία; Ρωτοῦμε τὴν διδακτ. Μ. Καλουτά.

—Ἐνα ἀπάγχικο «σκέτς» τὸ «Μὰ γιατί φεγγάρι τρελλό».

—Κι' ὁ πρῶτος πόντος σας;

—Ὅταν ἔπιασα κατὰ γῆς σ' ἕνα ἀκροβατικὸ γύμνασμα!...

—Καὶ τώρα μιὰ ἀδιὰκριτη ἐρώτηση: Ἔχετε πολλοὺς θαυμαστάς;

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μὰς διακόπτει ἡ μητέρα της ἡ ὁποία μὰς ἀναφέρει ὅτι ἀνέβουν μπουγάδες μετὰ τὰ τρυφερά γράμματα τῶν θαυμαστῶν της.

—Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς, μὰς λέει ἡ δις Καλουτά εἶναι γιὰ τὰ... σίδερα! Ἄλλοι πάλι εἶναι αἰνιγματικοὶ καὶ μυστηριώδεις ὅπως δυὸ πού ὑπογράφουν μ' ἕνα «Δακχ» κι' οἱ ὅποιοι συμπεριφέρονται ἀπὸ μακριὰ τίς χάρες μας καὶ τίς λύπες μας. Ἐκεῖνοι ὅμως πού εἶναι πολὺ συμπαθητικοὶ εἶναι δυὸ ναυτικοὶ. Δυὸ μοῦτσοι. Ὑπογράφουν πάντα ὁ «Ἀνδρέας» κι' ὁ Μιχάλης, οἱ δυὸ φίλοι. Καὶ μὰς εἶναι ἀφωσιωμένοι σὺν ἀδελφοί. Στὴν Θεσσαλονίκῃ δὲν λείπουν ἀπὸ τίς πρεμιέρες. Ἔμεναν νηστικοὶ γιὰ νὰ ἔρθουν νὰ παρακολουθήσουν τὴν παράσταση.

Κάποτε μάλιστα σὲ μιὰ γιορτὴ τίς ἔστειλαν μιὰ τοῦρτα: μιὰ καρδιά μ' ἕνα μπλιέτο! Κι' ἔξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ τίς γράφουν ὁ ἕνας ἀπὸ τὴν Ρουμανία πὺλ ταξιδεύει κι' ὁ ἄλλος ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκῃ πὺλ εἶναι στρατιώτης...

—Εἶναι δυὸ ἀγνὲς καρδιές πού μὰς ἔχουν ἀφοσιώσει, μὰς λέει μ' ἐλκρινεῖα ἡ δις Μαρία Καλουτά.

Ὡστόσο ὅπως οἱ μεγάλες «βεντέτες» τοῦ κινηματογράφου εἶναι καὶ τὰ Καλουτάκια τὰ «φορτώνονται» γιὰ διάφορες φιλανθρωπίες. Ὁ ἕνας ζητάει νὰ τὸν διορίσουν... ἱμπερσάριο κι' ἄλλος νὰ τὸν κάνουν κι' ἐγὼ δὲν ξέρω τί.

Μιὰ φοιτήτρια ἀπὸ τίς Σέρρες τοὺς ἔστειλε μιὰ ἀληθινὰ δυστυχισμένη χωριατοπούλα. Ἐνα θῦμα τοῦ τελευταίου κινήματος. Προσπαθοῦσε νὰ ἐργασθῇ γιὰ νὰ ζήσει τὰ τέσσαρα ἀδελφάκια της. Τὴν περιποιήθηκαν, τίς ἔδωσαν ρούχα, τὴ βάλαν στὸν «Εὐαγγελισμό» καὶ βάλαν ἐπίσης τὴν ἀρρωστή ἀδελφή της στὴν «Σωτηρία».

Ἡ δις Μαρία Καλουτά εἶναι καθὼς βλέπετε ἕνα φαινόμενο καλωσύνης. Δὲν εἶναι μόνον καλὴ ἡθοποιὸς τοῦ μουσικοῦ μας θεάτρου. Δικαίως λοιπὸν τὴν ἀγαποῦν τόσο πολὺ κι' αὐτὴν καὶ τὴν ἀδελφή της τὴν Ἄννα Καλουτά γιὰ τὴν ὁποία θ' ἀσχοληθοῦμε σ' ἄλλο φύλλο.

Ο ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ

Δὲν μπορῶ νὰ ξέρω σὺν τί νὰ αἰσθάνονται καὶ σὺν τί νὰ σκέφτονται τ' ἄλλα παιδιὰ τοῦ κόσμου, δταν εἶναι μικρά, ἀλλ' ἐγὼ, ἀφόντως ἀρχίζω νὰ καταλαβαίνω ὅτι ζοῦσα, ἤμου, κυριευμένος ἀπὸ μεγαλομανία, ἐλάττωμα πού διατηροῦ ἀκόμη τὰ ἴχνη του.

Φιλοδοξοῦσα νὰ γένω μιὰ μέρα ψηλότερος ἀπ' ὅλον τὸν ἄλλον κόσμο, ψηλότερος κι' ἀπὸ τίς ψηλότερες στέγες τῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ μου, κι' εἶναι νὰ μπορῶ νὰ πιάνω τὸν ἕναν καὶ τὸν ἄλλον ἀπὸ τὸν λαμπρὸ ἢ ἀπὸ τὴν μέση καὶ νὰ τὸν πετώ πέρα, σὺν βίβαλο. Καὶ δὲν τὸ φιλοδοξοῦσα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πιστεύω μ' ὅλη τὴν δύναμη τῆς ψυχῆς μου, κι' ὅσο προχωροῦσα στὶς ἡμέρες, στὶς ἐβδομάδες, στὸς μῆνες κι' ἔμπαινα ἀπὸ τὰ τρία χρόνια σὲ τέσσερα, τόσο μεγάλωνε κι' ἡ μεγαλομανία μου.

Τὴν ἡμέρα τοῦ «Ἀη-Πηλῶς», 20 Ἰουλίου, πῶμαι ἀπὸ τὰ τρία χρόνια σὲ τέσσερα, μὲ τὸ ἀνήγγειλε ἡ μάνα μου πρῶτ-πρῶτ χαρούμενη καὶ γελαστή, μὲ τρέβησε περὶ φανταστικὰ ἄντ' αὐτῆς, μὲ φίλησε γλυκὰ καὶ μὲ εὐχέθηκε μὲς ἀπὸ τὴν καρδιά της νὰ τὰ ἐκατοστήσω. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη δὲν μὲ ἄρεζε καὶ δὲν με ἱκανοποιοῦσε πλεῖν ἀπὸ τὴν ψυχῇ μου ὡς τίς στέγες τῶν σπιτιῶν, κι' ἤθελα νὰ φτάνῃ τὸ κεφάλι μου, ὡς τίς κορυφές τῶν αἰωνοβίων δέντρων τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ μου! Ἐ! Τότε πλεῖν τὴ βίβαλλε νὰ γένῃ ἔλεγα, νὰ γένῃ μὲ τὸ μικρὸ μου τὸ μυαλὸ τοῦ μικροῦ μου κεφαλοῦ. Ἀλλὰ προχωρώντας καὶ πάλι στὶς ἡμέρες, στὶς ἐβδομάδες καὶ στὸς μῆνες, δὲν μ' εὐχαριστοῦσε νὰ ψηλώσω ὡς τὴς κορυφές τῶν πύργων δέντρων τῆς ἐκκλησίας, κι' ἤθελα νὰ γένω ψηλός, σὺν τὰ κορφοβόδια, πού στέκονται μακριὰ ὁλόγρια ἀπὸ τὸ χωριό μου, τὸ χωριό μου πού φανταζόμουνα ὡς τὸ κέντρο ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ νόμιζα ὅτι τὰ κορφοβόδια του ἔβριζαν γιὰ τὸ οὐράνιο, καὶ στέκονταν γύρα-γύρα, σὺν οὐράνιοι στῆλοι καὶ βαστοῦσαν τὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ μὴν πέσῃ κατὰ καὶ μὰς πλάσσει.

Τότε πλεῖν (ἔλεγα μέσα μου) θὰ μπορῶ νὰ καθάλλω καὶ τὸ σύννεφο καὶ νὰ φέρω γύρα ὅλον τὸν οὐρανὸν θὰ πιάνω μετὰ τὰ χέρια μου τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρι καὶ τ' ἄστρα, καὶ θὰ βλέπω τὸν Θεὸ μετὰ τὰ μάτια μου πῶς κάθεται καὶ τί κάνει, καὶ θὰ κοινοποιῶ μὲς του, γιατί εἶχα μάθει ἀπὸ τὴν μάνα μου ὅτι ὁ Θεὸς κατοικοῦσε ψηλά, μέσα στὰ οὐράνια καὶ μέσα σὲ χρυσὰ παλάτια μετὰ τοὺς ἀγγέλους του...

Ὅταν, ὅποτε ἀπὸ χρόνια, μεγάλωσα κι' ἔγινε ἄνθρωπος καὶ θυμώμου ἐκεῖνα τὰ παιδικὰ μου ἐντροπύσματα, ἀλλὰ καὶ λυποῦμαι, γιατί δὲν εἶμαι πλεῖν ἐκεῖνο τὸ μικρὸ παιδί ἐκεῖνο τοῦ μικροῦ χωριοῦ, τὸ παιδί τῶν τριῶν-τεσσάρων χρόνων πού πίστευε ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ ψηλώσῃ ὡς τὰ κορφοβόδια κι' ὡς τὰ σύννεφα!

□ □

Μιὰ μέρι... εἶταν παραμονὴ τῶν Θεοφανίων, κι' ἡ μάνα μου εἶχε καταβάσει ψηλὰ ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι ὅλες τὲς εἰκόνες γιὰ νὰ τὲς πλύνῃ νὰ τὲς καθάρῃ, καὶ νὰ τὲς

πῇ τὴν ἄλλην ἡμέρα στὴν ἐκκλησία, ὅπου θὰ γένονταν ὁ Μέγας Ἀγιασμός γιὰ νὰ τὲς ραντίσῃ ὁ παπὰς μετὰ τ' ἀγιαστῆρι, ἀπὸ τὸ νερὸ τοῦ Ἀγιασμοῦ. Εἶταν ἐκεῖ μιὰ εἰκόνα ἀπὸ τὲς λεγόμενες «τοιμωρίες», γιατί εἶχε τρεῖς ξεχωριστὲς εἰκόνες καὶ κλειούσε, σὺν ἀρμάρι. Εἶχε στὴν μέση τὴν Παναγία μετὰ τὸν Χριστὸν θρόνος στὴν ἀγκαλιά της, κι' ἀπὸ τὰ πλάγια της, στὸ ἕνα τὸν Εὐαγγελιστὴ καὶ στὸ ἄλλο τὸν «Ἀη-Γιάννη τὸν Πρόδρομο», ὅπως τότεθα ἀργότερα, δταν ἄρχισα νὰ πηγαῖω στὸ σχολεῖο καὶ νὰ διαβάσω. Οἱ ἄλλες δυὸ εἰκόνες, πού στέκονταν στὸ εἰκονοστάσι, ἡ μιὰ ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά τοῦ τοιμορφοῦ, κι' ἡ ἄλλη ἀπὸ τὴν ἄλλη καὶ δὲν τὲς εἶχα λογιᾶσαι ἄλλη φορὰ, γιατί εἶταν πολὺ ψηλὰ τὸ εἰκονοστάσι γιὰ τ' ἀνάστημά μου, ἐπεφταν γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἀντίληψή μου...

Ἡ μάνα μου, ἐπειδὴς ὀνομαζόμουνα Χρήστος, μ' εἶχε μάθει νὰ πιστεύω ὅτι ὁ Χριστὸς εἶταν δικός μου Ἅγιος καὶ προστάτης μου, γι' αὐτὸ καὶ γιορτάζαμε τὰ Χριστούγεννα καὶ μὲ σήκωνε τὸ «ἔνθωμα» ὁ παπὰς ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα. Μ' εἶχε μάθει ἀκόμη ὅτι ἐκεῖνο τὸ παιδί τῆς μεσιανῆς εἰκόνας τοῦ τοιμορφοῦ, πού θρόνονταν στὴν ἀγκαλιά της μάνας του, τῆς Παναγίας, ὁ μικρὸς Χριστὸς, εἶταν ὁ μεγάλος Χριστὸς τῆς ἐκκλησίας, σὲ δεξιά τῆς ἀνεμόθυρας, κι' ὅτι ὁ Χριστὸς αὐτὸς εἶναι γυῖος τοῦ Θεοῦ, μονογενοῦ καὶ μετὰ τὴν Παναγία, ὁ μικρὸς ὅχιος. Ἐτοί, λοιπὸν καυχόμουνα ὅτι εἶχα τὸν μεγάλτερον ἅγιο δικόν μου, μ' ὅλο μου τὸ δικαίωμα, καὶ περιφρονοῦσα τὸν «Ἀη-Γιάννη τὸν Πρόδρομο», πού τὸν ἔβλεπα γυμνὸν ἀπὸ τὴν μέση κι' ἀπάνω, μ' ἕνα παλαιοτόμορο στὸν ὄμο του γιὰ κάππα καὶ ξυπόλυτον, σὺν τοὺς Κραβαρίτες, τοὺς διωκτικοὺς, πού περνοῦσαν συχνὰ ἀπὸ τὸ χωριό μας/κι' ἀπὸ τὸ σπῆτι μας καὶ διωκόνταν φονί... Ἀπαρτοῦσα πῶς ἔνας τέτοιος μεγάλος, πού εἶταν ὁ Χριστὸς, καταδέχτηκε νὰ τὸν κἀνὸν τοῦ, ἐνῷ ὁ δικός μου ὁ νοῦνός, ὁ Γιάνν' Γκουινιτάνης ἀπὸ τὴν Κρετσούνιτσα εἶναι ἕνας ὁμορφονιμένος τεβλιγκας, ψηλός, πρέπιος καὶ σοβαρός, μετὰ μὴν παλαιοτομοῦ κατὰ, πῶς-εἶναι μιὰ ὄργια ἀπὸ τὸ κεφάλι του...

Ἐκεῖ, πῶς-εἶναι ἡ μάνα μου τὲς εἰκόνες, ἔπεσε τὸ μάτι μου ἀπάνω στὲς ἄλλες δυὸ εἰκόνες, πού ἀνέφερα παραπάνω καὶ τὲς παρατήρησα, γιὰ πρώτη φορὰ. Ἡ μιὰ εἰκόνα ἀπ' αὐτὲς εἶχε ἕνα ἅγιο καθάλλω ἀπὸ τὸ σιδερόφαρο ἄλογο, κι' ἡ ἄλλη, ἄλλον πάλι ἅγιο καθάλλω ἀπὸ κούκινο ἄλογο. Μοῦ ἄρεσαν αὐτὲς οἱ δυὸ εἰκόνες τῶν Ἀγίων Καθαλλῶν, κι' ὅταν παρατήρησα ὅτι εἶχαν κορφοβόδια μετὰ τὰ κοντάρια τοῦς, ὁ ἕνας ἕναν μεγάλον ἔριον μετὰ τέσσαρα ποδιάρια, κι' ὁ ἄλλος ἕναν ἄγριον ἄνθρωπον ἀρματομένον, ὁρτήσα τὴν μάνα μου μετὰ μεγάλη ἐκπλήξη.

—Τί εἶν' αὐτοὶ οἱ καθάλλωδες, μάνα; Εἶναι κι' αὐτοὶ Ἅγιοι;

—Ἅγιοι, παιδί μου... Ἅγιοι.

Μοῦ ἀποκρίθηκε ἡ μάνα μου, ὡς παντογνώστη πού τὴν νόμιζα.

—Ἐχουν, οἱ Ἅγιοι ἄλογα μάνα;

Τὴν ἐναρμόνησα μετὰ μεγαλύτερη ἀκόμη ἐκπλήξη.

—Μόνα... αὐτοὶ οἱ δυὸ οἱ Ἅγιοι, κι' ἄλλοι δυὸ ἀκόμη ἔχουν ἄλογα...

—Ποιοὶ εἶν' αὐτοὶ οἱ δυὸ κι' οἱ ἄλλοι δυὸ Ἅγιοι Καθαλλῶδες, μάνα;

Λάρηδες...

—'Ο ένας μοναχούλη μου, με τό ψαρελί τ' άλλογο, είν' ο 'Αη-Γιώργης κι' ο άλλος, με τό κόκκινο, είν' ο 'Αη-Δημήτρης, κι' οι άλλοι δυό, που λείπουν, είν' οι 'Αγιοι Θόδωροι...

—Γιατί, μάννα, δέν έχει κι' ο Χριστός μου άλλογο;

—Ξέρω κι' εγώ, μοναχέ μου, γιατί;

—Νά μου πής, γιατί δέν έχει;

—Νά που δέν έχει!... Είναι μικρός κόμα...

—Δέν λέω για τούτον τόν Χριστό, που ναι μικρούλης, και τόν έχει ή μάννα του στην γκαλιά... Λέω για τόν μεγάλο, τόν Χριστό, με τά γενάκια, που ναι στην έκκλησία...

—'Η μάννα μου βρήκες έμπορεύματα σ' αυτό και δέν ήξερε τί να μου απαντήσει.

—Όστε δέν έχει άλλογο ο Χριστός ο μεγάλος, μάννα;

—Σου είπα, παιδί μου, πως δέν έχει!...

Πώς να σέ τό ελπώ, άλλοιότινα;

Μ' έπιασαν τότε τά κλάματα κι' είπα στην μάννα μου:

—Δέν τόν θέλω τόν Χριστό πια κι' 'Αγίο μου, αφού δέν έχει άλλογο! Θέλω νάχη κι' ο Χριστός άλλογο! Δέν τόν θέλω χωρίς άλλογο! Δέν τόν θέλω, δέν τόν θέλω κι' 'Αγίο μου! 'Εγώ θέλω καθάλλω 'Αγίο μου! Τ' ακούει;

Της είπα και εξακολουθούσα να κλαίω...

—Τί να σού κάνω, παιδί μου, αφού δέν έχει άλλογο ο Χριστός; Φταίω εγώ κι' αυτό;

Σ' αυτό άπάντο, άναστήρισε ν' αναβείνη την έξωτερική λιθόγιστη σκάλα του σπιτιού μας ό έφημέριός μας, ό Παπά-Θωμάς, πύργωνταν από τό χειρί του για να λειτουργήσει την ήμερα τών Θεοφανείων, και να «εὐλογήσῃ τὰ νερά» στόν «Μεγάλον 'Αγισμό», που θύκανε.

Ίδόντας με ό Παπά-Θωμάς κλαμένον και σιωπηρό, κι' όχι σάν άλλες φορές που ριχνόμουν χαρούμενος στά ποδιάρια του, ό τόν έβλεπα να μπαίνει στο σπίτι μας, ρώτησε την μάννα μου, με πατρικό ύφος:

—Τί έχει τό παιδί κι' είναι σάν σκηνισμένο;

—Τί νάχη, δέσποτά μου; Ήθελ τόν Διάολό μου σήμερα μ' αυτό! 'Έχει τόση όρα, που σκούφει γιατί έχουν άλλογο ό 'Αη-Γι-ώργης κι' ό 'Αη-Δημήτρης, κι' ό Χριστός δέν έχει! 'Έχεις ακούσει ποτέ τέτοιο πράγμα;

Ακούοντας ό Παπά Θωμάς την αναφορά της μάννας μου, συλλογίστηκε κομμάτι κι' ύστερα μου είπε με τό συνηθισμένο του πατρικό ύφος:

—Ελα έδω...

Πήγα κοντά του κι' αυτός εξακολούθησε:

—Άκουσε τί θα σου είπω, παιδί μου... 'Ο Χριστός είναι γινός του Θεού, κι' ως γινός του Θεού και Θεός ό ίδιος, μαζί με τόν πατέρα του, τόν Θεό, και τ' 'Αγιο Πνεύμα που κάνουν οι τρεις τους μαζί την 'Αγια Τριάδα, είναι μεγαλύτερος άπ' όλους τούς 'Αγιους. Όλοι οι 'Αγιοι που γίνονται άγιοι, για την άγάπη του, είναι δοῦλοι του, σάν καλήώρα ό Τσιήτος (1) στο σπίτι σου, άλλοι πεζοί κι' άλλοι καθάλλω-ρηδες, όπως τούς θέλη αυτός, ό Χριστός... κι' αυτοί κάνουν πρόθυμα ό,τι τούς πη.

—Γιατί να μην έχη κι' ό Χριστός άλλογο και νάχουν ό 'Αη-Γιώργης κι' ό 'Αη-Δη-

μήτρης; Κι' οι 'Αγιοι Θόδωροι;

Τού άπάντησα εγώ με παρόμοιο.

—Και τί τό θέλει, παιδί μου, ό Χριστός τ' άλλογο; Τί άνάγκη έχει ό Χριστός από άλλογο; Αυτός βρίσκεται μέσα στα σύρανια και μέσα σε χρυσασμένα παλάτια και δέν καταιβάνει στην γη για να χρειάζεται άλλογο. Μπορούν ν' αναβούν και να περπατήσουν τ' άλλα στα σύρανια; Θα πέσουν κάτω και θα γένουν κομμάτια... Τί λέγω «κομμάτια»; Θα γένουν κόκκινη λάσπη!...

Άρχισα να πείθομαι στα λόγια του Παπά-Θωμά, και να μετανοώ για την σκηνή, πουχα κάνει της μάννας μου για τ' άλλογο τών 'Αγίων Καθαλλώρηδων.

Ό παπός κατάλαβε την έσωτερική μου μετοβολή και την συντριβή μου, για την άμαρτία πούχα κάνει, ειπώντας «δέν τόν θέλω τόν Χριστό κι' 'Αγίο μου» και μου είπε πάλι:

—Έκανες μεγάλη άμαρτία... Σταύρωσε τά χέρια σου...

Τά σταύρωσα τρέποντας.

—Πέ έμμηρτον Χριστέ μου! Σχώρεσέ με!...

Είπα:

—«'Ημμερτον, Χριστέ μου! Σχώρεσέ με!».

—Φίλησέ μου τώρα τό χέρι και σύρε μπροστά στην εικόνα του Χριστού και της Παναγίας και κάνε σαράντα μετάνοιες, για να σου σχωρέσει ό Θεός την άμαρτία, πούκανες σήμερα...

Είπαν ή πρώτη φορά, που μάθαινα ότι είχα κάνει άμαρτία, κι' ή πρώτη φορά, πούρχόμουν σε συνάφεια ό μικροσκοπικός έγώ άνθρωπος με τόν Δημιουργόν κι' 'Αρχοντα του Κόσμου, τόν Θεόν!

Στό άναμεταξύ ή μάννα μου είχε τελειώσει τό πλύσιμο τών εικόνων και τές τοκοθετούσε με προσοχή κι' εὐλάβεια, όπως ελταν και πριν, στο εικονοστάσι, κι' εγώ άρχισα να κάνω τές μετάνοιες, που μ' είχε διατάξει ό Παπά-Θωμάς κι' έπειδή δέν ήξερα άκόμα να μετρώ πλείότερο από τά δέκα, τές μετρώσε ή άδερφή μου, που ελταν δέκα χρόνια μεγαλύτερη από μένα.

Από την στιγμή εκείνη ξανάγεινε πάλι μέσα μου μεγάλος ό Χριστός μου, κι' ως μὴν είχε άλλογο σιδηρόψαρο ή κόκκινο κι' εξακολουθεί να μου είναι μεγάλος και μεγαλύτερος άκόμα ως τά σήμερα, κι' από εκείνην την στιγμή έμαθα από τόν άγαμέματον άλλ' έναρετώτατον, όπως ελταν όλοι οι παπάδες τότε, κι' ως ελταν άγαμέματοι, Παπά-Θωμά, ότι όλοι οι 'Αγιοι της γης και τ' ούρανού, πεζοί και καθάλλωρηδες, ελταν δούλοι του 'Αγίου του δικού μου, του Χριστού μου, του Μεγάλου Διδασκάλου της ανθρώπινης ήθικης!

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ποικίλες ιστορίες

ΠΑΘΗΜΑ ΦΑΡΣΕΡ

Ένας φαρσέρ έστειλε σ' ένα σούδαρ άργοστάσιο κατασκευής αυτοκινήτων, δυό έδειους τενεκέδες του πετρελαίου, με την παρακάτω ελροντιστή σημείωση:

«Κατασκευάσατε μου με άποδο τούς τενεκέδες ένα άπό τά περιττώματά σας αυτοκίνητα».

Την άλλη μέρα τό αυτοκίνητο του παραδόθη στο σπίτι του. Τό συνώδεσε δέ ή έξη; σημείωση: «Με τόν άλλον τενεκέ του πετρελαίου τί να σας κάμουμε;».

Έτσι ό φαρσέρ την έπαθε και άναγκάστηκε να πληρώσει την αξία τού τενεκέδου αυτοκινήτου που παραγγέλλει.

■ ■

ΠΩΣ ΠΑΝΤΡΕΥΟΝΤΑΙ ΟΙ ΜΟΡΜΟΝΟΙ

Θά υπάρχουν πολλοί που θά είναι περιέργοι να μάθουν πως γίνεται μια γαμήλια τελετή στη χώρα τών Μορμόνων. Ίδού πως την περιγράφει ένας κομπογυρισμένος άναγνώστης μας:

Ό παπός (στον γαμρό).— Έπαθε τις δυο αυτές οι γυναίκες (γίνον οι νόμιμες σύζυγοί σου;

Ό Γαμπρός.— Μάλιστα τ' έπαθε.

Ό παπός (στις νέφες).— Έπαθε τις δυο αυτές ό άνδρας γίνει ό νόμιμος σύζυγός σας;

Οι νέφες (έν χορφή).— Ναι τό έπαθε.

Ό παπός (στα θηλυκά μέλη τού άναγοστηρίου).— Μήπως υπάρχει καμιά άλλη γυναίκα και θέλει να συμπληρώσει στόν κατάλογο τών νυμφών;

■ ■

ΠΩΣ ΕΓΙΝΑΝ ΤΑ ΣΠΗΛΑΙΑ

Ή άπομνημόνευς τού τούτου έλαξε ξανά. Ή άπό τις άνόητες και διαρκείς έρωτήσεις τών γυναικών.

—Και πως σχηματίσθηκαν αυτές οι σπηλιές; τόν ρώτησαν κάποτε.

—Δέν είχα γεννηθή άκόμα όταν σχηματίσθηκαν, τούς άπάντησε ό άλλος. Ή παράδοση όμως λέγει, ότι ένας Ξωστός έλασε ένα σέλλινι που τούτπες σε μια σπηλιά του δράχου, και σιάδοντας να τό δει...

■ ■

ΑΧΡΕΙΑΣΤΟ ΤΟ ΣΚΟΙΝΙ

—Σ' ατέ τη σκηνή, τις Τρίτη, ό ληστής θά εισβάλη στο δωμάτιό θά σάς άρπάξη θά σάς δέση μ' ένα σκοινί άπό τό κεφάλι ως τά πόδια, και κατόπιν θά σάς γαμήση με φιλικιά, έξηγήσε στην ήθοποιό ό σκηνοθέτης.

—Μήπως ό ληστής αυτός θά είναι νέος και ώραίος, ρώτησε ή ήθοποιός.

—Ναι.

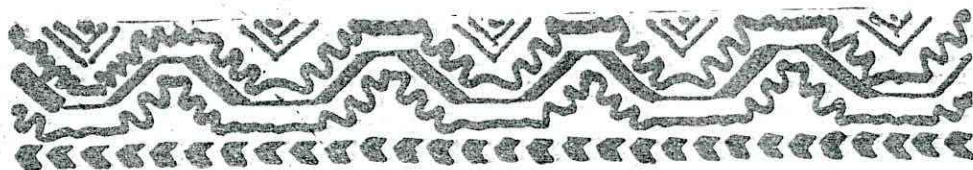
—Τότε δέν του χρειάζεται διόλου τό σκοινί.

■ ■

ΦΟΒΕΡΟ ΚΡΥΟ!

Καποτός παρεπονείτο για την έλλειψη θερμότητας στο ξενοδοχείο που διέμενε.

—Την ήμερα δέν την περνούσα τόσο άσχημα με τό κρύο, έλεγε. Την νύχτα όμως έμπνεσα και άκούγα να χτυπούν τά δόντια μου... έπαινε στο κομοδίνο που τό είχα άσπασμένο.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΙ' ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΔΕΣ

Δέν μπορώ νά ξέρω σάν τί νά αιστάνωνται καί σάν τί σκέφτονται τ' άλλα παιδιά του κόσμου, άλλ' ἐγώ, ἀφόντας ἄρχισα νά αιστάνομαι ὅτι ζούσα, ἤμουν κυριευμένος ἀπό μεγαλομανία, ἐλάττωμα, πού διατηρῶ ἀκόμα τὰ ἴχνη του.

Ἐπιθυμοῦσα νά γένω ψηλότερος ἀπ' ὅλον τὸν ἄλλο κόσμο, ψηλότερος ἀπὸ τὴν κορυφή τῆς στέγης τοῦ σπιτιοῦ μου, πού ἦταν τὸ ψηλότερο σπίτι τοῦ χωριοῦ μου, κι' ἔτσι νά μπορῶ νά πιάνω τὸν ἕναν καὶ τὸν ἄλλον ἀπὸ τὸ λαιμό, ἢ ἀπὸ τὴν μέση καὶ νά τὸν πετάω πέρα, σάν βήσαλο. Καὶ δὲν τὸ ἐπιθυμοῦσα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πιστεῦσα, κι' ὅσο προώδεα στὲς ἡμέρες, στὲς ἐβδοδες καὶ στοὺς μῆνες, κι' ἔμπαινα ἀπὸ τὰ τρία χρόνια στὰ τέσσερα, τόσο μεγάλωνα κι' ἡ μεγαλομανία μου!

Ὅταν ἄρχισα νά μπαίνω στὰ τέσσερα χρόνια μου, καὶ τὸ εἶχα μάθει γιατί μοῦ τὸ ἀνάγγειλε ἡ μάνα μου χαρούμενη καὶ μοῦ εὐχήθηκε νά γένω ἐκατόχρονος, τὴν ἡμέρα τ' Αἰ Λιῶς, δὲν μοῦ ἄρεξε πλιά νά ψηλώσω ὡς τὴν στέγη τοῦ σπιτιοῦ μου, ἀλλ' ὡς τὲς κορφὲς τῶν αἰωνόβιων δέντρων τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ χωριοῦ μου! "Εἰ τότε πλιά τί θὰ γέγονταν! Ἀλλὰ προχωρῶντας πάλι στὲς ἡμέρες, στὲς ἐβδομάδες καὶ στοὺς μῆνες, δὲν ἱκανοποιούμουν, οὔτε κι' ἀπ' τὲς ψηλὲς κορφὲς τῶν ψηλῶν δέντρων τῆς Ἐκκλησιᾶς μου, ἀλλ' ἤθελα νά γένω ψηλός ὡς τὰ κορφοδούνια, πού στέκονταν μακριὰ ὁλόγυρα τοῦ χωριοῦ μου, σάν ὑπέρψηλοι στῦλοι, πού βαστοῦσαν τὰ οὐράνια καὶ τὰ νόμιζα ὅτι τότε πλιά θὰ μπορούσα νά βάλω τὸν Θεὸ μὲ τὰ μάτια μου καὶ νά κούδεν-τιάζω μαζί του, γιατί μῶλεγε ἡ μάνα μου ὅτι ὁ Θεὸς κάθεται ψηλὰ στὰ οὐράνια

μέσα σὲ χρυσὰ παλάτια... καὶ τέλος νά φτάσω ὡς τὰ σύννεφα, γιατί δὲν μπορούσα νά φαντασθῶ ἄλλο ψηλότερο ἀπὸ τὰ σύννεφα, πού τ' ἀγνάντευα καμμιὰ φορὰ νά στέκουν ψηλότερα κι' ἀπὸ τὰ κορφοδούνια, κι' ἔτσι νά μπορῶ νά περιφέρωμαι καβάλλα ἀπάνω στὰ σύννεφα!...

Κι' ὅταν ὕστερα ἀπὸ χρόνια μεγάλωσα κι' ἔγινα ἄντρας, καὶ θυμόμουν ἐκεῖνα τὰ παιδικὰ μου ὀνειροπολήματα, γελοῦσα καὶ γελάω ἀκόμα καὶ σήμερα στὴν σεδαστὴ ἡλικία, πού θρίσκομαι πλησιάζοντας τὰ ἐβδομήντα χρόνια, ἀλλὰ καὶ λυποῦμαι γιατί δὲν εἶμαι ἀκόμα ἐκεῖνο τὸ παιδί τῶν τριῶν τεσσάρων χρονῶν ἐκείνου τοῦ χωριοῦ, πού πιστεῦσα ὅτι θὰ ψηλώνω ὡς τὰ σύννεφα.

Συνέπαια ἐκείνης μου τῆς μεγαλομανίας ἦταν κι' ὁ μεγάλος μου ἐγωϊσμός, πούχε μὲν ἀναπτυχθῇ μέτα μου, ἀλλὰ μοῦ τὸν ὑπέθαλπε κι' ἡ μάνα μου ὅσο μπορούσε, μὴ γνωρίζοντας τὸ κακό, πού μῶκανε ἡ καημένη.

Δὲν θὰ εἰπῶ τίποτε τὸ παράξενο, ἂν εἰπῶ ὅτι ὁ Ἐγωϊσμός εἶναι παιδί τῆς Μεγαλομανίας...

Εἶχαμε στὸ σπίτι μας ἕνα ἄλογο, τὸν Κόκκινο τοῦ πάππου μου, πού τὸ ὑπεργαποῦσα, γιατί ἦταν ἡμερὰ, σάν ἄρνι, κι' οὔτε δάγκανε κι' οὔτε κλωτσούσε, σάν ἄλλα ἄλογα, καὶ θρίσκομουν ὅλη σχεδὸν τὴν ἡμέρα στὴν ράχη του καβάλλα, νομίζοντας ἔτσι ὅτι ταξίδευα μακριὰ καὶ πῆγαινα νά δρῶ τὸν ξενητεμένο πατέρα μου στὰ μακριὰ τὰ Ἑῖνα, στὰ βάθια τῆς Ἀνατολῆς, κατὰ τὸ Ἐρζερούμ καὶ τὸ Ντιαρμπεκίρ, κι' ὅταν μιὰ μέρα μᾶς κόνεψε ἕνας μπέης, φίλος τοῦ πάππου μου, καβάλλα σ' ἕνα σιδερόψαρο ἄλογο, πелὺ ἔμορφο, καὶ ψηλότερο ἀπὸ

τὸν Κόκκινό μας, εἶπα στὴ μάνα μου νὰ δώσῃ τὸν Κόκκινό μας στὸν μπέη και νὰ πάρωμε τὸ Σιδερόψαρό του. Ἡ μάνα μου κι' ὁ μπέης ἔκαναν πὼς θὰ κάνουν τὸ θέλημά μου, ἀλλ' ὁ μπέης ἔφυγε τ' ἄλλο πρωῒ, ἐνῷ ἐγὼ κοιμῶμουν ἀκόμα, κι ὅταν ξύπνησα καὶ δὲν εἶδα τὸ Σιδερόψαρο στὴ θέση τοῦ Κόκκινου μας, ἔπεσα νὰ πεθάνω ἀπὸ τὸ κακό μου καὶ δὲν ἔφαγα ὅλην τὴν ἡμέρα!

Τὰ ἤθελα ὅλα δικὰ μου, ὅσα νόμιζα ὅτι ἦταν καλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνα, πούχα. Ἡθελα νὰ ὑπερέχω σ' ὅλα, νὰ ναι ὅλοι κάτω ἀπὸ μένα κι ἂς ἤμουν μιὰ χαψιὰ ἀνθρωπούλι. Στὸ τραπέζι τοῦ φαγητοῦ ἔπιανα τὸ λεγόμενον κεφαλοτράπεζο, σὰν νὰ ἤμουν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ σπιτιοῦ, κι' εἶχα ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά τὴν μάνα μου κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν ἀδερφή μου, ἀλλ' ὅταν ἦρθε ὁ πατέρας μου ἀπὸ τὰ μακρυνὰ τὰ Ξένα, ἀπὸ τὸ Ἑρζε-σοῦμ κι' ἀπὸ τὸ Νιαρμπεκίρ, ὅπου ἦταν δεκατιστής, κι' ἔπιασε τὸ κεφαλοτράπεζο, μοῦ φάνηκε πὼς εἶχε πέσει ὅλη ἡ στέγη τοῦ σπιτιοῦ μας ἀπάνω στὸ κεφάλι μου ἀλλὰ εἰ νάκανα; Ἦταν μεγάλος ὁ πατέρας κι' ἀναγκάστηκε, θέλοντας καὶ μὴ νὰ ὑποκύψω, νὰ καὶ μέσα μου θεωροῦσα τὸν ἑαυτὸν μου ἀδικημένον!

Μία μέρα, ἦταν παραμονὴ τῶν Φώτων κι' ἡ μάνα μου εἶχε κατεδάσει ψηλά ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι τὰ εἰκονίσματα γιὰ νὰ τὰ καθάρῃ καὶ νὰ τὰ πᾶν τὴν ἄλλη μέρα στὸν μέγαν Ἀγιασμό στὴν ἐκκλησιὰ.

Τὸ ἓνα τὸ εἰκονίσμα ἦταν ἀπὸ τὰ λεγόμενα τριμόρφια, ποῦχε τρεῖς εἰκόνες καὶ κλειοῦσε, σὰν θήκη. Εἶχε αὐτὸ τὸ εἰκονίσμα στὴν μέση τὴν Παναγία μετὰ τὸν Χριστὸν βρέφος στὴν ἀγκαλιὰ τῆς, καὶ στὰ κινοῦμενα πλάγια, στὸ ἓνα τὸν Ἀϊ Γιάννη τὸν Πρόδρομο καὶ στ' ἄλλο τὸν Ἀρχάγγελο Γαβριὴλ μετὰ τὴν Παναγία. Ἦταν κι' ἄλλη μιὰ εἰκόνα ξεχωριστὴ μετὰ δυὸ καβαλλάρηδες ἁγίους, ποῦ δὲν τοὺς εἶχα ἰδεῖ ἄλλοτε, γιὰτ' ἦταν στὸ πλάγι τοῦ εἰκονοστασιοῦ καὶ δὲν μποροῦσα νὰ τὴν βλέπω καλά.

Ἐπειδὴ λέγομεν Χρηστος, ἡ μάνα μου μ' εἶχε μάθει ὅτι ὁ Χριστὸς ἦταν ὁ ἰδικός μου Ἅγιος, καὶ τὰ Χριστοῦγεννα γιορτάζαμε στὸ σπίτι καὶ μᾶς σήκωνε ὁ

παπᾶς τὸ «ὕψωμα». Μ' εἶχε μάθει ἀκόμα ἡ μάνα μου ὅτι τὸ παιδάκι ἐκεῖνο, ὁ μικρὸς Χριστὸς, τοῦ εἰκονίσματος μας, ποῦ βρισκόταν στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του τῆς Παναγίας, ἦταν ὁ μεγάλος Χριστὸς, ποῦ βρισκόταν στὴν ἐκκλησιὰ, δεξιά τῆς ἀνεμόθυρας, κι' ὅτι ἀκόμα ἦταν παιδί τοῦ Θεοῦ καὶ μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἀγγίους, κι' ἔτσι ἐγὼ καυχώμουν ὅτι εἶχα τὸν μεγαλύτερον Ἀγίον δικόν μου καὶ περιτόν Ἀϊ Γιάννη τὸν Πρόδρομο, ποῦ τὸν ἔβλεπα γυμνὸν ἀπὸ τὴ μέση κι' ἀπάνω μ' ἔνα παλιοτόμαρο στὸν ὦμο καὶ ξυπόλυτον σὰν τοὺς διακονιστοὺς, ποῦ περνοῦσαν συχνὰ ἀπὸ τὸ σπίτι μας κι' ἀπὸ τὸ χωριὸ μας καὶ διακόνευαν ψωμί, κι' ἀποροῦσα πὼς ὁ Χριστὸς, τέτοιος μεγάλος ποῦ ἦταν, εἶχε καταδεχτῇ νὰ τὸν κἀνὴ νουὸ τοῦ ἐνῷ ὁ δικός μου ὁ νουνός, ὁ Γιάννης Γκουιτμάνης, ἦταν ἓνας τσιέλεγκας, ψηλὸς σοβαρὸς καὶ καλοντυμένος...

Ἐκεῖ, πῶπλενε ἡ μάνα μου τὰ εἰκονίσματα, ἔπεσε τὸ μάτι μου ἀπάνω στὸ ξεχωριστὸ εἰκονίσμα, ποῦ εἶδα γιὰ πρώτη φορὰ ὅτι εἶχε δυὸ Ἀγίους καβαλλάρηδες. Ὁ ἓνας εἶχε κόκκινο ἄλογο, σὰν τὸ δικό μας, κι' ὁ ἄλλος σιδερόψαρο, σὰν τοῦ μπέη, καὶ φαίνονταν, σὰν νᾶρχονταν ὁ ἓνας κατ' ἐπάνω τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ τοὺς χωρίζε κατὶ στὴ μέση κι' ἔτσι ἡ εἰκόνα τῶν καβαλλάρηδων Ἀγίων ἦταν δυὸ εἰκόνες ἐνωμένες σὲ μιὰ.

Μόλις εἶδα τοὺς δυὸ καβαλλάρηδες Ἀγίους, ποῦ σκότωσαν μετὰ τὰ κοντάρια τοὺς ὁ ἓνας ἓναν ἀρματωμένον ἀνθρωπον, κι' ὁ ἄλλος ἓναν Ὀρion, ρώτησα τὴν μάνα μου μετὰ μεγάλη μου ἐκπληξή:

—Τ' εἶν' αὐτοὶ οἱ καβαλλάρηδες, μάνα;

—Ἀγιοι, παιδί μου, Ἀγιοι.....Μ' ἀποκρίθηκε ἡ μάνα μου ὡς παντογνώστρα, ποῦ τὴν νόμιζα ἐγὼ.

—Ἐχουν κι' οἱ Ἀγιοι ἄλογα, μάνα; Τὴν ξαναρώτησα μετὰ πλιότερη ἐκπληξή ἀκόμα.

—Αὐτοὶ οἱ δυὸ κι' ἄλλοι δυὸ ἀκόμα, οἱ Ἀγιοι Θόδωροι, ἔχουν ἄλογα. Μετὰ ξαναποκρίθηκε.

—Καὶ πὼς τοὺς λὲν αὐτοὺς τοὺς δυὸ καβαλλάρηδες Ἀγίους, μάνα;

μέρη
τῶν
χέρι.
ἐγὼ
Τ
σέβομ
λός, ε
μακρο
χωρίς

άθει ακόμα
είνο, ό μι-
μας, πού
μάννας του
Χριστός,
δεξιά της
ν παιδί τοῦ
ς τοῦς "Α-
δτι εἶχα τόν
καί περι-
ς "Αγίους
πού τόν
άπάνω μ'
ζυπόλυτον
περνούσαν
τό χωριό
ροῦσα πῶς
ήταν, εἶχε
ου ἐνῶ ό
Γκουιντμά-
ς σοβαρός

τά εἰκονί-
στο ξεχω-
πρώτη φορά
άρηδες. "Ο
ό δικό μας,
μπέη, καί
ένας κατ'
ρύς χώριζε
α τῶν κα-
κόνες ἐνω-

άρηδες "Α-
άρια τους ό
ν, κι' ό ἀλ-
άννα μου μέ

ηδες, μάννα;
..... Μ' απο-
ντογνώστρα,

ογα, μάννα;
ρη ἐκπληξή

δύό άκόμα,
α. Μοῦ ξα-

οῦς δύο κα-

—"Ο ένας, παιδί μου, μέ τό κόκκινο τ'
άλογο, λέγεται "Αἰ-Δημήτρης, κι' ό άλλος
μέ τό ψαλί Αἰ-Γεώργης.

—Καί γιατί; ό Χριστός, μάννα, δέν έχει
άλογο;

—Ξέρω γώ, παιδί μου, γιατί δέν έχει;
Νά, πού δέν έχει....

—"Ωστε δέν έχει ό Χριστός άλογο,
μάννα;

—Σοῦ εἶπα, παιδί μου, πῶς δέν έχει,
πῶς νά στο εἰπῶ ἀλλιῶτικα;

Μ' έπιασαν τά κλάματα κι' άρχισα νά
λέγω κλαίοντας στήν μάννα μου;

—Δέν τόν θέλω τόν Χριστό γι' "Αγίο
μου, άφού δέν έχει άλογο!.. θέλω ν' άγο-
ράσῃ κι' ό Χριστός άλογο, κι' ύστερα νά
τόν έχω γι' "Αγιόν μου. Δέν τόν θέλω χω-
ρίς άλογο! Δέν τόν θέλω! Δέν τόν θέλω γι'
"Αγιόν μου! Θέλω "Αγιόν μου καθαλλάρη! Τ'
άκοῦς; Τῆς εἶπα κι' έξακολουθοῦσα νά κλαίω.

—Τί νά σοῦ κάνω ἐγώ, παιδί μου, άφού
ό Χριστός δέν έχει άλογο;

Ἡ μάννα μου στενοχωριόνταν πλιότ' ρο
για τήν άσέβεια πῶδειχνα στόν Χριστό,
καί δέν ἤξερε πῶς νά μέ πείσῃ ὅτι ό Χρι-
στός, πού δέν εἶχε άλογο, ἦταν πλιό μεγά-
λος άπό τοῦς δύο καθαλλάρηδες "Αγίους,
πού εἶχαμε μπροστά στήν εἰκόνα, τήν κα-
πνισμένη, άπό τήν άσθηστη καντήλα πῶ-
καιγε νύχτα μέρα στό εἰκονοστάσι κι' ἦταν
τό φῶς της φερμένο άπό τόν "Αγιόν Τάφο,
καί γι' αὐτό θαυματουργοῦσε σέ κάθε άρρώ-
στεια καί σέ κάθε ἰσκιωτικό...

Σ' αὐτό άπάνω άκούστηκε ν' ανεβαίνει
τήν λιθοχτιστή έξωτερική σκάλα τοῦ σπι-
τιοῦ, ό ἐφημέριός μας, ό Παπαῖς Θωμάς, πῶρ-
χονταν άπό τό χωριό του για νά κάνῃ τοῦς
άγιασμούς ἐκείνης τῆς ἡμέρας τοῦ Σταυροῦ,
σ' ὅλο τό χωριό, καί νά λειτουργήσῃ τήν
άλλη ἡμέρα τῶν Θεοφανείων.

"Ο παπαῖς μπῆκε στήν θύρα καί καλη-
μέρησε κι' ἡ μάννα μου άφρησε τό πλύσιμο
τῶν εἰκόνων κι' έτρεξε νά τοῦ φιλήσῃ τό
χέρι. Τό ἴδιο έκανε κι' ἡ άδερφή μου, ἐνῶ
ἐγώ στέκομουν κλαμένος καί θυμωμένος.

Τόν παπαῖς Θωμά τόν άγαποῦσα καί τόν
σέβομουν, γιατί ἦταν μεγαλόπρεπος, ψη-
λός, εὐσωμός, καί μ' άσπρα γένεια, χιόνι,
μακρῶς ὡς τήν ζώνη του, μιλοῦσε σοβαρά
χωρίς νά γελάῃ ποτέ μῶδινα πάντα άπό

ένα κομμάτι πρόσφορο άπό τόν κόρφο του,
πού τό θεωροῦσα, ὡς κάτι ἱερό κι' άγιο,
καί νόμιζα ὅτι τέτοιο ἦταν τό ψωμί, πῶ-
τρωγαν οἱ "Αγιοι, μοσχοδολοῦσαν τά χέρια
του άπό μοσχοθύμιαμα, καί προπάντων γιατί
ἦταν χρόνια ἐφημέριος στό χωριό μας, κι'
εἶχε κάνει τήν βάφτισή μου, ὁκτώ μέρες
ύστερα άπό τήν γέννησή μου. Αὐτά βλα μα-
ζωμένα μαζύ άποτελοῦσαν έναν μεγάλο
ὄγκον άπέναντί μου καί μοῦ επέβαλλαν
καί τόν σεβασμόν καί τήν άγάπη.

—Τί έχει τό παιδί;

Ρώτησε ό παπαῖς τήν μάννα μου μέ πα-
τρικό ὄφρος.

—Τί νάχῃ, παπαῖ μου... Ἡῶρα τό διαλό-
μου σήμερα μ' αὐτό. "Εχει τόση ὥρα πού
σκούζει, γιατί ἔχουν άλογο ό "Αἰ-Δημήτρης
κι' ό "Αἰ-Γεώργης κι' ό Χριστός δέν έχει!
Θέλει καλὰ καί σώνει νάχῃ κι' ό Χριστός
άλογο!

Ακούοντας τήν άναφορά τῆς μάννας
μου ό παπαῖς Θωμάς, συλλογίστηκε κομ-
μάτι, κι' ύστερα μοῦ εἶπε μέ τό συνηθισμένο
πατρικό του ὄφρος:

—"Ελα δῶ!...

Πῆγα κοντά του κι' ό παπαῖς έξακολου-
θησε:

—"Ακου τί θά σοῦ πῶ, παιδί μου... "Ο
Χριστός ὡς Γυιός τοῦ Θεοῦ καί Θεός ό ἴδιος
μέ τόν Πατέρα του τόν Θεό, καί τ' "Αγιο
Πνέμα, πού κάνουν τήν "Αγία Τριάδα, εἶ-
ναι μεγαλύτερος άπ' ὅλους τοῦς "Αγίους.
"Ολοι οἱ "Αγιοι εἶναι δοῦλοι του, ἄλλοι
πεζοί κι' ἄλλοι καθάλλα, ὅπως τοῦς ἤθελε
καί τοῦς θέλει αὐτός, καί κάνουν ὅ,τι τοῦς
προστάξῃ.

—Γιατί νά μήν ἔχῃ κι' ό Χριστός άλογο
καί νάχουν ό "Αἰ-Δημήτρης κι' ό "Αἰ-Γε-
ώργης;

—Καί τί τό θέλει παιδί μου, ό Χριστός
τ' άλογο; Αὐτός ἐρίσκειται στόν Οὐρανό
καί δέν έχει καμιῖά άνάγκη άπ' άλογο.
Μποροῦν νά περπατήσουν τ' άλογα στόν
οὐρανό; Θά πέσουν κάτω καί θά γένουν κομ-
μάτια... Τί λέω κομμάτια; Λάσπη κόκκινη!

"Αρχισα νά πείθωμαι στό λόγια τοῦ
παπαῖ καί νά μετανοῶ για τήν σκηνή, πού
εἶχα κάνει τῆς μάννας μου για τ' άλογο
τοῦ "Αἰ-Δημήτρη καί τοῦ "Αἰ-Γεώργη.

Κατάλαβε ό παπαῖς τήν ἐσωτερική μου

συντριβή για τὸ ἁμάρτημα ποὺ εἶχα κάνει
νὰ νομίσω τοὺς καθαλλάρηδες τοὺς Ἁγίους
ὡς μεγαλύτερους ἀπὸ τὸν Χριστό, ἐνῶ ἦταν
δοῦλοι τοῦ καὶ μοῦ εἶπε:

—Ἐλα δῶ. Ἐκανες μεγάλη ἁμαρτία.
Φίλησε τώρα χέρι καὶ σῦρε μπροστὰ στὸ
εἰκόνημα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας
καὶ κάνε σαράντα μετάνοιες, γιὰ νὰ σοῦ
σχωρεθῇ ἡ ἁμαρτία, πῶχεις κάνει σήμερα..!

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ παπαῦ μοῦ καρφώ-
θηκαν στὸ μικρούλικό μου τὸ μυαλό καὶ τὰ
θυμῶμουν ὅσο πῆγαινα καὶ μεγάλωνα καὶ
τὰ θυμοῦμαι ἀκόμα, σὰν ἀπόκοσμο ὄνειρο!

Ἡ μάνα μου στὸ ἀναμεταξύ εἶχε πλύ-
νει τὰς εἰκόνες καὶ τὰς τοποθετοῦσε στὸ εἰ-
κοιοστάσι κι' ἐγὼ ἄρχισα νὰ κάνω μετά-
νοιες κι' ἐπειδὴ δὲν ἤξερα νὰ μετράω πλιό-
τερο ἀπὸ πέντε μοῦ τὰς μετροῦσε ἡ ἀδερ-
φή μου, ποὺ ἦταν δέκα χρόνια μεγαλύτερη
ἀπὸ μένα!

Ἀπὸ τὴν στιγμή ἐκείνη ξανάγινε πάλι
μεγάλος ὁ Χριστὸς μέσα μου κι' ἐξακολουθεῖ
νὰναι μέγας καὶ πολὺ μεγαλύτερος ἀκό-
μα, κι' ἔμαθα ὅτι ὅλοι οἱ Ἁγιοί, πεζοὶ καὶ
καθαλλάρηδες ἦταν δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ μου,
τοῦ δικοῦ μου τοῦ Ἁγίου.

[Περ. «Ἰόνιος Ἀνθολογία», Β' 19—20 (Ὀκτ.—Νοέμβρ. 1928) σ. 80—85]

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΚΑΛΥΠΤΟΥ

(Τοῦ αἰχμάλωτου μιᾶς πολυκατοικίας)

Πάει ὁ γέρο εὐκάλυπτος...

Πόσοι κύκλοι, πόσοι ἀνέμοι,

κι ὡς τοὺς συλλογίζουμαι ἡ καρδιά μου τρέμει.

Τὰ τραγούδια του, οἱ χαρές,

τὰ μοιρολόγια,

καρδιοχτύπια στὰ κατώγεια καὶ στ' ἀνώγεια.

Ἐφρευγε ὁ ἕνας ἄνεμος,

ἐρχόταν ἄλλος κι ἄλλος

Θαλασσόλυκος, τρικιάταρος, μέγας,

ὁ καλὸς μου ὁ εὐκάλυπτος

λύγαγε, βογγοῦσε,

καὶ νικοῦσε.

Καὶ μὲ τ' ἀλαφρὸ μελέμι

τροφερὸς

ἐρωτιάτης, πλανευτὴς καὶ λυγερός

χόρευε· κ' ἐσύ, καρδιά μου

τυχερή,

χόρευες στοὺς πλοκάμους τοῦ λυγεροῦ.

Τώρα τείχη ἀπόθεσε

τῶν στερνῶν του ἡ μοίρα

μπρὸς του, ὀλοῦθε, γύρα του τριγύρα

κι οὔτε δύση ἢ ἀνατολή

μαῖδε ἀνέμοι,

κι ὡς τὸν συλλογίζουμαι ἡ καρδιά μου τρέμει.

Γ. Π. Κουτσοχέρας

Χ Χρηστούδης
Κυριακή 101 Σελίδα 18

Χρηστού 9 - Νάχαρον 6

Πρώτον

Η Καθαρότητα

Ο γιος αβελ

Ο Χρυσός και ο άγιος Κεβυλ

Εκείνη η ώρα συνέβη να γαρφα-
ρίαν βούληται να δεισφάρι

12:

Ταπεινά

Ομοίον κρη ο δειλός
η Βύχχα η όμορη

Παύλος ο δειλός

Το Ευαγγέλιο αρχαίο
Παλαιόν καινόν

Παύλος - αβελ

Η αβελ και βελ

1
Γα βιβλία ενδιαφέρον για το νεοεβραϊκό
ο δακτύλ, για την αλφειοποίηση

(α νεοεβραϊκά;) -
Μαλακία -

(Για το απλό σημείωση
στην ενότητα Συνοψισμός. Για /α αγγλ. γλ.

(Οι συντάκτες είναι οι Καδούφας και Λαοφί.
Γιος του Δαν. Ιωάννης Δημ. Λουκάτος)

